

GVERN TA' MALTA
MINISTERU GHALL-POLITIKA SOĊJALI
U D-DRITTIJET TAT-TFAL

VIŻJONI SOĊJALI GĦAL MALTA 2035

INSAWRU L-FUTUR TAS-SOĊJETÀ TAGĦNA

DOKUMENT TA' POLITIKA
DIĊEMBRU 2022

**VIŻJONI SOĊJALI
GĦAL MALTA 2035
INSAWRU L-FUTUR
TAS-SOĊJETÀ TAGĦNA**

—
VIŻJONI SOĊJALI GĦAL MALTA 2035
INSAWRU L-FUTUR TAS-SOĊJETÀ TAGĦNA

WERREJ

Daġla tal-Ministru	7
Messaġ mis-Segretarju Permanenti	9
Sommarju Eżekuttiv	11
Lista ta' Abbrevjazzjonijiet.....	12
Għaliex għandna bżonn Viżjoni Soċjali 2035?.....	15
L-Approċċ tagħna	17
Introduzzjoni tat-Temi Soċjali Ewlenin	21
Aspetti Komuni	25
Fokus fuq it-Temi Ewlenin	29
Il-Faqar u Esklużjoni Soċjali	29
Il-Familji	33
It-Tfulija	37
Iż-Żgħażaġġ	43
Anzjanità	49
Il-Vizzji tas-Sustanzi, l-Imħatri u Imġieba Oħra	53
L-Integrazzjoni mill-ġdid ta' Eks Kriminali	59
Persuni b'Diżabilità	63
Persuni li jidentifikaw b'halha LGBTIQ	67
Il-Vjolenza, Abbuż u Sfruttament.....	71
Il-Migrazzjoni	75
Il-Monitoraġġ u Evalwazzjoni	79
Rimarki ta' Konkluzjoni	81
Anness 1	83

—
VIŻJONI SOĊJALI GĦAL MALTA 2035
INSAWRU L-FUTUR TAS-SOĊJETÀ TAGĦNA

DAĦLA TAL-MINISTRU

Michael Falzon

Ministru għall-Politika Soċjali u d-Drittijiet tat-Tfal

F'dawn l-aħħar għaxar snin, Malta għamlet kisbiet soċjali u ekonomiċi eċċezzjonali, b'sistema ta' protezzjoni soċjali li tkompli tipprovdi l-appoġġ u l-assistenza meħtieġa lill-poplu tagħna. Issa rridu nħarsu 'l quddiem u nibnu dak li tgħallimna matul il-pandemija tal-COVID-19, filwaqt li nirrikonoxxu li t-taqlib internazzjonali (b'mod partikolari l-gwerra fl-Ukrajna) se joħloq sfidi godda li se jaffettwaw lill-kontinent Ewropew kollu, jekk mhux lid-dinja. Huwa fi żminijiet bħal dawn li għandna bżonn niżguraw li jkollna pjan ċar li jista' jintlaħaq u jindirizza l-isfidi attwali u futuri ta' pajjiżna.

Wara proċess estensiv ta' konsultazzjoni, il-Ministeru għall-Politika Soċjali u d-Drittijiet tat-Tfal żviluppa l-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035. Dan id-dokument jartikola l-għanijiet tagħna għall-futur, ifittex li jindirizza l-isfidi attwali u futuri, u fl-istess ħin jiżgura li jintlaħqu l-ħtiġijiet taċ-ċittadini tagħna. Fl-aħħar mill-aħħar, l-għan ta' dan il-Gvern huwa li jikkontribwixxi għal kwalità ta' ħajja aħjar għaċ-ċittadini tagħna u jtejjeb l-opportunitajiet tal-ħajja.

Biex jintlaħaq dan l-għan, issa rridu lkoll niġbdu ħabel wieħed biex din il-Viżjoni ssir realtà nazzjonali. Permezz tal-kollaborazzjoni tal-partijiet interessati kollha, ninsab konvint li l-Viżjoni Soċjali għall-2035 se tikkontribwixxi għal benesseri aħjar u soċjetà aktar ġusta li tappoġġa lil dawk l-aktar vulnerabbli.

MESSAĠĠ MIS-SEGRETARJU PERMANENTI

Mark Musu

Segretarju Permanenti, Ministeru
għall-Politika Soċjali u d-Drittijiet tat-Tfal

Realtajiet godda qed iwasslu lis-soċjetà Maltija lejn ħtiġijiet aktar diversifikati u li qed jinbidlu. L-isfidi ffaċċjati minn Malta f'dawn l-aħħar snin, li ħafna minnhom kienu kawża minn taqlib internazzjonali, ikomplu jenfasizzaw l-importanza dejjem tikber tar-reżiljenza soċjali.

Għal dan il-għan, il-Gvern żviluppa l-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 biex jipprovdi pjan ħolistiku fit-tul għas-settur soċjali. Is-soċjetà għandha tkun f'pożizzjoni li tlaħħaq ma' realtajiet godda u sfidi futuri, u tadatta għalihom. F'dan il-kuntest, il-Gvern jagħti l-appoġġ tiegħu lis-soċjetà biex jiżgura li kull individwu jkollu l-oportunità li jirnexxi u jissodisfa l-potenzjal tiegħu/tagħha.

Filwaqt li tibni fuq strategiji u inizzjattivi eżistenti, il-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 tistabbilixxi b'mod determinat għanijiet ta' politika ċari definiti fi 11-il qasam tematiku li għandhom l-għan li jindirizzaw l-aspirazzjonijiet tas-soċjetà Maltija. Dawn l-għanijiet ta' politika ġew definiti fl-ispirtu tal-għanijiet ta' żvilupp sostenibbli, bl-għan aħħari jkun li jittejjeb il-benesseri soċjali u li tiġi pprovduta kwalità ta' ħajja aħjar liċ-ċittadini.

L-iżvilupp ta' din il-Viżjoni Soċjali kien possibbli biss permezz tal-kooperazzjoni u l-kontribut ta' diversi partijiet interessati. Inħarsu 'l quddiem biex inkomplu din l-esperjenza pożittiva flimkien biex niksbu l-għanijiet tal-Viżjoni.

—
VIŻJONI SOĊJALI GĦAL MALTA 2035
INSAWRU L-FUTUR TAS-SOĊJETÀ TAGĦNA

SOMMARJU EŻEKUTTIV

Il-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 hija qafas ġenerali ta' ffixar ta' għanijiet maħsuba biex jindirizzaw l-isfidi kontemporanji u futuri tas-soċjetà Maltija. Dan id-dokument se jipprovdi d-direzzjoni meħtieġa għall-iżvilupp jew it-tiġdid ta' politiki u strategiji nazzjonali fid-dawl ta' kuntesti soċjoekonomiċi u xejriet emergenti li dejjem qed jinbidlu.

Filwaqt li jibni fuq strategiji eżistenti u proċess ta' konsultazzjoni estensiv, id-dokument tal-Viżjoni ta' Malta għas-settur soċjali jstabilixxi aspirazzjonijiet ambizzjużi, iżda realistċi, ibbażati fuq il-prinċipji tal-ġustizzja soċjali u l-prosperità biex jiġi żgurat li hadd ma jibqa' lura. L-għan aħħari huwa li s-soċjetà tkun mogħtija s-setgħa u tinbena r-reżiljenza b'mod partikolari fost l-aktar gruppi vulnerabbli.

Id-dokument ta' Viżjoni huwa mibni fuq 11-il qasam tematiku, jiġifieri:

- Il-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali;
- Il-Familji;
- It-Tfal;
- Iż-Żgħożija;
- L-Anzjanità;
- Il-Vizzji tas-Sustanzi, l-Imħatri u Mgħiba Oħra;
- L-Integrazzjoni mill-ġdid tal-Eks Kriminali;
- Il-Persuni b'Diżabilità;
- Il-Persuni li Jidentifikaw bħala LGBTQ+;
- Il-Vjolenza, l-Abbuż u l-Isfruttament;
- Il-Migrazzjoni.

Dawn l-oqsma tematiċi ġew identifikati bi sforz biex is-soċjetà tiġi indirizzata b'mod ħolistiku. Għal kull qasam tematiku, ġew identifikati għadd ta' għanijiet ta' politika fuq perjodu ta' żmien medju u fit-tul li se jiggwidaw it-tfassil tal-politika tal-Gvern fis-snin li ġejjin. L-għanijiet tal-politika huma mistennija li jinkisbu permezz tal-implimentazzjoni ta' strumenti ta' politika, strategiji u pjanijiet ta' azzjoni xierqa, żviluppanti mill-partijiet interessati rilevanti.

L-għanijiet futuri tal-politika huma deskritti fl-Anness I.

LISTA TA' ABBREVJAZZJONIJIET

AROE	Rata ta' Persuni fir-Riskju tal-Faqar jew tal-Esklużjoni Soċjali
ARP	Rata ta' Persuni fir-Riskju tal-Faqar
ART	Teknoloġija ta' Riproduzzjoni Assistita
CRPD	Kummissjoni għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità
ARUC	Awtorità dwar l-Użu Responsabbli tal-Kannabis
DSS	Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali
DV	Vjolenza domestika
ESL	Persuni li Jitilqu Kmieni mill-Iskola
ESPAD	Proġett Ewropew ta' Stħarriġ Skolastiku tal-UE
FEAD	Fond għal Għajnuna Ewropea għall-Persuni l-Aktar fil-Bżonn
FSWS	Fondazzjoni għal Servizzi ta' Harsien Soċjali
GBV	Vjolenza Abbażi tal-Ġeneru
HA	L-Awtorità tad-Djar
HC	Reat ta' Mibegħda
HCS	Reat u Diskors ta' Mibegħda
HT	Traffikar tal-Bnedmin
IT	Teknoloġija tal-Infommazzjoni
LTC	Kura fit-Tul
MD	Deprivazzjoni Materjali
MDH	L-Isptar Mater Dei
MFED	Ministeru għall-Edukazzjoni
MSPC	Ministeru għall-Politika Soċjali u d-Drittijiet tat-Tfal
MFH	Ministeru għas-Saħħa
MISW	Ministeru għall-Inklużjoni u l-Kwalità tal-Ħajja
MGA	Awtorità Maltija dwar il-Logħob
MNEI	Introjtu Ekwivalizzat Medjan Nazzjonali
MTICP	Ministeru għat-Trasport, l-Infrastruttura u l-Proġetti Kapitali
NEET	Żgħażaġħ Barra mill-Edukazzjoni, Impjieg jew Taħriġ
NAP	Politika Nazzjonali dwar l-Alkoħol
NGO	Organizzazzjoni Mhux Governattiva
NSO	Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika
NSPAA	Politika Strategika Nazzjonali għall-Anzjanità Attiva
PWD	Persuni b'Diżabilità
SDGs	Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli

SFFD	Skema ta' Distribuzzjoni Ffinanzjata mill-Istat
SILC	Statistika dwar l-Introjtu u l-Kondizzjonijiet tal-Għajxien
SMD	Deprivazzjoni Materjali Estrema
UNCRC	Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet tat-Tfal
UNCRPD	Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità
VLWI	Intensità tax-Xogħol Baxxa Ħafna
WHO	Organizzazzjoni Dinjija tas-Saħħa
WI	Intensità tax-Xogħol

GĦALIEX GĦANDNA BŻONN VIŻJONI SOĊJALI GĦALL-2035?

L-indirizzar tal-bżonnijiet diversifikati u dinamiċi tas-soċjetà Maltija jeħtieġ sforz pjanat u kkoordinat sabiex jintlaħqu l-aspirazzjonijiet taċ-ċittadini. F'dan ir-rigward, il-Viżjoni Soċjali ta' Malta għall-2035 tfasslet sabiex jiġu identifikati l-aspirazzjonijiet ewlenin tas-soċjetà Maltija għall-futur. Inizjattiva bħal din ma kinitx tkun possibbli mingħajr konsultazzjonijiet estensivi li jinvolvu l-partijiet interessati rilevanti. Fil-fatt, ġie adottat approċċ axxendenti biex tiġi żviluppata l-Viżjoni Soċjali ta' Malta għall-2035. F'dan ir-rigward, saru serje ta' inizjattivi ta' konsultazzjoni minn qabel ma' numru kbir ta' partijiet interessati sabiex jingħata kontribut għall-iżvilupp ta' din il-Viżjoni.

L-iżvilupp ta' Viżjoni Soċjali għall-2035 se jikkontribwixxi għat-titjib tar-reżiljenza soċjali bil-għan li jitnaqqsu r-riskji futuri. Filwaqt li l-prinċipju li ħadd m'għandu jitħalla barra, jibqa' prijorità ewlenija għall-Gvern, il-viżjoni ta' Malta hija maħsuba biex jintlaħaq bilanċ bejn l-ekonomija tas-suq soċjali ta' Malta u l-protezzjoni tal-persuni fil-bżonn. Barra minn hekk, il-Viżjoni għal Malta se timmira wkoll li tipprovdi l-appoġġ meħtieġ liċ-ċittadini, b'mod partikolari lill-gruppi vulnerabbli, biex jipparteċipaw fl-ekonomija u jkollhom aċċess għal ċansijiet aħjar fil-ħajja.

Il-"Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035" hija bbażata fuq il-prinċipji tal-iżvilupp sostenibbli u se tibni fuq l-impenji politiċi li saru fir-rigward tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tan-NU għall-2030, jiġifieri li tingħata prijorità lill-benesseri soċjali u li jitfassal approċċ li jiffoka fuq iċ-ċittadin lejn l-iżvilupp tal-politika u l-provvista tas-servizz. F'dan ir-rigward, l-inizjattivi meħuda għandhom jikkontribwixxu għal kwalità ta' ħajja aħjar u ċansijiet tal-ħajja mtejba. L-għan aħħari huwa li tissawwar soċjetà mgħammra bil-ħiliet meħtieġa biex tindirizza l-isfidi tal-futur filwaqt li jinħatfu l-opportunitajiet għall-prosperità soċjali.

F'dan il-kuntest, il-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 se tipprovdi qafas ġenerali li jiddefinixxi l-ħtiġijiet u r-rekwiżiti fil-qasam tal-politika soċjali fuq terminu medju u fit-tul. Filwaqt li tibni fuq l-istrategġiji eżistenti, il-Viżjoni Soċjali se toħloq serje ta' għanijiet li għandhom jinkisbu permezz ta' diversi strategġiji u pjanijiet ta' azzjoni fis-snin li ġejjin u se tipprovdi inizjattivi tangibbli biex jiġu indirizzati t-tħassib u l-ambizzjonijiet taċ-ċittadini.

F'dan l-istadju kritiku, is-soċjetà Maltija qed taspira għal viżjoni soċjali li ssaħħaħ il-ġustizzja u l-prosperità soċjali, permezz ta' ekonomija li tappoġġa lin-nies. Viżjoni ħolistika u unifikata għas-settur soċjali hija kruċjali biex tipprovdi d-direzzjoni meħtieġa f'dan ir-rigward. Dan se jeħtieġ tmexxija u impenn nazzjonali biex din il-viżjoni fit-tul tissarraf f'realtà nazzjonali. Se tkun il-prijorità tal-Gvern li jiżgura li din il-Viżjoni ssir realtà.

—
VIŻJONI SOĊJALI GĦAL MALTA 2035
INSAWRU L-FUTUR TAS-SOĊJETÀ TAGĦNA

L-APPROĊĊ TAGĦNA

L-iżvilupp ta' viżjoni nazzjonali għas-settur soċjali jeħtieġ fehim ċar tal-isfidi attwali u mistennija li s-soċjetà Maltija se tkun qed tiffaċċja fis-snin li ġejjin. F'dan il-kuntest, saru kemm approċċi dekrexxenti kif ukoll axxendenti. F'dan ir-rigward, biex jiġi żgurat li l-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 tkun tassew tirrifletti r-realtajiet tal-lum u tal-futur, il-Ministeru għall-Politika Soċjali u d-Drittijiet tat-Tfal wettaq eżerċizzju estensiv ta' konsultazzjoni fi stadji differenti.

Il-fażi inizjali interna tal-orjentazzjoni provdjet ħarsa ġenerali ċara tas-sitwazzjoni attwali tal-vulnerabbiltajiet u l-ostakli ewlenin li jxekklu l-benesseri soċjali. Dan ikkontribwixxa għall-identifikazzjoni ta' 11-il qasam tematiku li jikkorrispondu għall-vulnerabbiltajiet li jseħħu kemm matul il-ħajja kollha, kif ukoll f'realtajiet multipli jaffettwaw bosta setturi, jiġifieri:

Serje ta' sessjonijiet ta' konsultazzjoni minn qabel ipprovdiet stampa aktar komprensiva permezz ta' kontribuzzjonijiet minn għadd ta' partijiet interessati li joperaw fil-komunità. Il-laqgħat ta' konsultazzjoni minn qabel organizzati mill-Ministeru għal-Politika Soċjali u d-Drittijiet tat-Tfal mal-partijiet interessati ewlenin ippromwovew diskussjonijiet dwar l-istatus tas-settur soċjali ta' Malta kif ukoll x'inhuma l-aspirazzjonijiet għas-soċjetà Maltija għall-2035. Il-feedback ipprovdut ikkontribwixxa għal fehim tekniku aħjar tal-isfidi attwali u futuri ffaċċjati f'din l-isfera ta' attività. Sabiex tiġi ffaċilitata d-diskussjoni ġew żviluppata 11-il nota ta' kuncett ibbażati fuq riċerka mid-dokumentazzjoni u konsultazzjonijiet intra-Ministerjali.

Konsultazzjonijiet ulterjuri inkludew għadd ta' focus groups bil-gruppi mmirati ewlenin biex jippermettu fehim aħjar tar-realtajiet u l-esperjenzi tat-tfal, iż-żgħażaġħ, l-anzjani u l-persuni b'diżabilità. Ir-rispons li għie miksub minn dawn il-proċessi ta' konsultazzjoni flimkien ma' riċerka estensiva kkontribwew għall-iżvilupp tad-dokument ta' konsultazzjoni pubblika. Dan ir-rispons għie analizzat fid-dettall u kull suggeriment rilevanti għie kkunsidrat għall-finalizzazzjoni tad-dokument.

FAŽI 1 – ORJENTAZZJONI

DISKUSSIONIJET INTERNI U RIĊERKA SISTEMATIKA BBAŻATA FUQ ID-DOKUMENTAZZJONI DWAR L-ISTATUS QUO GĦAL 11-IL QASAM TEMATIKU

FAŽI 2 - KONSULTAZZJONI MINN QABEL

SERJE TA' SEMINARS MAL-PARTIJET INTERESSATI EWLENIN (LULJU U SETTEMBRU 2021) BIEX JIĠU IDENTIFIKATI L-ISFIDI FFAĊĊJATI MINN DIVERSI SEZZJONIJET TAL-POPOLAZZJONI

FAŽI 3 – ABBOZZAR

ID-DOKUMENT TAL-KONSULTAZZJONI PUBBLIKA ĠIE ŻVILUPPAT FUQ BAŽI TAL-INFORMAZZJONI MIKSUBA WAQT IL-FAŽI 1 U L-FAŽI 2.

FAŽI 4 - PERJODU TA' KONSULTAZZJONI

FAŽI 5 - ANALIŻI TAL-FEEDBACK TAL-KONSULTAZZJONI PUBBLIKA

FINALIZZAZZJONI TAD-DOKUMENT
TNEDIJA TAL-VIŻJONI SOĊJALI GĦAL MALTA GĦALL-2035

ID-DIMENSJONI REĠJONALI - GĦAWDEX

Il-viżjoni soċjali ta' Malta ġiet żviluppata biex tindirizza mhux biss l-isfidi soċjali f'Malta iżda wkoll dawk f'Għawdex. Jeżistu similaritajiet bejn iż-żewġ gżejjer; madankollu, id-dokument tal-viżjoni huwa flessibbli biżżejjed fl-approċċ strateġiku tiegħu biex jippermetti soluzzjonijiet imfassla apposta li jindirizzaw ir-realtajiet reġjonali kif jixraq.

INTRODUZZJONI TAT-TEMI SOĊJALI EWLENIN

Matul dawn l-aħħar snin, il-gvern ikkontribwixxa għall-iżvilupp ta' diversi dokumenti strateġiċi u ta' politika mmirati lejn it-titjib tal-kwalità tal-ħajja taċ-ċittadini.

Waqt li jibni fuq il-kisbiet li saru sa issa, il-Gvern jinsab fil-proċess li jiżviluppa Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 li taħdem biex tipprovdi qafas ġenerali għall-iżvilupp tas-settur soċjali fuq perjodu ta' żmien medju u fit-tul.

Il-Viżjoni Soċjali ta' Malta tiddekrivi l-aspirazzjonijiet tal-Gvern għas-soċjetà Maltija għall-2035 li huma bbażati fuq strateġiji eżistenti kif ukoll fuq il-feedback minn diversi partijiet interessati. Dan il-qafas għandu l-għan li jiggwida aħjar l-iżvilupp tal-politika u jiżgura l-koeżjoni fost l-aspetti differenti li jirregolaw l-isfera soċjali. Il-Viżjoni Soċjali għal Malta tqis it-tagħlimiet meħuda mill-pandemija tal-COVID-19 kif ukoll l-aversitajiet li ġabet magħha l-gwerra fl-Ukrajna biex fejn possibbli tistinka biex tipprevedi l-isfidi li s-soċjetà se tiffaċċja fis-snin li ġejjin. F'dan ir-rigward, dan il-qafas jiffoka fuq il-fażijiet tal-ħajja kif ukoll fuq numru ta' oqsma tematiċi li ġew identifikati bħala l-bażi tal-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035.

It-Tfulija, iż-Żgħożġja u l-Anzjanità joffru realtajiet tal-ħajja, sfidi u opportunitajiet differenti. Għalhekk, fit-tfassil tal-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035, il-Gvern adotta approċċ imfassal apposta għal kull fażi li jindirizza ħtiġijiet differenti. F'dan il-kuntest, hija l-intenzjoni tal-Gvern li jaġixxi bħala faċilitatur li jrawwem l-ambjent it-tajjeb biex kull individwu jirnexxi u jilħaq il-potenzjal tiegħu. Il-familji huma s-sinjala tas-soċjetà. Huwa fl-interess tal-Gvern li jiżgura li l-familji jkunu appoġġati b'mod xieraq biex ikompli jipprovdu ambjent ta' trawwim, fejn l-individwi jkunu jistgħu jikbru u jirnexxu. F'dan ir-rigward, il-Viżjoni Soċjali għal Malta għandha l-għan li tindirizza aħjar il-ħtiġijiet, l-isfidi u r-realtajiet speċifiċi fid-diversi forom tal-familja kontemporanja.

Abbażi tal-prinċipju li ħadd m'għandu jithalla barra, il-Viżjoni ta' Malta tiddeċida attenzjoni partikolari għall-faqar u l-eskluzjoni soċjali - prijorità ewlenija fi ħdan l-Aġenda Nazzjonali. In-natura dinamika u multidimensjonali tal-faqar u tal-eskluzjoni soċjali teħtieġ sistema ta' ġustizzja soċjali b'saħħitha u sostenibbli li hija kemm inkluziva tal-bżonnijiet tal-individwi kollha kif ukoll immirata lejhom. F'dan ir-rigward, l-isforzi bla waqfien sabiex jiġu żviluppati soluzzjonijiet apposta f'kooperazzjoni mal-partijiet interessati rilevanti kollha se jkunu instrumentali sabiex tittejjeb il-kwalità tal-ħajja taċ-ċittadini. Vizzi tas-sustanzi, tal-imħatri u vizzi oħra joħolqu wkoll sfidi speċifiċi għas-soċjetà li jistgħu jittaffew biss permezz ta' miżuri preventivi xierqa bħal programmi edukattivi u ta' għarfien għat-tfal tal-iskola flimkien mat-trattament, ir-riabilitazzjoni u l-integrazzjoni mill-ġdid tal-vittmi fis-soċjetà iġenerali.

Il-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 tidentifika wkoll gruppi partikolari vulnerabbli. Persuni b'Diżabilità se jibqgħu prijorità ewlenija għall-Gvern bil-għan li tiġi żgurata l-inkluzjoni sħiħa tagħhom fis-soċjetà. F'dan ir-rigward, jeħtieġ li jiġu sostnuti l-isforzi mmirati lejn it-tnaqqis tal-ostakli, il-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni u l-abbuż, kif ukoll il-provvista tas-servizzi u l-ispazji meħtieġa li jippermettu lill-persuni b'diżabilità jgħixu ħajja sodisfaċenti fi ħdan il-komunità. F'dan il-kuntest, il-Viżjoni Soċjali għal Malta taspira li tiżgura li l-persuni b'diżabilità jingħataw il-libertà tal-għażla fl-aspetti kollha ta' ħajjithom.

Attwalment Malta hija Stat minn ta' quddiem f'termini tal-protezzjoni u l-promozzjoni tad-drittijiet u l-benesseri tal-komunità LGBTIQ. Minkejja dan, huma meħtieġa aktar sforzi biex il-persuni LGBTIQ jiġu inkluzi b'mod sħiħ fis-soċjetà. Il-Viżjoni Soċjali għal Malta taspira għal soċjetà li tiżgura li ċ-ċittadini kollha jkollhom opportunitajiet ugwali biex jilħqu l-potenzjal sħiħ tagħhom. L-istess

sforzi huma rilevanti wkoll għall-eks kriminali. Fil-fatt, il-Viżjoni ta' Malta ta' soċjetà inkluziva tħares ukoll lejn reintegrazzjoni ta' eks kriminali, u l-familji tagħhom, fis-soċjetà ingenerali. Il-proċess ta' reintegrazzjoni jibda mill-istadju tal-prosekuzzjoni sal-appoġġ wara l-ħruġ mill-ħabs u jaspira li jippromwovi l-benesseri ġenerali tal-persuni kkonċernati u jnaqqas ir-riskju tal-faqar, l-eskluzjoni soċjali, u d-dħul mill-ġdid fl-ambjent tal-ħabs.

Il-migrazzjoni wkoll qed taffetwa lis-soċjetà Maltija. Dan il-fenomeno b'ħafna varjazzjonijiet għandu impatt fuq is-soċjetà, l-ekonomija u s-suq tax-xogħol Malti; u huwa mistenni li jkompli fis-snin li ġejjin. F'dan ir-rigward, il-Viżjoni għal Malta tirrikonoxxi l-importanza li jiġu indirizzati l-isfidi li jirriżultaw mill-migrazzjoni bil-ħsieb li jiġu massimizzati kemm il-benefiċċji tal-migrazzjoni lejn is-soċjetà kif ukoll il-benesseri tal-migranti li jgħixu f'Malta.

Il-vjolenza, l-abbuż u l-isfruttament huma sfidi li huma mistennija jkomplu jaffettwaw lis-soċjetà Maltija u għalhekk jeħtieġ li jiġu indirizzati b'mod xieraq kemm f'termini ta' strumenti kif ukoll ta' miżuri ta' politika. Il-ħtieġa li jsir investiment f'miżuri preventivi, flimkien ma' rapportar xieraq u miżuri ta' intervent hija kruċjali. Barra minn hekk, il-Gvern jaspira li jiżviluppa approċċ iffokat fuq il-persuna biex jipprovdi appoġġ f'waqtu u mfassal apposta lill-vittmi b'mod partikolari fejn huma kkonċernati t-tfal u l-anzjani.

It-temi soċjali magħżula hawn fuq huma rappreżentazzjoni ta' realtajiet kontemporanji li jaffettwaw bosta setturi u li qed jiltaqgħu magħhom iċ-ċittadini fi ħdan is-soċjetà. Minkejja dan, hemm gruppi vulnerabbli oħra bħan-nisa, li ġew indirizzati b'mod orizzontali fl-oqsma tematiċi kollha. Huwa ċar li l-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 għandha bżonn li tinbena madwar il-ħtiġijiet taċ-ċittadin u għandha tissodisfa l-aspirazzjonijiet għas-soċjetà Maltija għall-futur.

—
VIŻJONI SOĊJALI GĦAL MALTA 2035
INSAWRU L-FUTUR TAS-SOĊJETÀ TAGĦNA

ASPETTI KOMUNI

Il-laqgħat ta' konsultazzjoni enfasizzaw għadd ta' prinċipji u temi komuni u ġenerali. Il-prinċipji emergenti jikkorrispondu għal bosta kwalitajiet li huma previsti għas-soċjetà sħiħa, li għandhom ikunu introdotti wkoll lill-individwu.

Il-figura ta' hawn taħt tirrappreżenta viżwalizzazzjoni tal-aktar prinċipji frekwenti u pertinenti meqjusa mill-partijiet interessati bħala dawk li jikkarakterizzaw soċjetà Maltija "ideali" fl-2035.

Fis-snin li ġejjin, Malta se tagħmel ħilitha biex tiġġieled l-ostakli li jirriżultaw minn bidliet soċjoekonomiċi u kulturali mgħaġġla, diversità, u sfidi kumplessi għall-inklużjoni soċjali. L-indirizzar tal-isfidi u l-opportunitajiet komuni se jwassal għal soċjetà attiva, reżiljenti u inklużiva.

RIFLESSJONIJIET MILL-PROĊESS TA' KONSULTAZZJONI

Il-feedback li wasal matul il-proċessi kollha ta' konsultazzjoni (kif deskritt hawn fuq) irriżulta f'feedback eċċezzjonalment siewi li arrikkixxa b'mod sinifikanti l-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035.

Matul l-iżvilupp tad-dokument tal-Viżjoni Soċjali, qamu tliet mistoqsijiet importanti, li ggwidaw l-inizjattivi ta' konsultazzjoni tal-Viżjoni Soċjali għal Malta, jiġifieri:

- Fejn qegħdin bħalissa?
- Fejn irridu mmorru? u
- Kif se naslu hemm?

FEJN QEĠHDIN BĦALISSA?

Il-proċessi ta' konsultazzjoni għenu biex jiġu stabbiliti l-karatteristiċi ewlenin tas-sitwazzjoni attwali fil-Gżejjer Maltin kif spjegat hawn taħt:

BIDLA RAPIDA – is-sitwazzjoni preżenti hija riżultat ta' żviluppi mgħaġġla matul dawn l-aħħar snin. Il-globalizzazzjoni, id-digitalizzazzjoni, u l-bidliet soċjodemografiki huma wħud mill-kontributori ewlenin għal din il-bidla.

ID-DIVERSITÀ - is-soċjetà Maltija hija diversa u se tkompli tinbidel prinċipalment minħabba l-globalizzazzjoni. Waqt li jirriflettu r-realtà globali, il-Gżejjer Maltin huma msawra minn bosta nazzjonalitajiet, kulturi, abilitajiet, orjentazzjonijiet sesswali u identitajiet tal-generu. Għalhekk, għadd kbir ta' sistemi ta' twemmin, normi u kulturi jeżistu flimkien u jgħibu magħhom realtajiet differenti li jeħtieġ li jiġu kkunsidrati fl-iżvilupp tal-Politika Soċjali.

KWISTJONIJIET KUMPLESSI - L-isfidi li bħalissa qed tiffaċċja s-soċjetà Maltija huma vasti, kumplessi u multidimensjonali. Il-faqar u l-esklużjoni soċjali, il-vizzji, id-dizabbiltà, il-migrazzjoni, il-vjolenza u l-isfruttament jeħtieġu approċċi mfassla apposta u dawn huma mistennija jinbidlu maż-żmien.

FEJN IRRIDU MMORRU?

Konxji dwar fejn ninsabu issa, il-pass li jmiss huwa li naraw fejn irridu naslu. F'dan ir-rigward, matul il-fażijiet ta' konsultazzjoni ġew identifikati l-elementi li ġejjin:

IR-REŻILJENZA - soċjetà reżiljenti li kapaċi tibdel l-isfidi f'oportunitajiet; u d-dgħufijiet eżistenti f'qawwiet.

SOĊJETÀ ATTIVA - l-importanza taċ-ċittadinanza attiva fit-tfassil tal-politika u t-tfassil tal-miżuri hija ta' importanza kbira bil-ħsieb li jiġi żgurat li l-isfidi jiġu indirizzati b'mod sinifikanti li jissodisfa d-domanda taċ-ċittadini.

SOĊJETÀ INKLUŻIVA - soċjetà li hija mfassla biex tkun inklużiva li tirbaħ id-differenzi fir-razza, is-sess, il-klassi, il-generazzjoni u l-ġeografija.

KIF SE NASLU HEMM?

Il-gvern se jaġixxi bħala fornitur u faċilitatur bil-ħsieb li tinħoloq soċjetà reżiljenti, attiva u inklużiva. F'dan ir-rigward, il-prinċipji li ġejjin se jipprovdu gwida għall-iżvilupp tal-politika fi ħdan l-isfera soċjali:

IFFUKATA FUQ IN-NIES – tiżviluppa politiki u miżuri madwar il-ħtiġijiet taċ-ċittadini.

AĊĊESSIBBLI – tiżgura li l-istrumenti u l-inizjattivi tal-politika jkunu aċċessibbli għal kullħadd; u

SOSTENIBBLI – Viżjoni Soċjali effettiva hija waħda li tibqa' valida matul iż-żmien. F'dan ir-rigward, il-politika soċjali u l-provvista tas-servizzi jeħtieġ li jkunu proattivi, innovattivi, u għandhom jirrikonoxxu l-impatt tagħhom fuq l-individwi u s-soċjetà kemm fil-preżent, kif ukoll fuq perjodu ta' żmien medju u fit-tul.

FOKUS FUQ IT-TEMI EWLENIN

IL-FAQAR U L-ESKLUŻJONI SOĊJALI

Il-Kuntest Lokali

F'dawn l-aħħar snin, Malta esperjenzat xejra ta' tnaqqis għar-rata ta' Persuni fir-Riskju tal-Faqar jew tal-Esklużjoni Soċjali (AROPE) (minn 22.2 % fl-2015 li niżlet għal 20.3 % fl-2021)¹, inqas mil-medja Ewropea (21.7 % fl-2021)².

Il-prinċipju ta' "Nagħmlu x-Xogħol Irodd" (Making Work Pay) kien fil-qalba tal-miżuri tas-suq tax-xogħol maħsuba biex jindirizzaw il-faqar, bl-għan li jkun hemm impjeg regolari, stabbli u ta' kwalità għolja. Fl-2021, is-sehem ta' persuni qiegħda li qed jesperjenzaw il-faqar u l-esklużjoni soċjali kien ta' 56.7 %³ filwaqt li l-persuni li jbatu mill-faqar fost dawk li jaħdmu kien ta' 7.4 % fl-2020 u 7.3 % fl-2021⁴.

Fl-2021, ir-rata ta' persuni f'riskju ta' faqar b'livelli baxxi ta' edukazzjoni kienet ta' 30.3 %⁵. L-edukazzjoni għandha impatt sinifikanti fuq ir-riskju tal-faqar ta' persuna. Fil-fatt, il-persuni b'edukazzjoni terzjarja huma ħafna inqas probabbli li jaqgħu taħt il-limiti tal-faqar minn persuni b'livell ta' edukazzjoni sekondarja jew livell aktar baxx ta' edukazzjoni. Barra minn hekk, l-impatt tal-edukazzjoni jidher li huwa ġenerazzjonali, li jfisser li persuni li twieldu lil ġenituri b'livelli ta' edukazzjoni aktar baxxi huma aktar probabbli li jaqgħu taħt il-limitu tal-faqar.

Il-faqar fost it-tfal irregjistra xejra ta' tnaqqis⁶; madankollu t-tfal li qed jiffaċċjaw l-ogħla riskju ta' faqar u esklużjoni soċjali kienu dawk li l-ġenituri tagħhom jew kienu waħedhom (52.6 %)⁷, b'ħiliet baxxi (44.6 %)⁸, jew imwielda lil persuni barranin (24.7 % meta mqabbla ma' 18.9 % tat-tfal imwielda lil Maltin)⁹.

1 L-indikatur AROPE ġie modifikat, wara aġġornament fi tnejn mit-tliet komponenti tiegħu. L-indikatur tal-Privazzjoni Materjal Estrema (SMD) ġie sostitwit bl-indikatur tal-Privazzjoni Materjali u Soċjali Estrema (SMSD), bil-bidla ewlenija tkun dik tal-inkluzjoni ta' oġġetti ta' privazzjoni soċjali minbarra oġġetti diġà inkluzi fir-rigward ta' privazzjoni materjali. L-indikatur tal-unità domestika ta' dawk (kważi) mingħajr impjeg, magħruf ukoll bhala l-indikatur tal-Intensità tax-Xogħol (WI), estenda l-kopertura tiegħu għal persuni ta' bejn it-18 u l-64 sena minflok għal dawk bejn it-18 u d-59 sena. Sors: Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. People at risk of poverty or social exclusion by age and sex - ILC_PEPS01N. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_PEPS01N_custom_3116603/default/table?lang=en [Aċċessat fit-22/09/2022]

2 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. People at risk of poverty or social exclusion by age and sex - ILC_PEPS01N. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_PEPS01N_custom_3116603/default/table?lang=en [Aċċessat fit-22/09/2022]

3 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. Persons at risk of poverty or social exclusion by most frequent activity status (population aged 18 and over) - ILC_PEPS02N. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_peps02n&lang=en [Aċċessat fit-28/09/2022]

4 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. In-work at-risk-of-poverty rate by age and sex - ILC_IW01. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_iw01&lang=en [Aċċessat fit-28/09/2022]

5 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. Persons at risk of poverty or social exclusion by educational attainment level (population aged 18 and over) - ILC_PEPS04N (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_peps04n&lang=en [Aċċessat fit-28/09/2022]

6 Fl-2021, il-faqar fost it-tfal kien ta' 23.2 %, filwaqt li fl-2015 kien ta' 27.8 %.

7 NSO. 13 ta' Settembru 2022. EU-SILC 2021: Indikaturi Ewlenin. Disponibbli fuq: https://nso.gov.mt/en/News_Releases/Documents/2022/09/News2022_162.pdf [Aċċessat fit-28/09/2022]

8 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. Children at risk of poverty or social exclusion by educational attainment level of their parents (population aged 0 to 17 years) (Mhux disponibbli bil-Malti) - ILC_PEPS60N. Aċċessat fuq: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_peps60n&lang=en [Aċċessat fit-28/09/2022]

9 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. At risk of poverty rate for children by citizenship of their parents - ILC_LI33. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_li33/default/table?lang=en [Aċċessat fit-22/09/2022]

Xi sfidi jippersistu wkoll f'dak li għandu x'jaqsam ma' persuni li għandhom 65 sena jew aktar; L-AROPE ta' Malta għall-anzjani kienet ta' 29.9 % fl-2021 (28.5 % fl-2020 u 30.7 % fl-2019)¹⁰. Minkejja li l-pensjonijiet żdiedu annwalment matul l-aħħar ftit snin, il-pagi żdiedu b'rata ogħla. Il-kwistjoni tinħass aktar minħabba l-fatt li ħafna nisa Maltin m'akkumulawx id-drittijiet tal-pensjoni, u b'hekk il-biċċa l-kbira tal-unitajiet domestiċi tal-pensjonanti f'Malta jiddependu fuq pensjoni waħda.

Il-Gvern huwa impenjat li jsostni l-isforzi tiegħu fil-ġlieda kontra l-faqar u l-eskluzjoni soċjali. F'dan ir-rigward, f'konformità mal-Pjan ta' Azzjoni tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, Malta stabbiliet mira nazzjonali ta' 3.1 % (mil-linja bażi tal-2019) biex tnaqqas l-għadd ta' persuni f'riskju ta' faqar jew esklużjoni soċjali (AROE) sal-2030.

Qafas tal-Politika Kurrenti

Il-Politika Strategika Nazzjonali għat-Tnaqqis tal-Faqar u għall-Inkluzjoni Soċjali (2014–2024) tindirizza sitt dimensjonijiet tal-benesseri: l-introjt u l-benefiċċji soċjali, l-edukazzjoni, l-impjieg, is-saħħa u l-ambjent, is-servizzi soċjali, u l-kultura. Dan id-dokument ta' politika strategika huwa kkumplimentat mill-Istrategġija għall-Irtirar u l-Kapaċità Finanzjarja: Għarfien, Ippjanar, li għandu l-għan li jtejjeb il-litteriżmu finanzjarju tan-nies f'Malta sabiex ikunu jistgħu jilħqu deciżjonijiet finanzjarji infurmati aħjar li jaqblu maċ-ċirkostanzi individwali tagħhom.

L-istrument ewlieni tal-Gvern fil-ġlieda kontra l-faqar u l-eskluzjoni soċjali hija s-sistema nazzjonali tal-protezzjoni soċjali. Is-Sistema tal-Protezzjoni Soċjali ta' Malta hija mfassla apposta biex tissalvagwardja lis-soċjetà kontra r-riskji soċjali fir-rigward tal-benesseri individwali, tal-familja u tas-soċjetà. Il-faqar, l-eskluzjoni soċjali, il-mard, id-diżabilità, l-anzjanità u l-qgħad jirrapprezentaw uħud mir-riskji soċjali li ħafna nies jiffaċċjaw f'hajjithom u li s-sistema tal-protezzjoni soċjali ta' Malta għandha l-għan li tikkumbatti.

Il-Gvern jipprovdi wkoll numru ta' servizzi soċjali u appoġġ soċjali permezz ta' entitajiet speċjalizzati. B'mod partikolari, il-Fondazzjoni għas-Servizzi tal-Ħarsien Soċjali (FSWS) twaqqfet sabiex tagħti s-setgħa u tassisti lill-individwi biex isiru membri tas-soċjetà responsabbli, integrati u produttivi għall-iżvilupp personali sħiħ. Dan huwa konsistenti mal-ħtiġijiet reali u emergenti tat-tfal, tal-familji u tal-komunità bil-għan li jikkontribwixxu għall-mitigazzjoni kontra l-eskluzjoni soċjali. Barra minn hekk, il-Gvern jipprovdi appoġġ lil individwi u familji vulnerabbli permezz tal-provvista ta' ikel u materjali oħra. Fil-fatt, il-Fond għal Għajnuna Ewropea għall-Persuni l-Aktar fil-Bżonn (li huwa ffinanzjat mill-UE), għandu l-għan li jtaffi d-deprivazzjoni alimentari u materjali billi jipprovdi assistenza mhux finanzjarja lil ċittadini vulnerabbli. Bl-istess mod, l-Iskema ta' Distribuzzjoni tal-Ikel liffinanzjata mill-Istat (SFFD) taqdi lill-persuni l-aktar fil-bżonn.

Il-Viżjoni Tagħna

Il-ġlieda kontra l-faqar u l-eskluzjoni soċjali se tibqa' sfida u prijorità. Fuq il-bażi tal-prinċipji tal-gustizzja soċjali, huwa vitali li wieħed iwiegħed ħajja decenti u dinjituża lill-individwi kollha kif ukoll li jiġi żgurat li hadd ma jithalla barra. Filwaqt li jirrikonoxxi li persuni differenti għandhom ħtiġijiet differenti, il-Gvern se jagħmel ħiltu biex jiżgura li l-persuni l-aktar vulnerabbli jkollhom l-appoġġ meħtieġ. It-tkabbir ekonomiku nazzjonali huwa wieħed mill-istrumenti l-aktar effettivi li jistgħu jnaqqsu l-faqar u jtejbu l-kwalità tal-ħajja. F'dan ir-rigward, it-tkabbir ekonomiku

¹⁰ Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. People at risk of poverty or social exclusion by age and sex - ILC_PEPS01N. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_PEPS01N_custom_3116603/default/table?lang=en [Aċċessat fit-22/09/2022]

għandu jkun inklużiv biex jipprovi impjegji sostenibbli u jippromwovi l-ugwaljanza. Għalhekk, huwa kruċjali li jiġu kkombinati politiki li jippromwovu t-tkabbir inklużiv li jippermettu lill-persuni vulnerabbli jippartecipaw bis-siġħ fl-opportunitajiet maħluqa u b'hekk jikkontribwixxu fis-suq tax-xogħol. F'dan ir-rigward, il-kooperattivi, b'mod partikolari l-kooperattivi soċjali, jistgħu jkunu strumenti li jikkontribwixxu biex tiżdied il-partecipazzjoni ekonomika tal-gruppi vulnerabbli billi jippermettulhom li jkollhom il-post tax-xogħol tagħhom flimkien ma' oħrajn.

L-investment kontinwu f'għodod ta' politika xierqa, taħriġ għall-professionisti u l-ħaddiema fil-qasam soċjali u fis-sistema tal-protezzjoni soċjali ta' Malta huma essenzjali biex jinholqu l-pedamenti għal soċjetà aktar ġusta, ekwitabbli u inklussiva. Permezz ta' djalogo xieraq, li jinvolvi l-partijiet interessati kollha, se jsiru sforzi biex jiġu indirizzati b'mod adegwat il-ħtiġijiet tas-soċjetà u jiġi pprovdut appoġġ xieraq lill-individwi li għandhom ir-rieda u l-kapaċità li jirnexxu waħedhom. Madankollu, il-Gvern huwa konxju li hemm gruppi fis-soċjetà li jeħtieġu l-appoġġ permezz tal-għajnuna soċjali għal għajxien deċenti. Għalhekk, l-isforzi lejn il-provvista adegwata ta' assistenza soċjali lejn dawn il-gruppi fil-mira se jibqgħu prijorità.

Barra minn hekk, huwa importanti li jiġi żgurat li l-benefiċċji u s-servizzi soċjali jkunu mmirati lejn dawk l-aktar vulnerabbli u li l-benefiċjarji jkollhom il-ħiliet u l-kapaċitajiet meħtieġa biex jużaw tali fondi bl-aktar mod effiċjenti u effettiv. F'dan il-kuntest, reviżjoni tal-adegwatezza ta' għadd ta' benefiċċji soċjali tippermetti direzzjoni u użu aħjar tal-fondi nazzjonali.

L-aċċess għall-edukazzjoni u t-taħriġ għandu impatt sinifikanti fuq il-benesseri soċjali tal-persuni u r-riskju ta' faqar relatat. L-edukazzjoni, inkluż l-investment fl-edukazzjoni tal-ħiliet tal-ħajja, hija importanti fil-ġlieda kontra l-faqar intergenerazzjonali u tagħti ċansijiet ta' suċċess aħjar lil tfal imwiela f'familji li għandhom introjtu li huwa anqas mill-medja. F'dan ir-rigward, huwa ta' importanza kbira li jiġi żgurat li ċ-ċittadini jkollhom il-ħiliet meħtieġa għall-ħajja li jippermettulhom jindirizzaw b'mod effettiv id-domandi u l-isfidi ta' kuljum¹¹. Barra minn hekk, huma meħtieġa wkoll sforzi biex issir enfasi fuq is-salvagwardja tal-benesseri fiżiċi, psikoloġiċi u (is-saħħa mentali), u soċjali fit-tfassil tal-politiki u fl-għoti tal-appoġġ meħtieġ biex ikunu jistgħu jirnexxu.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. It-tisħiħ tal-ġlieda kontra l-faqar permezz tal-istrumenti, l-istrateġiji u l-pjanijiet ta' azzjoni xierqa tal-politika, f'kollaborazzjoni mal-partijiet interessati rilevanti, li jissarrfu f'miżuri tangibbli implimentati għall-benefiċċju taċ-ċittadini.
2. It-tisħiħ tal-kollaborazzjoni tal-Gvern mal-partijiet interessati rilevanti inkluż l-akkademja, l-NGOs u s-soċjetà ċivili, għal fehim aħjar tal-bżonnijiet fuq il-post.
3. L-appoġġ għall-persuni fir-riskju tal-faqar permezz ta' inizjattivi ta' edukazzjoni u taħriġ xierqa u mfassla apposta bħala mezz biex jitkisser iċ-ċiklu tal-faqar.
4. It-tisħiħ tal-isforzi lejn il-promozzjoni tal-volontarjat u l-kooperattivi li għandhom l-għan li jappoġġaw lill-persuni li jgħixu fil-faqar.

¹¹ L-Organizzazzjoni Dinjija tas-Saħħa (WHO) fissret il-ħiliet tal-ħajja bħala "l-abilitajiet għall-imġiba adattiva u pożittiva li jippermettu lill-individwi jindirizzaw id-domandi u l-isfidi ta' kuljum b'mod effettiv". (Mhux disponibbli bil-Malti) Sors: L-Uffiċċju tan-Nazzjonijiet Uniti kontra d-Droga u l-Kriminalità. Bla data. Prevention: Life & Social Skills. Aċċessat fuq: <https://www.unodc.org/unodc/en/prevention/life-and-social-skills.html> [Aċċessat fit-22/09/2022]

IL-FAMILJI

Il-Kuntest Lokali

Il-familji huma l-bażi tas-soċjetà. Dan ir-raggruppament soċjali tal-qraba jipprovdi ambjent ta' trawwim, soċjalizzazzjoni u appoġġ lil xulxin. Barra minn hekk, il-familja hija l-istituzzjoni primarja għat-trobbija tat-tfal u b'hekk l-investment soċjali fil-familja huwa neċessarju għall-appoġġ tal-iżvilupp b'saħħtu tal-ġenerazzjoni li jmiss.

Iż-żwigiġiet u l-unjonijiet ċivili f'Malta huma soġġetti għad-dispożizzjonijiet tal-Att dwar iż-Żwieġ. It-tibdil tad-dinamika soċjetali wassal għall-introduzzjoni tad-divorzju f'Malta fl-2011, segwit minn liġijiet oħra li wessgħu l-aċċessibilità għad-dritt għall-ħajja tal-familja. Il-kunċetti kontemporanji tal-familja u tal-unità domestika huma diverġenti u jistgħu jinvolvu rabtiet legali, bijoloġiċi jew interġenerazzjonali.

L-unitajiet domestiċi li jikkonsistu f'koppji huma tassew eteroġeni u jistgħu jieħdu l-forma ta' familja tradizzjonali nukleari: bit-tfal jew mingħajrhom, inkluż tfal adottati jew f'kura f'familji, persuni rtirati u ġenituri bi tfal kbar li m'għadhomx joqogħdu magħhom; imma jistgħu jinkludu wkoll koppji tal-istess sess, familji mħallta u koppji li jgħixu flimkien. Iż-żgħażaġħ Maltin huma wħud mill-aħħar fl-UE li jtilqu mid-dar tal-familja. Dan jista' jkun riżultat ta' diversi fatturi inkluż il-limitazzjonijiet ġeografici, il-fatturi kulturali u l-ispejjeż għoljin għas-sjieda tad-djar jew il-kirjiet fost l-oħrajn. Minkejja tnaqqis reċenti fin-numru taż-żwigiġiet reġistrati, wieħed għandu jagħraf li iż-żwieġ għadu importanti ħafna fil-kuntest soċjali kontemporanju ta' Malta. Għalkemm ir-rati ta' koabitazzjoni f'Malta żdiedu bejn l-2007 u l-2017, f'livell ta' inqas minn 2 % tal-unità domestika, Malta għadha fost l-aktar baxxi fl-Ewropa¹². Bl-istess mod, Malta għandha l-inqas rata ta' divorzju fl-UE, li tirrifletti l-introduzzjoni relattivament riċenti tad-divorzju fl-2011, kif ukoll il-kriterji stretti fis-seħħ biex jinkiseb divorzju.

Waqt li forom aktar bikrija tal-familja kienu ġeneralment ikkaretterizzati minn stabilità u omoġeneità akbar, is-soċjetà kontemporanja rat l-emerġenza ta' xejriet godda, inkluż it-tnaqqis fil-familji nukleari u ż-żieda fil-familji b'ġenitur waħdu, multikulturali u mħallta.

Fatturi soċjali u ekonomiċi oħrajn, bħaż-żieda fil-partecipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol u ż-żieda fil-ksib tal-edukazzjoni rriżultaw fil-posponiment tal-età taż-żwieġ u tal-wild. Bħala riżultat ta' din iż-żieda fl-impjieg tan-nisa, il-miżuri tal-politika kienu meħtieġa biex jappoġġaw il-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata tal-ġenituri, waqt li possibilmnt jinkoraġġixxu t-titjib tar-rata tal-fertilità. Biex jinkoraġġixxu u jappoġġaw it-trobbija tat-tfal, ġew introdotti diversi miżuri favor it-twelid, inkluż l-introduzzjoni tat-Teknoloġija għar-Riproduzzjoni Assistita (ART), fost l-oħrajn.

Fl-2022, l-emendi legali¹³ tal-Gvern fir-rigward tal-leave tal-paternità, il-leave tal-ġenituri u l-leave ta' familjari li jindukraw ġew introdotti biex jappoġġaw aħjar il-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata, jinkoraġġixxu kondivizjoni aktar ugwali tal-leave tal-ġenituri, u biex jindirizzaw is-sottorappreżentanza tan-nisa fis-suq tax-xogħol.

¹² Il-Fondazzjoni Ewropea għat-Titjib tal-Kondizzjonijiet tal-ħajja u tax-Xogħol. Eurofound.2019.QualityofLife:Household composition and well-being (Mhux disponibbli bil-Malti): Rapport ta' Riċerka. Aċċessat fuq: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef19040en.pdf [Aċċessat fit-22/09/2022]

¹³ Il-Gvern ta' Malta: doi.gov.mt. Stqarrija mis-Segretarjat Parlamentari għad-Djalogu Soċjali: Kwalità ta' ħajja aħjar: Introdotti drittijiet godda Aċċessat fuq: <https://www.gov.mt/en/Government/DOI/Press%20Releases/Pages/2022/07/12/pr220943.aspx> [Aċċessata fit-22/09/2022]

Bl-emendi reċenti, il-leave tal-paternità żdied għal 10 ijiem kompletament imħallsa, il-leave ta' familjari li jindukraw biex jappoġġaw qarib tal-familja ġie stabbilit għal hamest ijiem kompletament imħallsa u ġie introdott leave tal-ġenituri mħallas għal xahrejn (ix-xahrejn l-oħra xorta jistgħu jintużaw iżda mingħajr ħlas). Barra minn hekk, il-ġenituri ta' tfal taħt it-tmien snin jistgħu jitolbu impjeg flessibbli.

Qafas tal-Politika Kurrenti

Il-politika ewlenija dwar il-familji f'Malta hija l-Politika Strategika Nazzjonali għat-Trobbija Pożittiva tat-Tfal 2016-2024, ibbażata fuq approċċ pożittiv għat-trobbija tat-tfal li huwa kkunsidrat bħala investiment fil-futur tas-soċjetà Maltija. Dan l-approċċ jagħti prijorità lill-aħjar interessi tat-tfal sabiex jgħin hom jikbru f'ambjent sigur li jwassal għall-iżvilupp b'saħħtu tagħhom, waqt li jipprovdi l-gwida u l-appoġġ meħtieġa. Irrispettivament mit-tip tal-formazzjoni tal-familja, il-politiki tal-familja għandhom bżonn jappoġġaw is-sinjifikat li għandu jkollhom il-familji – fil-provvista ta' ambjent tajjeb għas-saħħa u ta' trawwim, li jipromwovi l-benesseri individwali u l-koeżjoni tal-komunità.

Il-Viżjoni Tagħna

Il-familji huma affettwati, direttament u indirettament, mill-politiki f'ħafna oqsma fi ħdan u lil hinn mill-qasam soċjali. Il-Viżjoni Soċjali ta' Malta taspira li tipprovdi qafas ġenerali għall-appoġġ kontinwu u t-tisħiħ tal-familja fis-soċjetà Maltija. Waqt li jinżammu preżenti d-diversi forum ta' familja, u l-bidliet emergenti fi ħdan is-soċjetà, il-Viżjoni Soċjali se jkollha l-għan li l-familji jiġu appoġġati sabiex ikunu reżiljenti u jimmaniġġjaw aħjar l-isfidi tal-ħajja. F'soċjetà fejn l-istruttura tal-familja qed issir dejjem aktar diversa, huwa essenzjali wkoll li jiġi żgurat li ma jkun hemm l-ebda diskriminazzjoni bejn it-tipi ta' familja jew kontra uħud mill-membri tagħhom.

Jeħtieġ li l-familji jkunu jistgħu jiżviluppaw bis-sħiħ il-kapaċitajiet soċjoekonomiċi u psikosoċjali tagħhom, jissodisfaw l-aspirazzjonijiet tagħhom, u jissodisfaw il-ħtiġijiet ekonomiċi u materjali tagħhom. F'dan il-kuntest, l-appoġġ lil familji permezz tal-provvista ta' servizzi adegwati għall-familji qiegħed isir aktar rilevanti għar-realtajiet tal-lum u jeħtieġ li jissahħaħ aktar. Is-servizzi ta' appoġġ għall-familji primarjament għandhom bżonn iqisu l-bżonnijiet tal-familja, għandhom jirriflettu d-diversità tal-forom tal-familji u jsiru aċċessibbli b'mod sħiħ għal kulħadd.

Il-politiki u l-inizjattivi għandhom jikkunsidraw ukoll il-forom emergenti tal-arranġamenti tal-familji u l-bżonnijiet tagħhom. B'mod simili, min iħaddem għandu bżonn ikun aktar sensitiv għall-isfidi kontemporanji ffaċċjati mill-familji. Huma meħtieġa sforzi sabiex issir bidla kulturali lejn ambjent ta' negozju li japprezza aktar il-bżonnijiet tal-familja. Il-bżonnijiet ekonomiċi u materjali tal-familja għandhom bżonn ikunu kkunsidrati fil-kuntest tad-dinja tax-xogħol li qiegħda tinbidel, il-bidliet fl-irwoli tradizzjonali tal-generu, u l-importanza ta' bilanċ xieraq bejn ix-xogħol u l-ħajja privata.

Fattur fundamentali li għandu jiġi kkunsidrat fuq perjodu ta' żmien medju u fit-tul huwa l-impatt tax-xejriet demografiċi. It-tliet varjabbli fundamentali li se jaffettwaw is-soċjetà Maltija huma l-fertilità, l-istennija tal-għomor u l-migrazzjoni. Dawn il-varjabbli għandhom jiġu kkunsidrati b'mod xieraq fil-politiki tal-futur.

Huma meħtieġa wkoll aktar sforzi għat-titjib tal-kwalità tal-ambjent, b'mod partikolari l-ħolqien ta' spazji ta' rikreazzjoni għall-familji, bħal aktar spazji miftuħa li jkunu sikuri għat-tfal. Is-salvagwardja tal-ambjent, flimkien ma' prattiki ta' mmaniġġjar biex niproteġu r-rizorsi naturali tagħna huma fatturi ewlenin biex jiġi pprovdut futur sostenibbli u b'saħħtu lis-soċjetà.

Il-gvern jaspira li l-familji jkunu mgħammra biex jiffaċċjaw l-isfidi attwali u futuri u jkunu reżiljenti biżżejjed biex jindirizzaw dawn l-isfidi. Il-Viżjoni tal-Gvern għandha l-għan li ssaħħaħ in-network ta' appoġġ soċjali li jipprovdu l-familji. Il-familji għandhom ikunu sors ta' kapital soċjali għall-generazzjonijiet futuri, biex jipprovdu relazzjonijiet sinifikanti li jtejbu l-ħajja fid-dar, fil-post tax-xogħol u fis-soċjetà.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. Il-provvista lill-familji bis-servizzi ta' appoġġ, l-ambjent, il-ħiliet u l-abilitajiet neċessarji biex jimmaniġġjaw u jipprevjenu l-isfidi permezz ta' strumenti, strategiji u pjanijiet ta' azzjoni xierqa.
2. Il-ħolqien ta' ambjent li jappoġġja lill-familji (b'mod partikolari waqt is-snin tat-trobbija tat-tfal) matul il-ħajja u l-promozzjoni tal-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata.
3. It-tfassil ta' politiki xierqa flimkien ma' kampanji informattivi ta' sensibilizzazzjoni li jirriflettu d-diversitajiet ta' familja li qiegħda dejjem tinbidel u li jinfurmaw lill-pubbliku dwar is-servizzi ta' appoġġ disponibbli.

IT-TFULIJA

Il-Kuntest Lokali

Fl-2019, it-tfal (bejn 0 sa 17-il sena) kienu 15.9 % (81,948) tal-popolazzjoni totali, li jikkontribwixxu għat-tieni l-inqas sehem ta' tfal fost il-pajjiżi tal-UE¹⁴. Il-popolazzjoni totali tat-tfal hija pproġettata li tiżdied għal 16 % (94,306 tifel u tifla) sal-2030¹⁵. Il-politika tal-Gvern għat-tfal dejjem kienet li tirrikonoxxi, tirrispetta u tippromwovi d-drittijiet u l-benesseri ġenerali tat-tfal. F'dan il-kuntest, il-prijorità tal-Politika Nazzjonali tat-Tfal attwali hija li tiżgura li t-tfal kollha, b'mod partikolari dawk żvantaġġati jew f'riskju ta' marginalizzazzjoni, jiġu protetti, imrawma u jkollhom il-kapaċità li jimmassimizzaw il-potenzjal tagħhom.

Il-Benesseri tat-Tfal

Il-faqar jew l-eskluzjoni soċjali fost it-tfal naqsu minn 27.8 % fl-2015 għal 23.2 % fl-2021¹⁶. Minkejja dan, huwa rreġistrat riskju oġġa ta' faqar fost it-tfal migranti, it-tfal li jesperjenzaw l-eskluzjoni relatata mal-akkomodazzjoni, it-tfal ta' ġenitur waħdu, kif ukoll familji kbar u familji li għandhom ħiliet baxxi jew medji¹⁷.

Il-benesseri u l-kisba tat-tfal huma ggwidati mis-sitwazzjoni soċjoekonomika tagħhom u l-ugwaljanza tal-opportunitajiet. Dan huwa influwenzat ħafna mill-isfond soċjoekonomiku tal-familja u l-aċċess tat-tfal għal benesseri suġġettivi bħal: il-possessjonijiet materjali, il-familja, id-dar, is-saħħa u s-sigurtà, is-sħab tal-klassi u l-ħajja tal-iskola, il-logħob u l-attivitajiet ta' divertiment, l-ambjent u l-ċinatin, il-partecipazzjoni, l-awtonomija u l-prospetti futuri.

It-tfal esperjenzaw sfidi ulterjuri kkawżati mill-effetti negattivi tal-pandemija tal-COVID-19 prinċipalment minħabba l-għeluq tal-iskejjel u d-distanza soċjali. Dan il-perjodu enfazizza l-importanza li primarjament jiġi żgurati il-benesseri tat-tfal permezz ta' sinerġiji fost il-familji, il-komunitajiet u s-servizzi.

Il-Familja u d-Dar

Meta kkumparat ma' pajjiżi oħrajn, it-tfal f'Malta jgħixu f'familji relattivament iżgħar, b'numru anqas ta' nanniet u aħwa għal kull unità domestika. Fl-2019, it-tip l-aktar komuni ta' unità domestika bi tfal dipendenti kienet komposta minn żewġ adulti u wild dipendenti wieħed¹⁸, waqt li l-unitajiet domestiċi b'ġenitur waħdu ždiedu¹⁹.

14 NSO. 19 ta' Novembru 2020. Hargha tal-Ahbarijiet 186/2020: Il-Jum Dinji tat-Tfal. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://nso.gov.mt/en/News_Releases/Documents/2020/11/News2020_186.pdf (News Release); https://nso.gov.mt/en/News_Releases/Documents/2020/11/News2020_186.xls (Spreadsheet) [Aċċessat fit-22/09/2022]

15 Ibid.

16 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. People at risk of poverty or social exclusion by age and sex - ILC_PEPS01N. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_PEPS01Ncustom_3116603/default/table?lang=en [Aċċessat fit-22/09/2022]

17 Il-Kummissjoni Ewropea 2019. Rapport tal-Pajjiżi ta' Malta. Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/fileimport/2019-european-semester-country-report-malta_en.pdf [Aċċessat fit-22/09/2022]

18 Il-Kummissjoni Ewropea 2019. Rapport tal-Pajjiżi ta' Malta. Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/fileimport/2019-european-semester-country-report-malta_en.pdf [Aċċessat fit-22/09/2022]

19 NSO. 2016-2020. EU-SILC: Main Dwellings (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://nso.gov.mt/en/Pages/NSO-Home.aspx> [Aċċessat fit-22/09/2022]

Filwaqt li l-maġġoranza tat-tfal għexu f'unitajiet domestiċi, fl-2019, 510 tifel u tifla għexu f'postijiet ta' kura barra mid-dar. Matul l-2017/2018, il-maġġoranza tat-tfal ta' età ta' bejn il-11 u l-15-il sena għexu maż-żewġ ġenituri (76.3 %), 15.4 % għexu ma' ġenitur waħdu, 6.2 % għexu ma' familja tar-rispett u 2.1 % kellhom arrangamenti oħra ta' għajxien fil-familja bħal kura f'familja jew kienu taħt il-kura ta' membri oħrajn tal-familja li mhumiex il-ġenituri tagħhom²⁰. L-Att tal-2020 dwar il-Protezzjoni tal-Minuri (Harsien Alternattiv) jirrifletti l-impenn tal-Istat li jiżgura li t-tfal f'Malta jkunu salvagwardjati minn kull forma ta' trattament ħażin. Kura Alternattiva hija provduta mill-Gvern biex tissalvagwardja l-benesseri tat-tfal kollha (0–17-il sena) fil-kura barra mid-dar, zgħażaġħ vulnerabbli u adulti zgħażaġħ. Fl-2021 għadd totali ta' 501 tifel u tifla u zgħażaġħ kienu qed jgħixu f'kura alternattiva.

Il-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata tal-familja (l-aktar permezz ta' miżuri favur il-familja) tela' 'l fuq fl-aġenda nazzjonali f'dawn l-aħħar snin. Il-provvista ta' kura formali tat-tfal mingħajr ħlas żdiedet u qiegħda tiġi applikata fi stadju aktar bikri fil-ħajja tat-tfal. Dan ikkontribwixxa għal żieda fl-impjieg tan-nisa kif ukoll ipprova opportunitajiet għan-nisa biex ikomplu l-istudji tagħhom.

Is-Saħħa

It-tfal kollha f'Malta għandhom aċċess għas-servizzi tal-kura tas-saħħa mingħajr ħlas. Il-Gvern investa b'mod konsistenti fis-saħħa tat-tfal kollha mill-istadji bikrija tal-iżvilupp. Il-provvedimenti għall-kura tas-saħħa tat-tfal huma provduti waqt it-tqala, il-ħlas, il-perjodu tat-twelid kif ukoll waqt it-tfulija.

Malta għandha kopertura għolja ta' tilqim fit-tfal u rati baxxi ta' tipjip u ta' tipjip passiv fost it-tfal²¹. Madankollu, il-kwistjonijiet tal-obeżità u l-piż żejjed, in-nuqqas ta' attività fiżika flimkien ma' komunikazzjoni intensiva permezz tal-media elettronika u l-użu problematiku tal-media soċjali, kif ukoll ix-xorb eċċessiv huma kwistjonijiet ewlenin tas-saħħa pubblika fost it-tfal f'Malta, li jidhru li joħolqu impatti negattivi sinifikanti fil-ħajja adulta²².

L-Edukazzjoni

Il-Gvern jipprova edukazzjoni mingħajr ħlas lit-tfal kollha. L-iskejjel primarji jistgħu jinstabu fil-bliet jew l-irhula ewlenin kollha f'Malta u Għawdex. Barra minn hekk, il-provvista tat-trasport mingħajr ħlas lejn u mill-iskola hija miżura oħra mmirata sabiex ikun żgurat l-aċċess imtejjeb għall-iskejjel.

Madwar żewġ terzi tat-tfal li għandhom bejn is-2 u l-4 snin jattendu l-edukazzjoni ta' qabel il-primarja (kindergarten). Min-naħa l-oħra, kważi t-tfal kollha ta' bejn il-5 u s-16-il sena jattendu l-iskejjel primarji u sekondarji obbligatorji. Minkejja li l-assenza fl-iskejjel hija baxxa, din qiegħda tiżdied kull sena. Tmenin fil-mija tat-tfal li għandhom bejn il-15 u s-17-il sena jipparteċipaw fl-edukazzjoni post-sekondarja b'mod esklussiv filwaqt li numru żgħir ta' studenti biss jagħmlu dan flimkien ma' impjieg jew huma esklussivament f'impjieg²³.

Iż-zgħażaġħ ta' ħmistax-il sena f'Malta għandhom ksib ta' marki baxxi fil-ħiliet tal-qari u

20 Spotlight on Adolescent Health and Well-being: Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-Aged Children Survey in Europe and Canada: International Report: Volume 2. Key Data. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332104/9789289055017-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Aċċessat fit-22/09/2022]

21 Il-Kummissjoni Ewropea, l-OECD u l-WHO. 2019. State of Health in the EU Malta Country Health Profile 2019 (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0005/419468/Country-Health-Profile-2019-Malta.pdf [Aċċessat fit-22/09/2022]

22 Ibid.

23 Eurostat. 11 ta' Mejju 2022 Participation rate of young people in education and training by sex, age and labour status (incl. NEET rates) - EDAT_LFSE_18. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_18/default/table?lang=en [Aċċessat fit-22/09/2022]

I-matematika kif ukoll fil-ħiliet soċjali (li jagħmlu l-ħbieb l-iskola), filwaqt li jesperjenzaw pressjoni ta' ħafna xogħol tal-iskola²⁴. Bl-istess mod, ir-rata ta' daww barra mill-edukazzjoni, impjeg jew taħriġ (NEETs)²⁵ u r-rata ta' persuni li jtilqu kmieni mill-iskola (ESL)²⁶ għadhom kwistjonijiet maġġuri, minkejja t-tnaqqis gradwali u notevoli matul is-snin. Ta' min jinnota b'mod partikolari d-differenza bejn il-ġeneri fir-rata tat-tluq bikri mill-iskola (ESL) li hija oġġla għall-irġiel, u fir-rata ta' daww li huma barra mill-edukazzjoni, impjeg jew taħriġ (NEETs) li hija oġġla għan-nisa²⁷.

II-Logħob, id-Divertiment, il-Kultura, l-Ispiritwalità u l-Parteċipazzjoni Demokratika

Il-logħob, id-divertiment, il-kultura, l-ispirtwalità u l-parteċipazzjoni huma vitali għall-iżvilupp ta' tfal b'saħħithom u tfulija mimlija kuntentizza. In-nuqqas ta' spazji miftuħa sikuri, iż-żieda tad-digitalizzazzjoni b'mod ewlieni min-ħabba l-pandemija, kif ukoll il-pressjonijiet tax-xogħol tal-iskola (b'medja ta' 91 % tal-ħin tat-tfal imqatta' fuq ix-xogħol tal-iskola), qegħdin jirriżultaw fl-imġiba sedentarja tat-tfal²⁸, b'ħafna qatt ma jagħmlu eżerċizzju jew sports²⁹.

Qafas tal-Politika Kurrenti

Il-Politika Nazzjonali għat-Tfal tistabbilixxi numru ta' għanijiet għas-salvagwardja u l-promozzjoni tad-drittijiet u l-benesseri ġenerali tat-tfal. Din il-Politika tindirizza l-bżonnijiet tat-tfal permezz ta' ħames dimensjonijiet ewlenin, jiġifieri: l-ambjent tad-dar, il-benesseri soċjali, is-saħħa u l-ambjent, l-edukazzjoni u l-impjeg, u d-divertiment u l-kultura.

Filmkien ma' dan il-qafas, hemm żewġ politiki nazzjonali oħrajn relatati mad-drittijiet tat-tfal, jiġifieri:

1. Il-Politika Strateġika Nazzjonali għat-Trobbija Pożittiva tat-Tfal għall-2016-2024: li għandha l-għan li tappoġġa l-ġenituri/it-tuturi b'diversi modi sabiex iwettqu r-rwol tagħhom bl-aħjar mod possibbli skont l-abilità tagħhom; u
2. L-Istrateġija Nazzjonali dwar l-Adozzjoni għat-Tfal u l-Familji Tagħhom għall-2019-2022: li għandha l-għan li tikkonsolida u tespandi l-isforzi sabiex jettejbu s-servizzi għat-tfal li attwalment huma adottati u l-familji tagħhom kif ukoll il-familji u t-tfal adottivi prospettivi.

24 UNICEF: Office of Research - Innocenti. 2020. Innocenti Report Card 16: Worlds of influence: Understanding What Shapes Child Wellbeing in Rich Countries. (Mhux disponibbli bil-Malti) Accessat fuq: <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Report-Card-16-Worlds-of-Influence-child-wellbeing.pdf> [Accessat fit-22/09/2022]

25 Eurostat. 11 ta' Mejju 2022 Participation rate of young people in education and training by sex, age and labour status (incl. NEET rates) - EDAT_LFSE_18. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_18/default/table?lang=en [Accessat fit-22/09/22]

26 Eurostat. 28 ta' April 2022. Early leavers from education and training (ESL) by sex and labour status - EDAT_LFSE_14. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_14/default/table?lang=en [Accessat fuq 22/09/2022]

27 Ibid.

28 L-Università ta' Malta: Centre for Resilience and Socio-Emotional Health. 2020. International survey of children's subjective wellbeing. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: <https://www.um.edu.mt/library/oar/bitstream/123456789/60621/4/ISCWEB%20National%20Report%202020.pdf> [Accessat fit-22/09/2022]

29 L-Isptar Mater Dei, l-Università ta' Staffordshire u l-Università ta' Malta. Lulju 2020. Evaluation of the levels of physical activity amongst Primary school children in Malta. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: https://www.researchgate.net/publication/342877224-Evaluation_of_the_levels_of_physical_activity_amongst_Primary_school_children_in_Malta [Accessat fit-22/09/2022]

II-Viżjoni Tagħna

Il-Viżjoni Soċjali ta' Malta għall-2035 taspira li ttejjeb l-esperjenza tat-tfulija billi tipprovdi l-appoġġ meħtieġ sabiex it-tfal ikunu jistgħu jgawdu kwalità tal-ħajja tajba u jikbru biex iwettqu l-potenzjal sħiħ tagħhom.

II-Familja

Il-ġenituri (jew it-tuturi) huma s-sors primarju tal-kura u l-edukazzjoni. B'hekk huwa kruċjali li jkunu pprovduti l-appoġġ u l-flessibilità meħtieġa lill-ġenituri (jew lit-tuturi) biex ikunu jistgħu jrawmu lit-tfal tagħhom bl-aħjar mod possibbli. F'dan il-kuntest, ambjent xieraq, introjtu adegwat u miżuri adattati għall-familja huma importanti ħafna. It-trobbija pożittiva tat-tfal u l-edukazzjoni ta' kwalità għolja fid-dar, li huma karatterizzati mill-valuri u l-ħiliet, se jippermettu lit-tfal jimmassimizzaw il-potenzjal tagħhom.

Matul is-snin formattivi tat-tfulija, il-Viżjoni Soċjali għall-2035 tirrikonoxxi l-importanza tal-logħob (b'mod partikolari fi spazji miftuħa) biex tiżdied l-attività fizika u biex tintuża l-enerġija filwaqt li t-tfal jinżammu 'l bogħod mill-użu eċċessiv tat-teknoloġija.

Ir-relazzjoni tat-tfal mal-ġenituri tagħhom, anki f'każijiet meta l-familja titkisser, hija kruċjali. F'dan ir-rigward, il-Viżjoni Soċjali għall-2035 taspira li tiżgura li t-tfal kollha jkunu protetti b'mod adegwat minn kwalunkwe forma ta' aljenazzjoni tal-ġenituri meta r-relazzjonijiet tal-familja jtkissru.

Is-Servizzi

Il-ksib ta' riżultati aħjar għat-tfal huwa bbażat ukoll fuq il-provvista ta' servizzi ta' kwalità għolja għat-tfal, li huma mfassla apposta madwar setturi differenti. Il-koordinazzjoni u l-kollaborazzjoni mill-qrib fost l-entitajiet li jaħdmu fil-qasam tat-tfulija huma essenzjali sabiex jikkomplimentaw l-azzjonijiet ta' xulxin. B'mod partikolari, huwa pertinenti li jiġu indirizzati l-isfidi li jiffaċċjaw it-tfal u ż-żgħażaġh li jgħixu f'kura alternattiva barra mid-dar, speċjalment it-tfal li m'għandhom l-ebda għażla li jerġgħu jingħaqdu mal-familji tat-twelid tagħhom.

Is-servizzi tal-edukazzjoni u tas-saħħa jibqgħu kruċjali matul it-tfulija. Fir-rigward tal-edukazzjoni³⁰, huwa importanti li t-tfal, mill-istadji bikrija, jiġu mgħammra bil-ħiliet u l-kapaċitajiet meħtieġa, permezz ta' tagħlim innovattiv u ambjenti kreattivi. Għodod preventivi biex tissaħħaħ il-komunikazzjoni mat-tfal (jiġifieri li jiffaċilitaw il-mod ta' kif it-tfal jesprimu lilhom infushom) huma importanti biex iwasslu għal ħiliet aħjar tal-ħajja u litteriżmu emozzjonali.

Il-kultura, il-kreattività u l-innovazzjoni huma vitali għall-kompetittività u l-iżvilupp tal-ekonomija u s-soċjetà u huma aktar u aktar importanti fi żminijiet ta' bidliet rapidi u sfidi serji. Il-prijorità se tibqa' li t-tfal jingħataw l-ispazju u l-flessibilità meħtieġa biex jiżviluppaw il-potenzjal sħiħ tagħhom.

Min-naħa l-oħra, fir-rigward tas-saħħa; is-servizzi eżistenti jeħtieġ li jinżammu u jiġu żviluppanti aktar biex jagħqudu l-ħtiġijiet speċifiċi għat-tfal (speċjalment fir-rigward tas-saħħa mentali). Il-promozzjoni u l-inkoraġġiment ta' mġiba u drawwiet tajbin għas-saħħa fi stadju bikri tal-ħajja huma kruċjali għall-iżvilupp ta' drawwiet u stili ta' ħajja tajbin għas-saħħa. Programmi aktar aċċessibbli għat-tfal u l-ġenituri f'dan ir-rigward se jiżguraw ukoll li l-provvista tas-servizz jindirizza s-“sors” tal-problema mhux biss is-“sintomi”.

It-tfal jiġu f'kuntatt mas-sistema ġudizzjarja b'ħafna modi differenti: kemm bħala vittmi, xhieda,

³⁰ Inkluz l-informazzjoni dwar id-drittijiet tat-tfal.

kriminali u kif ukoll ilmentaturi. Għaldaqstant, huwa importanti li s-sistema tifhem u tirrispetta d-drittijiet tat-tfal u l-vulnerabbiltà unika tagħhom. Il-provvista aħjar ta' servizzi għat-tfal għalhekk tinvolti wkoll għustizzja adattata għalihom li tħaddan l-idea li l-Gvern għandu jieħu ħsieb b'mod speċjali lil tfal li jkollhom imissu mas-sistema legali.

F'dan ir-rigward, il-Gvern jaspira li jsaħħaħ il-provvista tas-servizz permezz ta' taħriġ, appoġġ u superviżjoni adegwati u kontinwi għall-professionisti li jaħdmu mat-tfal, speċjalment tfal vulnerabbli.

II-Protezzjoni

It-tfal jeħtieġu ambjent xieraq sabiex jikbru b'mod sikur. F'dan il-kuntest, huwa importanti li tiġi żgurata l-provvista ta' ambjent mimli riżorsi, tajjeb għas-saħħa u sikur f'kull ħin. Kemm l-ambjent fiżiku kif ukoll dak diġitali għandhom ikunu adattati għat-tfal.

L-appoġġ għall-protezzjoni tat-tfal, is-servizzi ta' prevenzjoni u intervent, u l-provvista ta' servizzi ta' appoġġ għall-familji f'diffikultà għandhom jibqgħu prijorità.

II-Parteċipazzjoni

Il-parteċipazzjoni attiva u sinifikanti tat-tfal fost is-setturi kollha tas-soċjetà hija neċessarja sabiex ittejjeb il-prospetti preżenti u futuri tagħhom. Il-Viżjoni Soċjali ta' Malta tkompli trawwem, tippromwovi u tappoġġja d-dritt tat-tfal biex jiġu inklużi f'parteċipazzjoni sinifikanti, billi jiġu mfittxija u kkunsidrati l-opinjoni tagħhom, kemm f'inizjattivi nazzjonali kif ukoll dawk internazzjonali.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. L-appoġġ lill-familji permezz ta' politiki u miżuri xierqa, li se jippermettu lill-ġenituri (jew lit-tuturi) jipprovdu l-aħjar ambjent ta' familja għat-tfal.
2. It-tiżiħ tal-isforzi sabiex tiġi żgurata l-provvista tas-servizzi għat-tfal (b'mod partikolari s-saħħa u l-edukazzjoni) jipprovdi opportunitajiet aħjar għat-tfal sabiex jimmassimizzaw il-prospetti tal-ħajja tagħhom. Il-prijorità se tibqa' li t-tfal jingħataw l-ispazju u l-flessibbiltà meħtieġa biex jiżviluppaw il-potenzjal sħiħ tagħhom.
3. Il-promozzjoni u l-appoġġ tad-dritt tat-tfal għall-parteċipazzjoni sinifikanti, billi l-opinjoni tagħhom ikunu mfittxija u kkunsidrati b'mod attiv f'istituzzjonijiet u f'livelli u sferi varji tas-soċjetà.
4. L-iżgurar ta' ambjent fiżiku u diġitali sikur għat-tfal li jissalvagwardja l-protezzjoni tat-tfal u li jkun ikkumplementat b'inizjattivi xierqa mmirati sabiex jedukaw kemm lit-tfal kif ukoll lill-ġenituri/lit-tuturi.

IŻ-ŻGĦOŻIJA

Il-Kuntest Lokali

Iż-żgħażaġh għandhom rwol ewlieni fl-iżvilupp tas-soċjetà; b'hekk il-Gvern ħadem biex isawwar l-ambjent ġust biex iż-żgħażaġh ikunu jistgħu jiżviluppaw u jirnexxu. Il-popolazzjoni żagħżuġha (ta' bejn it-13 u t-30 sena) żdiedet f'dawn l-aħħar snin, li hija 23.3 % tal-popolazzjoni totali tal-2019³¹.

Il-Familja

Familja b'saħħitha u stabbli għandha rwol kruċjali fis-suċċess taż-żgħażaġh, speċjalment fid-dawl tal-opportunitajiet u l-isfidi l-ġodda li qed jinholqu minn soċjetà li dejjem tinbidel. Konnessjonijiet pożittivi tal-familja huma fatturi protettivi kontra firxa ta' mġiba ta' riskju għas-saħħa. Għalkemm in-natura tar-relazzjonijiet qed tinbidel, il-kontinwità tar-rabtiet familjari u bażi emozzjonali sikura huma kruċjali għall-iżvilupp pożittiv taż-żgħażaġh³².

Statistika turi li iż-żgħażaġh f'Malta għandhom it-tendenza li jgħixu aktar mal-familja tagħhom u fil-fatt, iż-żgħażaġh jitolqu mid-dar tal-ġenituri fi stadju relattivament tard, bl-irġiel ta' 30.8 snin u n-nisa 28.7 snin fl-2021³³. Id-data taċ-Ċensiment tal-2011 tenfasizza wkoll li l-età medja tal-ewwel żwieġ hija 31.6 snin għall-irġiel u 30.8 snin għan-nisa³⁴ li jissuġġerixxi li ż-żwieġ taż-żgħażaġh qed isir dejjem inqas popolari. Filwaqt li r-raġunijiet ewlenin "għaliex" iż-żgħażaġh qed jagħzlu li jizzewġu aktar tard jistgħu jkunu minħabba fatturi kulturali, opportunitajiet edukattivi u ta' karriera akbar, wieħed m'għandux jinjora l-fatt li iż-żgħażaġh qed jiffaċċjaw ukoll restrizzjonijiet finanzjarji relatati ma' aċċess limitat għal akkomodazzjoni affordabbli^{35, 36}.

L-Edukazzjoni

Is-snin taż-żgħożija s-soltu huma kkaratterizzati minn investiment sinifikanti fl-edukazzjoni, u fil-ħiliet u t-taħriġ tul il-ħajja. F'dan il-kuntest, il-Gvern beda x-xogħol fuq politiki u inizjattivi varji mmirati sabiex itejbu l-kwalità tal-edukazzjoni u t-taħriġ u l-aċċessibilità għalihom³⁷. B'rizultat ta' dan, ir-rati ta' persuni li jitolqu kmieni mill-iskola (ESL) u iż-żgħażaġh (15-29 sena) barra mill-

31 Eurostat. 22 ta' Ġunju 2022. Population on 1 January by age and sex - demo_pjan. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en [Aċċessat fis-26/09/2022]

32 Howe, D., Brandon, M., Hinings, D. and Schofield, G. (1999). Attachment Theory, Child Maltreatment and Family Support. A Practice and Assessment Model. Palgrave: London. (Mhux disponibbli bil-Malti).

33 Eurostat. 13 ta' Mejju 2022. Estimated average age of young people leaving the parental household by sex - YTH_DEMO_030. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/YTH_DEMO_030/default/table?lang=en&category=ythyth_demo [Aċċessat fis-26/09/2022]

34 Eurostat. 18 ta' Mejju 2022. Mean age at first marriage by sex - TPS00014. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00014/default/table?lang=en> [Aċċessat fis-26/09/2022]

35 Vella, S. & Cassar, J. (2022). Young People and Family Formation in Malta. In M. Emirhaizovic et. al. (Eds.), Family Formation Among Youth in Europe: Coping with Socio-Economic Disadvantages (pp. 139-157). Information Age Publishing Inc.: Charlotte, NC. (Mhux disponibbli bil-Malti)

36 Il-Ministeru għall-Akkomodazzjoni Soċjali u Affordabbli u l-Awtorità tad-Djar. Bla data. The Annual Malta Residential Rental Study: Second Edition. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: <https://rentregistration.mt/wp-content/uploads/2022/06/Residential-Rental-Study-2nd-edition.pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

37 Lista komprensiva ta' dokumenti ta' politika tinsab fuq is-sit web tal-Ministeru għall-Edukazzjoni: <https://education.gov.mt/en/resources/pages/policy-documentation.aspx> [Aċċessat fis-26/09/2022]

edukazzjoni jew impjeg (Ir-rata tan-NEET) raw tnaqqis sinifikanti bejn l-2010 u l-2021³⁸. Minkejja dan, għadhom jeżistu sfidi b'mod partikolari fir-rigward tal-persuni li telqu kmieni mill-iskola (ESL), kif ukoll fil-proporzjon ta' żgħażaġh ta' 15-il sena li ma għandhomx biżżejjed hliet fil-Qari, fil-Matematika, u fix-Xjenza³⁹, li jibqgħu baxxi b'mod konsiderevoli.

II-Benesseri

Hemm numru ta' konsegwenzi fit-tul relatati mas-saħħa fizika u mentali assoċjati ma' mudelli ta' mgħiba li spiss jibdew fis-snin taż-żgħożija. Dawn jinkludu livelli mhux tajbin għas-saħħa ta' konsum tal-ikel u x-xorb, it-tipjip tas-sigaretti u l-użu eċċessiv tat-teknoloġiji diġitali u l-internet. Fis-snin reċenti, il-Gvern inkoraġġixxa l-istili ta' ħajja u mgħiba tajbin għas-saħħa permezz tal-promozzjoni tas-saħħa mmirata. Madankollu, ir-rati tal-imgħiba bħall-intossikazzjoni u l-użu tal-alkoħol u d-drogi, l-użu tal-internet u tal-media soċjali, jibqgħu relattivament għoljin meta kkumparati ma' pajjiżi oħrajn Ewropej. Barra minn hekk, hemm prevalenza għolja ta' obeżità fil-kuntast Malti, li tindika li hemm il-bżonn ta' azzjoni aktar immirata.

Fl-aħħar snin ingħatat spinta qawwija lis-saħħa mentali, b'firxa wiesgħa ta' servizzi ta' appoġġ disponibbli. Madankollu, ir-riċerka madwar il-pajjiż u dik internazzjonali turi kif proporzjonijiet sinifikanti taż-żgħażaġh Maltin isibu lilhom infushom f'riskju għoli ta' ansjetà, dipressjoni u problemi ta' mgħiba⁴⁰. Dan jista' jkun attribwit għal diversi fatturi inkluż il-kunflitt fil-familja, il-persjonijiet edukattivi, il-bullying kif ukoll it-tnaqqis aktar reċenti fl-interazzjoni soċjali li rriżulta mill-miżuri relatati mal-COVID-19, fost oħrajn.

II-Komunità

Il-benefiċċji ta' impenn effettiv fil-komunità, b'mod partikolari matul is-snin taż-żgħożija, jistgħu jgħinu sabiex jitnaqqsu r-rati tal-kriminalità u l-vjolenza, l-imgħiba vizzjuża, l-assenteiżmu mill-iskola u t-tluq bikri mill-iskola. Minkejja dan, reċentament kien irregjistrat tnaqqis fil-partecipazzjoni taż-żgħażaġh fl-organizzazzjonijiet tal-isports, tad-divertiment, kulturali, filantropiċi, tad-drittijiet tal-bniedem u tal-ambjent, u fi proġetti internazzjonali taż-żgħażaġh. Ir-ragunijiet li huma msemmija b'mod komuni għall-partecipazzjoni baxxa u l-livelli baxxi ta' attivizmu huma n-nuqqas ta' ħin, postijiet mhux konvenjenti, ikollhom interessi oħrajn u n-nuqqas ta' awtonomizzazzjoni.

Id-Dinja Diġitali

Id-dinja diġitali għandha rwol importanti ħafna fil-ħajja tal-lum, b'mod partikolari fil-ħajjet taż-żgħażaġh. Dawk li għandhom bejn is-16 u l-24 sena jikklassifikaw fil-għoli fost il-pajjiżi tal-UE27 fl-użu kuljum tal-kompjuter (Malta: 86 %; UE: 77 % fl-2017)⁴¹ u l-użu tal-internet (Malta: 98 %; UE-

38 Il-proporzjon tat-Tluq Bikri mill-iskola (ESL) kien ta' 25.7 % fl-2009 u 10.7 % fl-2021. Il-medja tal-UE fl-2021 kienet ta' 9.2 %. Sors: Eurostat. 27 ta' Settembru 2022. Early leavers from education and training (ESL) by sex and labour status (Mhux disponibbli bil-Malti). - EDAT_LFSE_14. Accessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EDAT_LFSE_14custom_1515755/default/table?lang=en [Accessat fit-28/09/2022] Il-proporzjon taż-żgħażaġh Barra mill-Edukazzjoni, Impjeg jew Tahriġ (NEET) kien ta' 14.9 % fl-2010 u 9.4 % fl-2021. Il-medja tal-UE fl-2021 kienet ta' 14.3 %. Sors: Eurostat. 11 ta' Mejju 2022. Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates) - EDAT_LFSE_20. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/view/edat_lfse_20?lang=en [Accessat fit-28/09/2022]

39 Fl-2019, il-proporzjon ta' dawk li għandhom 15-il sena li m'għandhomx biżżejjed hliet fil-qari (Malta: 35.9 %; UE: 22.5 %), il-Matematika (Malta: 30.3 %; UE: 22.9 %) u x-xjenza (Malta: 33.5 %; UE: 22.3 %). Sors: Eurostat. 2020. Education and Training Monitor 2020: Malta. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/malta.html> [Accessat fis-26/09/2022]

40 L-Uffiċċju tad-Deputat Prim Ministru, Ministeru għas-Saħħa. Lulju 2019. Building Resilience Transforming Services: A Mental Health Strategy for Malta 2020 - 2030. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: https://deputyprimeminister.gov.mt/en/Documents/National-Health-Strategies/Mental_Health_Strategy_EN.pdf [Accessat fis-26/09/2022]

41 Eurostat. 30 ta' Marzu 2022. Individuals - frequency of computer use - ISOC_CI_CFP_FU. (Mhux disponibbli bil-Malti) Accessat fuq: [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_ci_cfp_fu\\$DV_282/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_ci_cfp_fu$DV_282/default/table?lang=en) [Accessat fis-26/09/2022]

28: 95 % fl-2019)⁴². Iż-żieda globali fl-influwenza tal-media soċjali hija riflessa wkoll fil-proporzjon relattivament kbir ta' żgħażaġħ Maltin li jirrapportaw li l-użu tal-media soċjali jinfluwenza d-deċiżjonijiet tagħhom. Fuq naħa, id-dinja online hija ta' benefiċċju għaż-żgħażaġħ peress li tiffaċilitahom il-ksib tal-informazzjoni, is-servizzi u l-appoġġ. Fuq in-naħa l-oħra, id-dinja online tqajjem tħassib relatat mal-potenzjal miżjud għall-fastidju u l-vittimizazzjoni online, il-misinformazzjoni, it-tnaqqis fil-ħiliet soċjali, u l-impatt fuq is-saħħa fiżika u/jew mentali. B'hekk, waqt li jkunu kkunsidrati l-iżviluppi kostanti fid-dinja online, huma meħtieġa aktar sforzi sabiex ikunu massimizzati l-opportunitajiet offruti mid-dinja online waqt li jitnaqqsu l-isfidi tagħha.

Qafas tal-Politika Kurrenti

Il-Politika Nazzjonali taż-Żgħażaġħ għall-2021-2030 timmira li tipprovdi approċċ flessibbli u innovattiv biex tinkoraġġixxi liż-żgħażaġħ fit-twertiq tal-potenzjal tagħhom. Il-politika tinkoraġġixxi liż-żgħażaġħ sabiex jieħdu post ċentrali u jkunu proattivi fit-tfassil tal-politika, fil-provista tas-servizzi u fir-riċerka. F'dan ir-rigward, il-politika tiddekrivi l-miri strateġiċi kkaratterizzati mill-valuri bħar-rispett, ir-rikonoxximent, l-appoġġ u s-solidarjetà. Barra minn hekk, il-Politika Nazzjonali taż-Żgħażaġħ tiffoka fuq l-iffaċilitar tat-tranzizzjoni taż-żgħażaġħ għall-ħajja adulta u l-promozzjoni tal-benesseri ħolistiċi.

L-impenn ta' Malta għat-tiżiħ tal-potenzjal taż-żgħażaġħ huwa evidenti wkoll fi strateġiji oħra nazzjonali bħall-Politika Nazzjonali Strateġika għat-Tnaqqis tal-Faqar u l-Inkluzjoni Soċjali 2014-2024. Il-politika tispeċifika kemm it-tfal (minn 0 sa 17-il sena) u kemm iż-żgħażaġħ (minn 18 sa 24 sena) bħala tnejn mill-erba' gruppi fil-mira tagħha u timmira li tippromwovi l-inkluzjoni soċjali taż-żgħażaġħ. Dan huwa previst permezz tal-implimentazzjoni ta' miżuri li jikkonsolidaw is-servizzi tas-sensibilizzazzjoni u preventivi, jippermettu l-identifikazzjoni u l-intervent bikri ta' żgħażaġħ f'riskju għoli, jiffaċilitaw it-tranzizzjoni mill-edukazzjoni għas-suq tax-xogħol, u jippromwovu l-partecipazzjoni soċjali u x-xogħol volontarju fost iż-żgħażaġħ.

Il-Viżjoni Tagħna

Il-Viżjoni Soċjali ta' Malta għall-2035 taspira li tikkontribwixxi għall-iżvilupp ta' soċjetà li tħaddan il-bżonnijiet u l-isfidi li jiffaċċjaw iż-żgħażaġħ u tippermetti liż-żgħażaġħ jizviluppaw u jsiru ċittadini attivi. F'dan ir-rigward, il-Viżjoni Soċjali għall-2035 taspira li tiffaċilita t-tranzizzjoni taż-żgħażaġħ mill-ħajja tal-familja għall-għajxien indipendenti, inkluż permezz ta' fehim aħjar tal-isfidi li jirriżultaw mill-affordabbiltà tal-akkomodazzjoni taż-żgħażaġħ. F'dan il-kuntest, il-Gvern se jaġħmel hiltu biex jiffaċilita u jappoġġa kif xieraq biex jiżgura l-aċċessibbiltà għall-akkomodazzjoni.

Il-Gvern għandu l-għan li jipprovdi l-appoġġ meħtieġ biex iż-żgħażaġħ jirnexxu, speċjalment żgħażaġħ emarginati li diffiċli jintlaħqu permezz ta' servizzi u spazji ġenerali. F'dan il-kuntest, l-edukazzjoni hija kruċjali biex tipprovdi lill-ġenerazzjoni aktar żagħżugħa bl-għarfien u l-ħiliet meħtieġa, inkluż il-ħiliet għall-ħajja, li jtejbju l-prospetti tal-ħajja adulta u tal-karriera. F'dan il-kuntest, il-Gvern se jkompli jaġixxi bħala faċilitatur biex jiżgura li iż-żgħażaġħ jingħataw l-edukazzjoni inklużiva, il-ħiliet u t-taħriġ xierqa. Barra minn hekk, huma meħtieġa aktar sforzi biex jiġu miġġielda l-isterjotipi tal-ġeneri u sterjotipi oħra fost iż-żgħażaġħ biex tinkiseb ugwaljanza reali bejn il-ġeneri u tiġi miġġielda d-diskriminazzjoni bbażata fuq il-ġeneru.

Il-fatt li iż-żgħażaġħ ikunu jistgħu jgħixu stili ta' ħajja tajbin għas-saħħa huwa wkoll element ewlieni li jikkontribwixxi għal titjib fil-kwalità tal-ħajja. Għalhekk, il-konsolidazzjoni tal-prevenzjoni bikrija, b'mod partikolari permezz tal-promozzjoni tas-saħħa u l-edukazzjoni, kif ukoll l-inizjattivi ta' intervent immirati biex jindirizzaw l-isfidi tas-saħħa li jiffaċċjaw iż-żgħażaġħ, kollha jitqiesu

42 Ibid.

bħala prijorità. F'dan ir-rigward, huwa importanti li tiġi sfruttata kultura li għandha l-għan li tagħmel liż-żgħażaġħ aktar konxji tal-importanza tal-benesseri tas-saħħa fiżika u mentali, biex jiġu rikonoxxuti l-benefiċċji tal-attività fiżika u l-ħsara kkawżata mill-użu ħażin tal-internet (b'mod partikolari l-media soċjali).

Il-benesseri jiddependu wkoll fuq il-kwalità tal-ambjent. L-ambjent tal-madwar għandu jgħin lis-soċjetà biex tiżviluppa stili ta' ħajja u drawwiet tajbin għas-saħħa b'mod sikur. L-ambjent tal-madwar mhux limitat biss għal spazji fil-beraħ iżda wkoll għall-ambjent tal-familja. Barra minn hekk, l-ambjent diġitali għandu wkoll impatt sinifikanti fuq iż-żgħażaġħ; għalhekk hija meħtieġa azzjoni xierqa biex jiġi żgurat ambjent sikur fejn iż-żgħażaġħ jistgħu jiżviluppaw, jikbru u jissoċjalizzaw. L-iżgurar tal-protezzjoni mill-fastidju, il-vittimizzazzjoni u l-misinformazzjoni jippermetti liż-żgħażaġħ li jimirħu f'dinja diġitali u teknoloġika vasta u li qiegħda dejjem tikber, waqt li jitgawdew il-benefiċċji mingħajr biża'.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. L-appoġġ liż-żgħażaġħ bl-għarfien u l-ħiliet xierqa, appoġġati mill-valuri, permezz tal-edukazzjoni formali u informali, li se jikkontribwixxu wkoll għall-istili ta' ħajja tajbin għal saħħa aħjar, impjeg sinifikanti kif ukoll ir-reziljenza fiżika u mentali.
2. L-iżgurar tal-provvista tal-iżvilupp ta' politika ffokata fuq iż-żgħażaġħ inkluż il-provvista ta' servizzi tas-saħħa fiżika u mentali adegwati.
3. Il-kapitalizzazzjoni fuq il-benefiċċji derivati mit-teknoloġiji diġitali waqt li jkun żgurat li s-salvagwardji xierqa jkunu fis-seħħ.

ANZJANITÀ

Il-Kuntest Lokali

Il-persuni illum qegħdin igawdu ħajjiet itwal u aktar b'saħħithom, bi stili ta' ħajja aktar attivi minnha l-avvanzi soċjoekonomiċi u mediċi tad-deċennji reċenti. L-anzjani jibbenefikaw minn kwalità ta' ħajja mtejba bl-aspettattiva li jgħixu kemm jista' jkun fi ħdan il-komunità u jkomplu jikkontribwixxu b'mod attiv fis-soċjetà, inkluż permezz tal-provvista tal-appoġġ lill-familji tagħhom. Barra minn hekk, ir-rwol tal-adulti akbar fl-età fis-soċjetà kontemporanja wkoll qiegħed jevolvi, u qed jinkludi aktar ix-xogħol wara l-età statutorja għall-irtirar u l-partecipazzjoni attiva f'affarijiet soċjokulturali fil-komunità.

L-immudellar proġettat tal-istruttura tal-età tal-popolazzjoni juri li l-popolazzjoni Maltija hija waħda li qiegħda tixjieħ. Fl-2019, wieħed minn kull ħamsa tal-popolazzjoni Maltija (18.7 %) kellu 65 sena u aktar⁴³. Popolazzjoni li qiegħda tixjieħ iġġib magħha diversi sfidi, b'mod partikolari fir-rigward tal-produttività, is-sistema tal-kura tas-saħħa u l-Kura fit-Tul (LTC). Dawn l-isfidi jinħassu aktar b'ħala riżultat tar-rata ta' twelid ta' Malta, li hija l-anqas fl-UE⁴⁴.

L-Introjtju Pensjonabbli

Il-pensjonijiet huma introjtju fundamentali fl-anzjanità u waqt dan l-istadju tal-ħajja, is-sigurtà finanzjarja tibqa' primarjament ibbażata fuq l-adeqwatezza tal-pensjoni. Waqt li l-pensjonijiet kienu msaħħa f'dawn l-aħħar snin, ittieħdu miżuri oħrajn. Dawn jinkludu l-promozzjoni tal-adozzjoni tal-iskemi tal-pensjoni privata, il-pensjonijiet tal-irtirar tax-xogħol vokazzjonali u l-promozzjoni ta' introjtju alternattivi. Madankollu, l-adulti akbar fl-età huma ifqar mill-popolazzjoni ġenerali, li jirrifletti d-differenzi bejn il-ġeneri u tas-suq tax-xogħol, b'nisa akbar fl-età jibqgħu vulnerabbli finanzjarjament b'mod partikolari. Dan huwa rifless primarjament fid-differenza fil-pensjonijiet bejn il-ġeneri, fejn Malta għandha t-tieni l-akbar differenza fil-pensjonijiet bejn il-ġeneri fl-UE. Ta' min jinnota li dawn l-inugwaljanzi fil-pensjonijiet għandhom it-tendenza li jakkumulaw tul il-ħajja ta' persuna u jirriflettu fatturi oħra bħad-differenza bejn il-ġeneri fil-pagi, it-tip tal-kuntratt tal-impjieg u l-interruzzjonijiet fix-xogħol minnha l-responsabilitajiet tal-kura tal-familja li jaffettwaw lin-nisa b'mod mhux proporzjonat.

43 Il-Kummissjoni Ewropea (Id-Direttorat Ġenerali għall-Impjiegi, Affarijiet Soċjali u Inkluzjoni) u l-Kumitat tal-Protezzjoni Soċjali. Ġunju 2021. 2021 Long Term Care Report: Trends, challenges and opportunities in an ageing society: Vol. 1. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8396> [Aċċessat fis-26/09/2022]

44 Eurostat. 22 ta' Ġunju 2022. Total fertility rate - TPS00199. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en> [Aċċessat fis-26/09/2022]

Kura fit-Tul (LTC)

Skont ir-Rapport tal-Anzjanità tal-2021, l-infiq pubbliku fuq il-kura fit-tul huwa mistenni li jiżdied b'mod sostanzjali u jilħaq 1.5 % tal-PDG fl-2030 u 2.0 % tal-PDG fl-2050. F'dan il-kuntest, ġew introdotti inizjattivi varji sabiex jiġu appoġġati l-anzjani li jgħixu fil-komunità u jipprevjenu kura residenzjali mhux mixtieqa. Inizjattivi bħal dawn jinkludu l-għoti ta' appoġġ biex l-adulti akbar fl-età jkunu jistgħu jkomplu jgħixu b'mod indipendenti fi djarhom aktar milli f'kura residenzjali. Dawn jinkludu:

1. Meals on Wheels: il-provvista ta' ikliet imsajra lesti fid-djar għall-appoġġ tal-adulti akbar fl-età li għadhom jgħixu fi djarhom imma ma jistgħux jippreparaw ikla;
2. Għajnuna fid-dar: il-provvista ta' għajnuna lill-adulti akbar fl-età fit-twertiq ta' faċendi tad-dar ħfief u x-xiri;
3. Iskema ta' Carer at Home: il-provvista ta' appoġġ finanzjarju lill-adulti akbar fl-età li jimpjegaw indokatur tal-għażla tagħhom biex jgħinjom fil-bżonnijiet tagħhom ta' kuljum.

Qafas tal-Politika Kurrenti

Il-Politika Strateġika Nazzjonali għall-Anzjanità Attiva: Malta għall-2014-2020 (NSPAA), tirrikonoxxi l-proċess tal-anzjanità bħala proċess tul il-ħajja u b'hekk hija bbażata fuq is-suppożizzjoni li l-persuni għandhom ikunu appoġġati minn etajiet aktar bikrija sabiex imantnu stil ta' ħajja tajjeb għas-saħħa u attiv. L-Istrateġija hija bbażata fuq tliet temi maġġuri: il-partecipazzjoni attiva fis-suq tax-xogħol, il-partecipazzjoni fis-soċjetà u l-għajxien indipendenti.

L-Istrateġija timmira wkoll li żżid ir-rata ta' attività tal-ħaddiema akbar fl-età fis-suq tax-xogħol, waqt li tagħti s-setgħa lil persuni li huma akbar mill-età statutorja tal-irtirar sabiex jibqgħu jaħdmu. Iż-żamma tal-impjeg tibbenefika lill-persuni akbar fl-età b'mod dirett peress li tikkontribwixxi għat-tnaqqis tar-riskju tal-faqar. Barra minn hekk, is-soċjetà għandha ċ-ċans tiggwadanja wkoll permezz tal-adeqwatezza ta' pensjonijiet imtejba u ż-żamma tal-ħiliet fis-suq tax-xogħol.

L-NSPAA 2022-2027 tindirizza l-isfidi li jtellfu l-formazzjoni ta' soċjetà attiva li qed tixjieħ. Hija tirrikonoxxi li l-anzjanità attiva titlob livelli b'saħħithom ta' koeżjoni, inkluzjoni u partecipazzjoni soċjali. Dan jista' jinkiseb billi jkunu pprovduti opportunitajiet u aċċessibilità ugwali għas-servizzi relatati ma' attivitajiet politiċi, soċjali, rikreattivi u kulturali.

L-NSPAA 2022-2027 maħruġa għall-konsultazzjoni pubblika tiegħu approċċ ta' matul il-ħajja u tippreżenta tliet għanijiet ewlenin, jiġifieri l-inkluzjoni soċjali, l-anzjanità b'saħħitha u l-indirizzar tad-diversità/l-inugwaljanza. L-NSPAA taspira għal soċjetà soċjalment inkluziva li taħseb għall-bżonnijiet tal-anzjani u fejn l-anzjani jkunu attivi fil-komunitajiet tagħhom, waqt li tippromwovi l-istrutturi ta' appoġġ neċessarji biex isostnu dan.

L-Istrateġija Nazzjonali għad-Dimensja fil-Gżejjer Maltin (2015-2023) tikkomplimenta l-Politika Strateġika għall-Anzjanità Attiva. Id-dimensja tħalli impatt soċjali, ta' saħħa u ekonomiku sostanzjali, b'percentwal għoli ta' dawk li jsufri mid-dimensja jkunu riferuti għall-kura fl-isptar, il-kura residenzjali, il-kura ta' infermiera fit-tul u s-servizzi tal-kura fil-komunità. In-natura ta' diversi aspetti tad-dimensja teħtieġ approċċ multidixiplinari għall-immaniġġjar u l-kura tad-dimensja. F'dan ir-rigward, l-Istrateġija tiddekrivi l-għanijiet ewlenin li ġejjin tas-sensibilizzazzjoni u tal-fehim li qed jiżdiedu tad-dimensja, id-dijanjożi u l-intervent f'waqthom, u t-titjib tal-immaniġġjar u tal-kura tad-dimensja, fost oħrajn.

Il-Viżjoni Tagħna

Il-Gvern jaspira għal soċjetà inkluziva li tiffoka fuq il-bżonnijiet tal-adulti akbar fl-età. Dan jista' jinkiseb permezz ta' miżuri xierqa mmirati lejn iż-żamma tal-benesseri u s-sodisfazzjon tal-ħajja fis-snin aktar tard, waqt li tingħata prijorità lil-longevità u l-kwalità tal-ħajja.

F'dan il-kuntest, l-isforzi sabiex ikun żgurat li l-anzjani jibqgħu attivi fil-komunità se jikkontribwixxu għal kwalità ta' ħajja aħjar għaċ-ċittadini waqt li fl-istess ħin inaqqsu r-rikoverar fl-isptar fit-tul. F'dan ir-rigward, il-provvista ta' strutturi ta' appoġġ adegwati jeħtieġ li tikkunsidra d-diversità ta' persuni akbar fl-età sabiex tippermetti l-anzjanità attiva. B'mod partikolari, l-involviment tal-NGOs jista' jkollu rwol importanti fl-appoġġ tal-anzjani biex jibqgħu fl-ambjent ta' darhom.

L-ekonomija tal-anzjani hija assi li għandha tkun kapitalizzata mis-soċjetà minħabba li tarrikkixxi s-soċjetà kemm minn perspettiva ekonomika kif ukoll minn perspettiva soċjali. L-esperjenza u l-abilitajiet tal-individwi li qed jixjieħu jżidu l-valur tan-nisġa soċjali. Għal dan il-għan il-persuni akbar fl-età għandhom jingħataw is-setgħa u jkunu sostnuti minn strutturi adegwati ta' appoġġ, inkluz permezz ta' riżorsi u servizzi finanzjarji adegwati sabiex jinżamm standard tal-ħajja tajjeb. L-adulti akbar fl-età għandhom ikunu jistgħu jgħixu stil ta' ħajja indipendenti li jkun appoġġat minn servizzi sikuri, aċċessibbli, affidabbli u affordabbli. F'dan ir-rigward, it-twaqqif ta' kooperattivi mmexxija mill-anzjani jista' jikkontribwixxi għall-użu tal-ħiliet tal-anzjani, fost l-oħrajn.

It-tiħiħ tal-adeqwatezza u s-sostenibilità tal-pensjonijiet se tibqa' sfida li teħtieġ azzjoni xierqa fis-snin li ġejjin. Barra minn hekk, huma meħtieġa aktar sforzi biex jissaħħaħ l-għarfien tal-kapaċità finanzjarja fost il-pubbliku, sabiex tiżdied l-importanza li jkun hemm portafoll finanzjarju diversifikat fejn ikun possibbli. Portafoll bħal dan għandu jservi bħala xibka ta' sikurezza waqt l-istadju tal-irtirar ta' dak li jkun.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. L-inkoraġġiment ta' soċjetà adattata għall-età li tiffoka fuq l-aħjar interessi tal-anzjani, fejn persuni akbar fl-età jkunu jistgħu jzommu l-indipendenza tagħhom fi ħdan il-komunità kemm jista' jkun possibbli.
2. It-tiħiħ tal-isforzi li jtejbu l-aċċessibilità, l-affordabilità u s-sostenibilità tal-istrutturi tal-kura u tal-appoġġ għal persuni anzjani, inkluz permezz tal-opportunitajiet li jgħibu magħhom it-teknoloġiji moderni.
3. It-titjib ulterjuri tal-adeqwatezza tal-introjtu waqt is-snin tal-pensjoni permezz ta' miżuri xierqa li jkollhom fil-mira l-generazzjonijiet aktar żagħżugħa bi preparazzjoni għas-snin pensjonabbli futuri tagħhom.

IL-VIZZJI TAS-SUSTANZI, L-IMĦATRI U MĠIBA OĦRA

Il-Kuntest Lokali

Il-partecipazzjoni eċċessiva f'imġiba bħall-użu tal-alkoħol u ta' sustanzi oħra, l-imħatri u l-użu tal-internet xi kultant jista' jwassal għall-iżvilupp ta' vizzju, u lkoll huma kawżi magħrufa ta' konsegwenzi negattivi fiżiċi u psikoloġiċi li jistgħu jkunu evitati. Konsegwenzi bħal dawn huma vasti, kumplessi u interrelatati. Partecipazzjoni sostnuta f'imġiba vizzjuża tista' twassal għal diversi konsegwenzi mediċi, legali, personali u soċjali għall-individwi, il-familji u l-ħbieb tagħhom, u l-komunità. Fil-fatt, il-vizzju jista' jikkontribwixxi għall-istigmatizzazzjoni tal-persuni li jużaw id-drogi, ukoll għad-deterjorazzjoni tar-relazzjonijiet soċjali u tal-familja kif ukoll riskji aktar għoljin ta' qgħad, faqar u esklużjoni soċjali li jistgħu jippersistu fit-tul. F'dan il-kuntest, huwa ċar li huma meħtieġa mizuri xierqa mmirati biex jipprevjenu l-iżvilupp ta' vizzji; kif ukoll jittrattaw u jintegraw mill-ġdid lil dawk li għandhom il-vizzji fis-soċjetà.

L-Alkoħol u s-Sustanzi

L-età legali minima għax-xorb tal-alkoħol f'Malta hija ta' sbatax-il sena. Evidenza mill-European School Survey Project (ESPAD) 2019, imwettaq ma' tfal tal-iskola bejn l-età ta' 15 u 16-il sena, turi li f'Malta, 82 % tal-partecipanti fl-istħarriġ tal-2019 kienu kkonsmaw l-alkoħol f'mill-inqas okkażjoni waħda f'ħajjithom. Dan jindika tnaqqis mill-istħarriġ preċedenti, li rrapporta użu tul il-ħajja ta' 86 %. Minkejja dan, il-konsum tal-alkoħol fost it-tfal ta' età tal-iskola għadu fost l-ogħla fl-Ewropa⁴⁵. Barra minn hekk, id-data mill-Istħarriġ Ġenerali dwar il-Popolazzjoni ta' Malta dwar l-Użu tal-Alkoħol, it-Tabakk u Użu ieħor tad-Droga (2013), li sar ma' individwi bejn l-età ta' 18 u 65 sena tindika li 76 % tar-rispondenti kienu kkonsmaw l-alkoħol f'ħajjithom. Il-konsum tal-alkoħol matul it-12-il xahar ta' qabel kien l-aktar komuni fost il-partecipanti ta' bejn it-18 u l-24 sena (85 %)⁴⁶.

Wara l-alkoħol u t-tabakk, il-kannabis hija l-aktar sustanza użata f'Malta³⁶. Id-data turi li l-użu tal-kannabis għall-ewwel darba (fl-età ta' 15-il sena) iseħħ qabel dak tal-kokaina (fl-età ta' 21 sena) u l-eroina (fl-età ta' 22 sena) u huwa kkoncentrat fil-grupp tal-età ta' bejn it-18 u l-24 sena⁴⁷. Id-data mis-servizzi ta' trattament lokali tiżvela numri akbar ta' nies li jużaw il-kokaina u l-eroina minn dawk li jużaw drogi oħrajn⁴⁸. Perċentwali għoljin ta' persuni fit-trattament tal-vizzji tal-eroina, tal-kokaina u tal-kannabis huma prinċipalment irġiel⁴⁹.

45 L-Organizzazzjoni Dinjija għas-Saħħa WHO. 2020. "Spotlight on Adolescent Health and Well-being. Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-Aged Children Survey in Europe and Canada. International Report": Volume 1. Key Findings. (Mhux disponibbli bil-Malti) Accessat fuq: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332091/9789289055000-eng.pdf> [Accessat fis-26/09/2022]

46 Il-Fondazzjoni għal Servizzi ta' Harsien Soċjali 2020. European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs: 2019 Malta National Report. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: [https://fsws.gov.mt/en/Documents/ESPADReports/MalteseReports/ESPAD_2019%20report%20\(Digital\).pdf](https://fsws.gov.mt/en/Documents/ESPADReports/MalteseReports/ESPAD_2019%20report%20(Digital).pdf) [Accessat fis-26/09/2022]

47 Malta National Focal Point for Drugs and Drug Addiction. MNFPDDA. 2019. National Report on the Drug Situation in Malta 2019. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: <https://family.gov.mt/wp-content/uploads/2021/05/Drug-Report-2019-EN.pdf> [Accessat fis-26/09/2022]

48 Ċentru Ewropew għall-Monitoraġġ tad-Droga u d-Dipendenza fuq id-Droga EMCDDA. 2019. Malta Country Drug Report 2019. (Mhux disponibbli bil-Malti) Accessat fuq: <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11328/malta-cdr-2019.pdf> [Accessat fis-26/09/2022]

49 Ibid.

Kemm għall-alkoħol kif ukoll għal sustanzi oħra, huwa magħruf sew li l-użu eċċessiv huwa marbut ma' għadd kbir ta' konsegwenzi u jikkontribwixxi b'mod sinifikanti għall-kwistjonijiet tas-saħħa u soċjali u l-mard⁵⁰. L-intossikazzjoni twassal għal impatti negattivi fuq l-attenzjoni, il-kontroll konjittiv u tal-imġiba, waqt li konsegwenzi aktar fit-tul jinkludu funzjonalità soċjali, fil-familja u relatata max-xogħol imnaqqsqa. Għandu jkun rikonoxxut ukoll li xi drogi legali wkoll għandhom proprjetajiet vizzjużi u jintużaw ukoll għal skopijiet mhux mediċi. Data mill-1994 sal-2017 tissuggerixxi li l-maġġoranza tad-dożi eċċessivi lokali li ma kinux fatali huma attribwiti għall-użu eċċessiv ta' pilloli, mediċini u alkoħol, minflok l-użu ta' drogi illeċiti⁵¹.

Biex jiġu indirizzati l-isfidi li jirriżultaw mill-użu tas-sustanzi, hemm diversi servizzi disponibbli, inklużi: prevenzjoni, tnaqqis tal-ħsara, trattament bijopsikosoċjali u servizzi ta' integrazzjoni mill-ġdid għal persuni li jużaw id-drogi. Id-Dipartiment tal-Probazzjoni u l-Liberazzjoni taħt Kondizzjoni, l-Aġenzija għas-Servizzi Korrettivi, il-Bord tal-Ħabs għall-Immaniġġjar tar-Riabilitazzjoni mill-Vizzji u l-Bord tar-Riabilitazzjoni ta' Persuni li Nqabdu bid-Droga jipprovdu appoġġ f'termini tal-proċessi tat-trattament u l-integrazzjoni mill-ġdid għal persuni li jużaw id-drogi. Barra minn hekk, il-Gvern jipprovdi wkoll appoġġ permezz tal-benefiċċji soċjali, għal persuni li huma rreġistrati għal servizzi għat-trattament tal-vizzju tad-droga.

L-Imħatri u l-Logħob tal-Azzard

Is-servizzi tal-logħob tal-azzard u tal-imħatri saru parti mill-ispejjeż tal-unitajiet domestiċi tal-lum u raw żieda ta' €3 miljun bejn l-2015 u l-2017, u laħqu l-€128 miljun⁵². Minkejja li l-logħob tal-azzard ikkontribwixxa għat-ktabbir ekonomiku matul l-aħħar snin, madwar 2 % tal-popolazzjoni Maltija li tiegħu sehem f'xi forma ta' mħatra rrapportaw influwenzi negattivi fuq l-istil tal-ħajja tagħhom fl-2017. Il-logħob tal-azzard eċċessiv jista' potenzjalment jiżviluppa f'sindromi sinifikanti u li jintgħarfu b'mod kliniku u karatterizzati minn mudelli intensi ta' partecipazzjoni li jirriżultaw f' deterjorazzjoni tar-relazzjonijiet soċjali u tal-familja, riskju miżjud ta' qgħad, faqar u esklużjoni soċjali.

Malta stabbiliet lilha nnifisha bħala Stat minn ta' quddiem f'termini tal-protezzjoni tal-individwi li jużaw is-servizzi li jaqgħu taħt il-kappa tal-logħob tal-azzard, b'diversi mekkaniżmi diġà fis-seħħ maħsuba sabiex jiproteġu lill-persuni li jesperjenzaw problemi. Dawn il-mekkanizmi jinkludu: (i) appoġġ anonimu lokali permezz ta' linja telefonika għall-għajnuna u funzjoni ta' chat online dedikati; (ii) il-provvista ta' informazzjoni u pariri; (iii) għażliet għall-issettjar ta' limiti biex jikkontrollaw l-infiq, it-telf u l-ħin tal-logħob; (iv) għażla għall-awtoeskluzjoni għal sitt xhur, sena jew b'mod indefinit mill-bini tal-logħob tal-azzard kollu bbażat f'Malta permezz tas-Sistema Unifikata tal-Awtorestrizzjoni; u (v) għajnuna psikosoċjali.

50 GBD 2016 Alcohol and Drug Use Collaborators. L-1 ta' Novembru 2018. The global burden of disease attributable to alcohol and drug use in 195 countries and territories, 1990-2016: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016. (Mhux disponibbli bil-Malti) Accessat fuq: <https://www.thelancet.com/action/showPdf?pii=S2215-0366%2818%2930337-7> [Accessat fis-26/09/2022]

51 MNFPDDA. 2019. National Report on the Drug Situation in Malta 2019. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: <https://family.gov.mt/wp-content/uploads/2021/05/Drug-Report-2019-EN.pdf> [Accessat fis-26/09/2022]

52 L-Awtoritá Maltija dwar il-Logħob MGA. Diċembru 2018. An Inquiry into the consumption of gambling and gaming services by Maltese residents in 2017: Economic and social considerations. (Mhux disponibbli bil-Malti). Accessat fuq: https://www.mga.org.mt/wp-content/uploads/7426-MGA-Gaming-Survey-Report-2018_v9-visual.pdf [Accessat fis-26/09/2022]

L-Użu tal-Internet u l-Logħob tal-Kompjuter

Għalkemm l-użu eċċessiv tal-internet għadu ma nstabx li joħloq problemi għall-individwi, il-familji tagħhom u s-soċjetà fl-interità tagħha⁵³, Malta xorta għadha tikklassifika fil-għoli fost pajjiżi oħra tal-UE fir-rigward tal-użu tal-komunikazzjoni tal-media elettronika, l-internet u l-media soċjali fis-snin taż-żgħożija. Iż-żieda fil-probabbiltà ta' involviment f'użu eċċessiv tal-internet giet assoċjata ma' fatturi bħal etajiet iżgħar, u li wieħed ikun waħdu (mhux f'relazzjoni).

Qafas tal-Politika Kurrenti

L-Alkoħol

Fl-2018, il-Gvern nieda l-Politika Nazzjonali dwar l-Alkoħol (NAP) li tiddekrivi 23 Azzjoni tal-Politika li jiffukaw fuq il-prevenzjoni, it-tnaqqis tal-ħsara u l-infurzar tal-ligi. L-NAP għandha l-għan li tindirizza tliet kwistjonijiet speċifiċi: imġiba ta' xorb eċċessiv f'etajiet iżgħar, xorb eċċessiv fil-popolazzjoni ġenerali u s-sewqan taħt l-influenza tax-xorb. F'dan ir-rigward, il-Gvern komplanaqqas l-impatt tal-ħsara tal-alkoħol permezz ta' restrizzjonijiet fuq il-manifattura, it-tikkettar u r-reklamar, il-livelli tal-bejgħ u l-mudelli tal-użu fost l-oħrajn.

Id-Drogi

Il-Politika Nazzjonali tad-Droga mnedija fl-2008 għandha l-għan mhux biss li ttejjeb il-kwalità u l-provvista ta' servizzi relatati mad-droga imma wkoll li tipprovdi mekkaniżmu aktar koordinat għat-tnaqqis tal-provvista tad-droga u, it-tnaqqis tad-domanda u l-ħsara relatata mad-droga. F'dan ir-rigward, gew identifikati 48 azzjoni ta' politika li għandhom sitt pilastri ġenerali, jiġifieri: (i) il-koordinazzjoni; (ii) il-qafas legali u ġudizzjarju; (iii) it-tnaqqis tal-provvista; (iv) it-tnaqqis tad-domanda u tal-ħsara (v) il-monitoraġġ, il-valutazzjoni, ir-riċerka, l-informazzjoni u t-taħriġ; u (vi) il-kooperazzjoni u l-finanzjament internazzjonali. Waqt li jibni fuq il-politika tal-2008, abbozz għall-politika aġġornata jinsab fil-proċess li jiġi żviluppat.

Il-pussess, il-kultivazzjoni, il-manifattura, l-amministrazzjoni, il-bejgħ, it-traffikar, l-importazzjoni u l-esportazzjoni tad-drogi huma reati kriminali. Fil-kuntest Malti, Riforma tal-Ligi dwar id-Drogi fl-2015 (Kapitolu 537, Att dwar id-Dipendenza fuq id-Droga - Trattament mhux Priġunerija) wasslet għal approċċ li jippermetti sanzjonijiet alternattivi għal reati relatati mal-pussess għall-użu personali ta' sustanzi illeċiti f'ammonti stipulati. L-ispirtu ta' din ir-riforma huwa li l-individwi li jużaw id-drogi jitbiegħdu mis-sistema tal-ġustizzja kriminali, bil-ħsieb li jiġi promoss it-trattament.

Barra minn hekk, fl-2021 Malta lilegolat għar-regolarizzazzjoni tal-kannabis għall-użu personali, il-kultivazzjoni għall-użu personali u d-distribuzzjoni regolarizzata tal-kannabis permezz tal-Assoċjazzjonijiet tal-Kannabis, li se jiġu rregolati mill-Awtorità għall-Użu Responsabbli tal-Kannabis (ARUC). L-ispirtu tal-ligi huwa li ttipromwovi approċċ ta' tnaqqis tal-ħsara għall-użu tal-kannabis, tfixxkel b'mod sinifikanti l-kummerċ illeċitu tal-kannabis, twaqqaf il-kriminalizzazzjoni u l-istigmatizzazzjoni ta' persuni li jużaw id-drogi, u tikkontrolla l-kwalità tal-kannabis li tiġi kkunsmata.

⁵³ Il-Fondazzjoni tal-President għall-Ġid tas-Soċjetà. Problematic Internet Use in Malta amongst Young People Aged Between 18-30 Years: A Quantitative Study. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://www.um.edu.mt/library/oar/bitstream/123456789/8307/1/Problematic%20internet%20use%20in%20malta%20amongst%20young%20people%20aged%20between%2018-30%20years.pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

Il-Logħob tal-Azzard u l-Imħatri

L-Awtorità Maltija dwar il-Logħob għandha l-kompitu li tiżgura li x-xenarju tal-logħob ta' Malta jkun ġust, responsabbli, sikur u sigur. L-Awtorità tagħti attenzjoni speċifika lill-protezzjoni tal-minuri u l-persuni vulnerabbli, kif ukoll lill-prevenzjoni tal-kriminalità, tal-frodi u tal-ħasil tal-flus. F'dan il-kuntest, ġie żviluppat sett ta' liġijiet u regolamenti li jiffurmaw il-qafas regolatorju li jkopri attivitajiet liċenzjati mill-Awtorità Maltija dwar il-Logħob.

Inizjattivi Kumplimentari

Dawn l-inizjattivi huma kumplimentati mill-Istrateġija tas-Saħħa Mentali għal Malta għall-2020-2030 ippubblikata fl-2019, li tagħmel referenza għal diversi tipi ta' mgħiba vizzjuża, l-iffaċċjar ta' dijanjozi doppji u l-prevenzjoni tal-mard mentali.

Il-Viżjoni Tagħna

Vizzji Ġenerali

Il-qasam tal-vizzji huwa vast, kumpless u multidimensjonali. L-isforzi fit-titjib tal-prospetti għal persuni li jesperjenzaw xi forma ta' vizzju għandhom ikunu ffokati fuq il-persuni u jkunu mfassla madwar il-bżonnijiet tal-individwu. L-għajnuna għal nies b'imgħiba vizzjuża m'għandhiex tiffoka biss fuq id-dimensjoni tas-saħħa imma għandha tiffacilita wkoll l-integrazzjoni soċjali u tnaqqas l-istigma kif ukoll l-emarġinazzjoni. F'dan il-kuntest, approċċ ħolistiku li jinvolvi l-partijiet interessati rilevanti kollha huwa kruċjali.

Fokus fuq miżuri preventivi se jgħin ukoll fil-fehim u l-indirizzar tal-kawzi ewlenin u l-fatturi determinanti soċjali ta' vizzji komuni. L-isforzi għall-indirizzar tal-istigma u t-tendenzi attwali lejn il-patoloġizzazzjoni ta' ċerta mgħiba għandhom ikunu msaħħa sabiex jiġi żgurat li l-persuni li jsufri mill-vizzji jsibu l-appoġġ meħtieġ mis-soċjetà.

L-Alkoħol u Sustanzi Oħrajn

B'relazzjoni mal-alkoħol u sustanzi oħrajn huwa importanti li jissaħħu l-approċċi li jnaqqsu l-aċċess għal sustanzi u mgħiba ta' ħsara u potenzjalment vizzjużi. Dawn l-approċċi jeħtieġu miżuri kumplimentari li għandhom l-għan li jżidu l-aċċess għal mekkaniżmi ta' sopravvivenza aktar tajbin għas-saħħa u opportunitajiet għal divertiment alternattiv. Huma meħtieġa sforzi ffukati li għandhom iż-żgħażaġħ fil-mira peress li d-data tkompli turi li l-użu eċċessiv tal-alkoħol u tad-droga jibda matul l-adoleszenza u jilħaq il-massimu bejn l-età ta' 18 u 24 sena. Dan jista' jiġi indirizzat permezz ta' strumenti xierqa inkluż il-leġiżlazzjoni u l-għodod ta' politika mmirati lejn ir-restrizzjoni tal-aċċess, l-edukazzjoni⁵⁴, u s-servizzi ta' prevenzjoni mmirati lejn iż-żgħażaġħ, il-

⁵⁴ L-edukazzjoni dwar l-impatt ta' sustanzi perikolużi fuq is-saħħa u fatturi oħra għandha tirrifletti b'mod ċar il-konsegwenzi negattivi u r-realtajiet.

ġenituri, u l-popolazzjoni ġenerali.

Il-Logħob tal-Azzard Online, l-Imħatri u l-Użu Responsabbli tal-Internet

L-isforzi li għandhom l-għan li jedukaw il-popolazzjoni ġenerali dwar ir-riskji tal-logħob tal-azzard, l-imħatri u l-użu responsabbli tal-internet se jkunu sostnuti. B'kunsiderazzjoni għad-dinamika tas-settur li qiegħda tinbidel, għandhom jiġu studjati l-istrumenti xierqa tal-politika għall-adozzjoni ta' miżuri preventivi u ta' tnaqqis li jnaqqsu l-impatt tal-imħatri u tal-logħob tal-azzard.

L-adozzjoni ta' miżuri u inizjattivi xierqa tal-politika sabiex jindirizzaw l-użu eċċessiv tal-internet u tal-logħob tal-kompjuter hija importanti ħafna wkoll għall-protezzjoni tas-soċjetà Maltija mill-konsegwenzi potenzjalment negattivi. F'dan ir-rigward, hemm bżonn li jiddaħħlu fis-seħħ miżuri preventivi xierqa inklużi għażliet alternattivi xierqa għad-divertiment, kampanji ta' informazzjoni mmirati lejn il-popolazzjoni ġenerali u gruppi speċifiċi sabiex jitnaqqas il-ħin quddiem l-iskrins.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. It-tiżni tar-reżiljenza tas-soċjetà Maltija kontra l-vizzji ta' kull forma permezz tal-adozzjoni ta' approċċ preventiv.
2. L-iżgurar tal-iżvilupp ta' servizzi ta' trattament personalizzati u ta' tnaqqis tal-ħsara li jissodisfaw il-ħtiġijiet tal-individwu, inklużi programmi ta' riabilitazzjoni li jitrattaw il-vizzji tal-imħatri għall-minorenni.
3. It-tkomplija ta' investiment fil-ġbir ta' data Nazzjonali relatata mal-użu tas-sustanzi u l-imġiba vizzjuża bil-ħsieb li tkompli tinforma inizjattivi ta' politika futuri.
4. It-tiżni tal-kollaborazzjoni bejn il-partijiet interessati sabiex ikunu indirizzati l-impatti tal-vizzji.
5. Il-promozzjoni tal-aħjar użu tal-potenzjal tat-teknoloġija tal-informazzjoni, sabiex jiġu pprijoritizzati s-saħħa u r-relazzjonijiet, permezz tal-iżvilupp ta' inizjattivi xierqa li jinkludu miżuri edukattivi u għal aktar għarfien fost il-ġenituri fir-rigward tal-vizzji tal-internet u tal-imħatri.

L-INTEGRAZZJONI MILL-ĠDID TA' EKS KRIMINALI

Il-Kuntest Lokali

Il-popolazzjoni ta' dawk li nstabu ħatja għal reati f'Malta ilha tiżdied matul is-snin, bil-facilitajiet korrettivi lokali jqarrbu għall-kapaċità massima tagħhom f'Diċembru tal-2020 b'868 prigionier⁵⁵. Il-kuncettwalizzazzjonijiet tal-prigionerija ġew żviluppati sabiex jirriflettu dak li huwa mixtieq li jkun esperjenza tranzizzjonali u ta' riforma fejn it-twettiq ta' reat mill-ġdid jitnaqqas permezz tal-offerta ta' opportunitajiet li jwasslu għal individwi li josservaw il-liġi u li jappoġġaw lilhom infushom wara li jirritornaw fis-soċjetà⁵⁶. Minkejja dan, dawn l-individwi jiffaċċjaw sfidi li jpoġġuhom fir-riskju tal-faqar u tal-eskluzjoni soċjali mal-ħruġ tagħhom mill-ħabs, li potenzjalment jistgħu jwasslu biex ikunu reċidivi.

L-individwi li jiffaċċjaw il-kundanna huma aktar probabbli li jkollhom livelli aktar baxxi ta' ħiliet bażiċi tal-litteriżmu u n-numeriżmu u ta' kisba edukattiva meta mqabbla mal-popolazzjoni ġenerali. B'hekk, id-diffikultajiet għad-dħul mill-ġdid fis-suq tax-xogħol huma ostakli pertinenti għall-inklużjoni soċjali f'din il-popolazzjoni u jistgħu jiffaċċjaw forom oħra ta' diskriminazzjoni minn min iħaddem. L-iskwalifika ta' persuni li għaddejjin mid-detenzjoni mill-pensjonijiet, il-benefiċċji u l-allowances pagabbli taħt l-Att dwar is-Sigurtà Soċjali wkoll għandha impatt fuq il-ħajja tal-eks kriminali. Sadanittant, waqt li l-hostels tal-eks prigionieri jipprovdu appoġġ għal xi individwi sakemm ikunu jistgħu jintegraw mill-ġdid fil-komunità, il-hostels ikunu regolament fil-limiti tal-kapaċitajiet tagħhom⁵⁷.

L-inugwaljanzi huma osservati li jkunu enfasizzati fi gruppi speċifiċi tal-prigionieri. Pereżempju, in-nisa fil-ħabs isofru b'mod sproporzjonat minn firxa ta' bżonnijiet tal-kura tas-saħħa fiżika u mentali li jistgħu jiggravaw aktar permezz tal-ammonti ta' inkwiet miżjuda esperjenzati waqt il-prigionerija⁵⁸. Huwa aktar probabbli li l-ħabsin nisa jkollhom responsabilitajiet ta' kura tal-membri tal-familja u bżonnijiet oħra speċifiċi għall-ġeneru li jeħtieġu attenzjoni speċjalizzata. Barra minn hekk, waqt li d-detenzjoni tat-tfal⁵⁹ għandha tkun użata bħala l-aħħar għażla, huwa pertinenti li jkunu implimentati miżuri adattati għat-tfal f'dawn is-sitwazzjonijiet⁶⁰. Min-naħa l-oħra, iż-żieda u d-diversifikazzjoni tal-popolazzjoni tal-migranti⁶¹ jeħtieġu miżuri mfasla apposta għall-inklużjoni soċjali.

55 Osservatorju tal-Kriminalità ta' Malta. Jannar 2021. CrimeMalta Observatory Annual Crime Review: Sena 2020 (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: http://crimemalta.com/docs/CrimeMalta_Report2020.pdf [Aċċessat fis-26/09/2022]

56 Uffiċċju tal-Kummissarju Għoli għad-Drittijiet tal-Bniedem tan-Nazzjonijiet Uniti 2022. International Covenant on Civil and Political Rights. Riżoluzzjoni adottata mill-Assemblea Ġenerali fis-16 ta' Diċembru 1966. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights> [Aċċessat fis-26/09/2022] Uffiċċju tan-Nazzjonijiet Uniti kontra d-Droga u l-Kriminalità. UNODC. Bla Data. United Nations Standard minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules). Riżoluzzjoni adottata mill-Assemblea Ġenerali fit-8 ta' Jannar 2016 (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Nelson_Mandela_Rules-E-ebook.pdf [Aċċessat fis-26/09/2022]

57 UNODC. Ibid.

58 66 nisa ħabsin kienu detenuti f'Malta fl-2019. Sors: Istitut għar-Riċerka tal-Kriminalità u tal-Politika tal-Ġustizzja. 2020. Aċċessat fuq: <https://www.icpr.org.uk/> [Aċċessat fis-26/09/2022]

59 Il-perċentwali tal-popolazzjoni tal-ħabs f'Marzu tal-2019 li kienet taħt l-età ta' 18-il sena kienet ta' 0.6 %.

60 Lokalment, it-Taqsima tal-Kriminali Żgħażaġh (YOURS) tinsab fl-Imtahleb, u tista' takkomoda bejn wieħed u ieħor 50 persuna, fejn toffri żewġ ċelel għal dawk bi problemi ta' mobilità u tinkludi wkoll facilitajiet sportivi, edukattivi u għall-viżitaturi.

61 Il-popolazzjoni tal-prigionieri migranti kienet tirrappreżenta madwar 62 % tal-popolazzjoni tal-ħabs Malti fl-2020, b'dawn il-persuni ġejjin minn aktar minn 60 pajjiż.

Mad-dhul, il-facilitajiet korrettivi lokali joffru servizzi ta' skrinjar tas-saħħa għal problemi ta' saħħa mentali, komplikazzjonijiet orali, HIV, infezzjonijiet trazzmessi sesswalment u l-Epatite B u Ċ. Il-programmi edukattivi huma wkoll mibdija mad-dhul skont ir-Regolamenti Maltin għall-Ħabs u huma mfassla għall-bżonnijiet speċifiċi fuq il-livell individwali⁶². Huma offriti programmi bażiċi tan-numerizmu, il-litterizmu u l-ħiliet tal-ICT fl-iskola tal-ħabs. Reċentament, saru sforzi sabiex titjeb il-kwalità tal-edukazzjoni u t-taħriġ permezz tal-kooperazzjoni mal-Università ta' Malta, id-Direttorat tat-Tagħlim Tul il-Ħajja u l-Jobsplus sabiex jitnaqqsu r-rati għoljin tat-tluq bikri u joffru opportunitajiet għat-taħriġ vokazzjonali⁶³. Hija offruta wkoll firxa ta' kollokazzjonijiet f'impjegi interni li jinkludu xogħol ta' mastrudaxxa, ħjata, preparazzjoni fil-kċina, xogħol tal-ġebel, iffittjar u ħami. Dawn l-inizjattivi għandhom l-għan li jtejbju l-ħiliet tal-persuna waqt il-prigunerija. Sadanittant, l-internships esterni huma offriti lill-prigunieri li jagħmlu progress suffiċjenti sabiex ikomplu jizviluppaw il-ħiliet fuq il-post tax-xogħol tagħhom.

L-appoġġ għall-eks kriminali jkompli wkoll wara l-ħruġ mill-prigunerija. Fil-fatt, sabiex jitnaqqsu ċ-ċansijiet li l-eks kriminali jsibu lillhom infushom mingħajr dar wara l-ħruġ mill-ħabs, saret allokkazzjoni ta' fondi addizzjonali għar-restawr ta' proprjetà fi stat ta' abbandun bil-għan li takkomoda lill-eks prigunieri fil-proċess ta' integrazzjoni mill-ġdid fis-soċjetà⁶⁴. Barra minn hekk, l-assistenza finanzjarja hija disponibbli wkoll għall-eks kriminali reġistrati fi programmi ta' riabilitazzjoni jew dawk li jesperjenzaw kwistjonijiet tas-saħħa mentali.

Il-Viżjoni Tagħna

Il-viżjoni ta' Malta għall-eks kriminali hija bbażata fuq il-prinċipji ċentrali tal-integrazzjoni, jiġifieri dawk personali, soċjali, edukattivi u tal-izvilupp tal-karriera. Barra minn hekk, l-isforzi għall-izvilupp ta' soċjetà li hija aktar kapaċi li tircievi lil dawn l-individwi għandhom ikunu msaħħa. Il-proċess ta' integrazzjoni mill-ġdid huwa previst li jestendi mill-prosekuzzjoni sal-appoġġ wara l-ħruġ mill-ħabs u jkopri l-introjtu u l-benefiċċji soċjali, is-servizzi tas-saħħa, edukattivi, tax-xogħol u tal-protezzjoni soċjali, u l-attivitajiet kulturali u rikreattivi. It-trattament ta' eks kriminali b'dinjità u rispett flimkien mal-għoti tal-opportunità li jitgħallmu u jaħdmu jagħti lill-eks kriminali l-opportunità li jirriabilitaw, jintegraw mill-ġdid u jisocjalizzaw mill-ġdid bis-sħiħ. Dan se jippromwovi l-benesseri ġenerali u jikkontribwixxi għat-tnaqqis tar-riskju tal-faqar u l-eskluzjoni soċjali kif ukoll inaqqas id-dhul mill-ġdid fl-ambjent tal-ħabs.

B'popolazzjoni tal-prigunieri li qiegħda tikber, u profil tal-prigunieri li qiegħed dejjem ikun aktar diversifikat, l-isfidi miżjuda għall-impjieg u l-introjtu akkompanjati mill-pandemija tal-COVID-19 li għadha għaddeja, se jizdiedu mal-isfidi ffaċċjati mill-eks kriminali. F'dan ir-rigward, il-Gvern se jħabrek biex jagħti r-rikoxximent xieraq lis-saħħa personali, il-kura soċjali, il-bżonnijiet edukattivi u vokazzjonali ta' kull individwu, kif ukoll il-lingwa, il-kultura u n-normi tagħhom fil-provista tas-servizzi riabilitattivi u ta' integrazzjoni mill-ġdid. B'mod aktar speċifiku, se jsiru aktar sforzi sabiex jissaħħu l-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali sabiex ikun żgurat li kull individwu jkollu

62 Regolamenti dwar il-Ħabs (Legiżlazzjoni Sussidjarja 260.03 tal-Liġijiet ta' Malta). L-1 ta' Ottubru 1995. Aċċessat fuq: <https://legislation.mt/eli/sl/260.3/20220204/mlt> [Aċċessat fis-26/09/2022]

63 Giordmaina, J. Bla data. ESF Project 02.064: Participation for Employment at CCF: Social Inclusion through Education and Training (P4E@CCF). (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://josephgiordmaina.com/esf-project> [Aċċessat fis-26/09/2022] Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol. MEDE. Gunju 204 L-Istrateġija Nazzjonali tal-Litterizmu għal Kulhadd f'Malta u Ghawdex 2014-2019. Aċċessat fuq: <https://education.gov.mt/en/Documents/Literacy/ENGLISH.pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022] MEDE. Malta National Lifelong Learning Strategy 2020. (Mhux Disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://education.gov.mt/en/Documents/Malta%20National%20Lifelong%20Learning%20Strategy%202020.pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

64 Is-Segretarjat Parlamentari għall-Akkomodazzjoni Soċjali u l-Awtorità tad-Djar. Marzu 2019 Sustainable Communities: Housing for Tomorrow: Towards Sustainable Homes and Neighbourhoods. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: <https://housingauthority.gov.mt/wp-content/uploads/2022/06/Housing-Booklet-2020.pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

L-opportunità biex jikseb il-potenzjal tiegħu. L-eks kriminali jeħtieġu wkoll taħriġ fil-ħiliet imfassal apposta u appoġġ biex jibqgħu jirrispettaw il-liġi. Barra minn hekk, l-isforzi biex jiġu mtejba s-servizzi tas-saħħa (fiżika u psikoloġika) tal-ħabs li għandhom fil-mira gruppi tal-età u tal-generu differenti, kwistjonijiet relatati mad-diżabilità jew problemi speċifiċi oħrajn tas-saħħa għandhom bżonn ikunu msaħħa.

L-impatti fuq familja ta' eks kriminal jistgħu jkunu konsiderevoli. Il-prigunerija għandha impatt profond fuq il-familji u tista' tirriżulta f'riskju akbar ta' faqar u li l-familja ssir aktar izolata u stigmatizzata. F'dan il-kuntest, permezz ta' servizzi tal-familja aktar iffokati, il-Viżjoni Soċjali għall-2035 se jkollha l-għan li tappoġġa lill-familji affettwati mill-involviment ta' membru tal-familja fis-sistema tal-gustizzja kriminali.

Hija prevista soċjetà li hija aktar reżiljenti u akkoljenti għall-eks kriminali. Il-Viżjoni ta' Malta għall-2035 tipprevedi salvagwardji kontra l-opportunitajiet għall-involviment fil-kriminalità li jkunu mmirati kmieni kemm jista' jkun lejn it-tfal bl-għan li jitrawmu l-valuri ewlenin ta' responsabilità personali, ir-rispett lejn l-oħrajn u modi pożittivi sabiex jesprimu l-emozzjonijiet u l-opinjonijiet. Hija meħtieġa bidla fil-kultura lokali fis-snin li ġejjin li permezz tagħha jkun hemm inqas stigma u diskriminazzjoni marbuta mat-tikketta ta' "eks kriminal".

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. L-istabbiliment ta' qafas ta' politika b'saħħtu li joffri opportunitajiet suffiċjenti għall-integrazzjoni mill-ġdid tal-eks kriminali li joħloq bilanċ bejn id-dimensjonijiet tal-iżvilupp personali, soċjali, edukattiv u tal-karriera.
2. L-indirizzar b'mod effettiv tal-lakuni edukattivi u tal-ħiliet permezz ta' opportunitajiet li jidentifikaw u jipprovdu l-kompetenzi rilevanti għas-suq tax-xogħol lokali. F'dan ir-rigward, jeħtieġ li jingħata appoġġ xieraq lil min iħaddem.
3. L-iżgurar ta' tranzizzjoni mingħajr xkiel mill-prigunerija għas-soċjetà permezz ta' appoġġ xieraq, b'mod partikolari fl-ewwel ftit xhur wara l-ħruġ mill-ħabs.
4. L-ispinta lejn l-akkoljenza tas-soċjetà Maltija permezz ta' miżuri xierqa mmirati lejn il-pubbliku ġenerali sabiex jagħtu s-setgħa u jimmotivaw lill-eks kriminali u lill-familji tagħhom sabiex ikollhom probabilità ogħla ta' suċċess fl-integrazzjoni mill-ġdid fis-soċjetà Maltija.

IL-PERSUNI B'DIŻABILITÀ

Il-Kuntest Lokali

Il-percezzjonijiet tad-diżabilità esperjenzaw bidla sostanzjali matul is-snin. Il-persuni b'diżabilità (PWD) jiffaċċjaw sfidi mhux biss fl-aċċess fiżiku għall-postijiet u l-informazzjoni, imma wkoll fl-inkluzjoni fil-kura, fil-kwalità tal-edukazzjoni, fl-impjieg sinifikanti u fl-introjtu suffiċjenti, kif ukoll fil-partecipazzjoni f'attivitajiet soċjokulturali u ta' divertiment⁶⁵.

Fl-aħħar snin, il-Gvern stabbilixxa sistema b'saħħitha ta' appoġġ relatat mas-saħħa formali għall-persuni b'diżabilità (PWD). L-iskrinjar għad-diżabilità hija offruta mit-tfulija bikrija u dan jimmira li jipprovi appoġġ adegwat għat-tfal u l-familja, f'termini ta' servizzi. Huma disponibbli appoġġi addizzjonali b'has-servizzi ta' solliev, ċentri ta' kura matul il-jum, hostels, għajxien assistit jew indipendenti⁶⁶, il-provvista ta' sussidji jew fondi sabiex ikun impjegat indokatur professjonali⁶⁷ jew tagħmir ta' assistenza⁶⁸ u servizzi oħrajn tal-komunità⁶⁹. Dawn is-servizzi huma ggwidati minn standards nazzjonali għall-iżgurar tal-kwalità tas-servizz. Reċentament, l-appoġġ finanzjarju u s-servizzi ta' solliev kienu offruti lill-indokaturi informali tal-persuni b'diżabilità (PWD) sabiex itaffu l-isfidi ffaċċjati mill-familji tal-persuni b'diżabilità (PWD). Minkejja dan, l-indokaturi informali għadhom jirrapportaw sfidi ta' saħħa fiżika u mentali, u b'hekk jissahħaħ ir-raġunament għall-ispinta attwali lejn servizzi tal-komunità mtejba kif ukoll it-tiżiħ kontinwu tas-servizzi formali ta' appoġġ.

Ir-rata AROPE hija ogħla fost persuni b'"xi" limitazzjonijiet ta' attività jew limitazzjonijiet ta' attività "severi" (31.8 % fl-2021⁷⁰) meta kkumparat ma' persuni mingħajrhom (16.2 % fl-2021⁷¹). Barra minn hekk, id-diskrepanzi bejn ir-rati tal-ARP fl-individwi tal-età tax-xogħol f'Malta qabel (66.9 % fl-2021⁷²) u wara (27.1 % fl-2021⁷³) it-trasferimenti soċjali jissuġġerixxu grad għoli ta' dipendenza fuq

65 Kummissjoni għad-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità (CRPD). Settembru 2020 The Impact of COVID-19 on Persons with Disability. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://www.crpdc.org.mt/wp-content/uploads/2021/08/0339-%E2%80%93-FSW-and-CRPD-The-Impact-of-Covid-19-on-Persons-with-Disability-Report.pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

66 Appartamenti u djar żgħar u personalizzati fejn il-persuni b'diżabilitajiet intellettuali (u anki dawk li għandhom diżabilitajiet intellettuali u fiżiċi) jistgħu jkunu appoġġati mill-persunal fl-attivitajiet tagħhom tal-ghajxien ta' kuljum u t-taħriġ għall-inkluzjoni fil-komunità.

67 Il-Hlas Dirett, l-Iskema tal-Ghajxien Indipendenti fil-Komunità, u l-Fond għall-Assistenza Personali (PAF) huma pakketti finanzjarji li jippermettu lill-persuni b'diżabilità (PWD) ikollhom l-indokaturi personali tagħhom, u joffru kura mingħajr hlas jew issussidjata skont in-numru ta' sigħat ta' ghajjnuna li hemm bżonn.

68 L-Empowerment Scheme ta' Aġenzija Sapport tipprovi appoġġ u gwida finanzjarji lill-persuni b'diżabilità (PWD) fix-xiri ta' tagħmir biex isiru aktar indipendenti.

69 NSO. 2020. Social Protection 2020: Reference Years 2014-2018. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://nso.gov.mt/en/publicatons/Publications_by_Unit/Documents/A2_Public_Finance/2020/Social%20Protection%202020.pdf [Aċċessat fis-26/09/2022]

70 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. People at risk of poverty or social exclusion by level of activity limitation, sex and age. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_DPE010/default/table?lang=en&category=hlth.hlth_dsb.hlth_dsb_pe [Aċċessat fit-28/09/2022]

71 Ibid.

72 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. People at risk of poverty before social transfers (pensions included in social transfers) by level of activity limitation, sex and age - HLTH_DPE030. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_DPE030/default/table?lang=en&category=hlth.hlth_dsb.hlth_dsb_pe [Aċċessat fit-28/09/2022]

73 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. People at risk of poverty by level of activity limitation, sex and age. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_dpe020/default/table?lang=en [Aċċessat fit-28/09/2022]

I-għajnuna finanzjarja. Meta wieħed iqis l-impatt dirett tal-impjegji fil-mitigazzjoni tal-faqar u l-eskluzjoni soċjali, Malta għamlet ħilitha biex b'mod attiv tinkludi l-persuni b'diżabilità (PWD) fis-suq tax-xogħol⁷⁴. Dan irriżulta f'żieda sostanzjali fil-partecipazzjoni tal-persuni b'diżabilità (PWD) fis-suq tax-xogħol, għalkemm kien innotat li r-rata tal-impjegji f'Malta għall-persuni b'diżabilità (PWD) għadha waħda mill-aktar baxxi fl-Ewropa⁷⁵. Barra minn hekk, il-Gvern investa f'diversi politiki u servizzi għat-titjib tal-prospetti edukattivi għall-istudenti kollha b'diżabilità. Minkejja dan, Malta għadha tirreġistra rati tat-tluq bikri mill-iskola (ESL) komparattivament għoljin għal individwi li jkollhom limitazzjonijiet fl-attività⁷⁶.

Data trażversali tal-pajjiż turi li, meta kkumparat mal-medja tal-UE (25 % fl-2020⁷⁷), proporzjon aktar baxx tal-popolazzjoni Maltija bl-età ta' 16-il sena jew aktar jirrapportaw huma stess "xi" limitazzjonijiet fit-tul jew limitazzjonijiet fit-tul "severi" fl-attivitàjiet tas-soltu (16.7 % fl-2020⁷⁸). Madankollu, din il-figura ma turix l-istampa kollha, minħabba li ma tinkludix il-persuni li jgħixu fl-istituzzjonijiet. B'raba ma' dan, il-Gvern bħalissa qed jaħdem lejn riforma li tikkostitwixxi l-iżvilupp ta' sistema ta' valutazzjoni ħolistika. Din ir-riforma hija mistennija li tikkontribwixxi għall-iżgurar ta' ħarsa ġenerali aħjar tal-prevalenza tad-diżabilità u s-settur tad-diżabilità, kif ukoll tal-appoġġ meħtieġ.

Qafas tal-Politika Kurrenti

Immedija f'Settembru tal-2021, l-Istrateġija Nazzjonali ta' Malta dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità għall-2021–2030⁷⁹ għandha l-għan li sservi bħala pjan direzzjonali għas-settur tad-diżabilità li jwassal għall-2030, hija allinjata mal-Għanijiet tal-Iżvilupp Sostenibbli (SDGs) u l-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità (UNCPRD). Permezz ta' din l-Istrateġija, il-Gvern stabbilixxa għan ġenerali fejn il-persuni kollha b'diżabilità jkunu trattati b'mod ugwali. Barra minn hekk, l-Istrateġija tagħti importanza miżjuda lill-aspett tal-intersezzjonalità u kif dan il-fenomeno jhalli impatt fuq il-persuni b'diżabilità li jistgħu jiffaċċjaw ostakli addizzjonali fis-soċjetà. Fil-fatt, l-Istrateġija tad-Diżabilità tippreżenta approċċ maqsum fit-tnejn lejn l-inkluzjoni tad-diżabilità, jiġifieri: (i) ir-rappreżentazzjoni tal-persuni b'diżabilità fil-livelli kollha tal-politika u tat-twettiq tad-deċiżjonijiet, u (ii) il-formazzjoni ta' mekkanizmu ta' partecipazzjoni tas-soċjetà ċivili li jista' jikkontribwixxi għall-politika u t-teħid tad-deċiżjonijiet⁸⁰.

74 Dawn jinkludu skemi li jappoġġaw it-tranzizzjoni mill-qgħad għall-impjeg, inkluz is-sussidji għal min iħaddem jew l-eżenzjoni mill-kontribuzzjonijiet tas-sigurtà soċjali, it-taħriġ ta' qabel l-impjeg, l-ikkowċjar tax-xogħol, u t-taħriġ protett fl-impjegji.

75 CRPD. 2021. Research into the current situation of People with Disabilities and Employment in Malta: Synopsis of Main Results. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://www.crpdp.org.mt/wp-content/uploads/2021/02/CRPD-SYNOPSIS-REPORT-ENG.pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

76 Il-Kummissjoni Ewropea. 26 ta' Frar 2020. Country Report Malta 2020. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1584545686025&uri=CELEX%3A52020SC0517> [Aċċessat fis-26/09/2022]

77 Eurostat. 14 ta' Settembru 2022. Self-perceived long-standing limitations in usual activities due to health problem by sex, age and labour status - hlth_silc_06. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hlth_silc_06&lang=en [Aċċessat fis-26/09/2022]

78 Ibid.

79 Ministeru għall-Inkluzjoni u l-Kwalità tal-Hajja. Bla data. Libertà li tgħix: Strateġija Nazzjonali 2021-2030 għal Malta dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità. Aċċessat fuq: <https://inclusion.gov.mt/wp-content/uploads/2021/09/Disability-Doc-ENG-SEP-21.pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

80 Skont l-Artikolu 4(3) tal-Konvenzjoni, u l-Kumment Ġenerali Nru 7 maħruġa mill-Kumitat tan-NU dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilitàjiet, u previsti fl-Att tal-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità (UNCPRD).

Il-Viżjoni Tagħna

Il-viżjoni komuni għas-soċjetà Maltija għas-snin li ġejjin hija waħda fejn il-kumplessità tal-identità – u b'hekk, tal-abilità – tingħata r-rikonnoxximent dovut. Sal-2035, il-Gvern jipprevedi soċjetà b'abilitajiet imħallta, ikkaratterizzata mill-awtonomija, mill-għażla personali u l-indipendenza u li l-membri tagħha jistgħu jipparteċipaw b'mod ugwali, sigur u komdu fl-aspetti kollha tal-ħajja, mingħajr diskriminazzjoni f'ambjent fiżiku aċċessibbli. Il-Gvern jimmira li jipprovdi approċċ iffokat fuq in-nies permezz ta' servizz f'waqtu għall-persuni kollha b'diżabilità.

Bħala punt tat-tluq, il-ksib ta' viżjoni komprensiva tal-prevalenza tad-diżabilità fil-gżejjer Maltin se tiffaċilita l-iżvilupp ta' politiki u servizzi futuri. Il-Gvern se jkompli jsostni l-isforzi tiegħu lejn il-ksib ta' ħarsa ġenerali aktar ċara tal-bżonnijiet u l-isfidi li qegħdin jinbidlu ta' dan is-settur. Dan se jippermetti t-tfassil u l-implimentazzjoni tal-politika futura mill-perspettiva tal-ħtiġijiet u l-isfidi speċifiċi tal-persuni b'diżabilità b'mod partikolari billi jiġu indirizzati l-preġudizzji, l-isterjotipi u d-diskriminazzjoni.

F'konformità mal-isforzi internazzjonali sabiex jiżguraw l-implimentazzjoni sħiħa tal-UNCRPD, il-Gvern jipprevedi li l-aċċessibilità għandha tkun integrata fis-soċjetà kollha. L-appoġġ – speċjalment fi ħdan il-komunità – għandu jissaħħaħ aktar. Barra minn hekk, l-isforzi li jiżguraw li dawk li jagħtu l-kura formali jkollhom il-ħiliet meħtieġa sabiex jindirizzaw il-bżonnijiet tal-persuni b'diżabilità (PWD) jeħtieġ li jkunu konsolidati. Huwa wkoll importanti li l-ġenituri jingħataw is-setgħa li jwettqu r-rwol uniku tagħhom bħala ġenituri fil-ħajja tat-tfal b'diżabilità.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. L-iżvilupp ta' approċċ inkluziv għall-parteciċipazzjoni sħiħa u attiva tal-persuni b'diżabilità (PWD) fis-soċjetà.
2. L-iżgurar li jittiehed approċċ iffokat fuq in-nies fejn il-vuċi u l-bżonnijiet tal-persuni b'diżabilità (PWD) jinżammu fiċ-ċentru ta' kull ħidma li taffettwahom.
3. Il-provvista ta' servizzi u benefiċċji mfasla apposta sabiex jindirizzaw il-bżonnijiet ta' persuni b'diżabilità bħala mezz sabiex jipparteċipaw b'mod attiv fis-soċjetà f'ambjent fiżiku aċċessibbli.
4. Il-promozzjoni ta' inizjattivi relatati mal-provvista ta' informazzjoni aċċessibbli, id-disinn universali u l-użu tal-innovazzjoni teknoloġika.

PERSUNI LI JIDENTIFIKAW BĦALA LGBTIQ

Il-Kuntest Lokali

Fl-aħħar snin, Malta kisbet progress sinifikanti fir-rigward tad-drittijiet u l-ugwaljanza tal-persuni LGBTIQ. Ġew introdotti numri ta' emendi legiżlattivi, politiki u prattiki sabiex iċaħħdu, jipprojbixxu u jikkundannaw kwalunkwe forma ta' diskriminazzjoni u esklużjoni fuq bażi tal-identità tal-ġeneru u l-orjentazzjoni sesswali⁸¹.

Il-progress sinifikanti miksub waqt il-perjodu tal-2015-2017 wara l-adozzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni għal persuni lezġjani, omoesswali, bisesswali, transġeneri, intersesswali u queer (LGBTIQ) wassal sabiex Malta tkun ikklassifikata fil-quċċata għal ħames snin wara xulxin fl-ILGA - Europe Rainbow Index. Malta tibbenefika wkoll minn moviment vibranti tal-LGBTIQ b'għadd ta' organizzazzjonijiet li jipprovdu servizzi ta' appoġġ, spazji soċjali, u li jwettqu inizjattivi ta' sensibilizzazzjoni.

Għalkemm taħt iċ-ċifra tal-UE-28 (42 %); 33 % tal-persuni Maltin li jidentifikaw bħala "LGBTIQ" fl-2019 ħassewhom diskriminati minn tal-anqas f'qasam wieħed tal-ħajja fis-sena ta' qabel, b'mod partikolari fl-ambjenti edukattivi, il-kafetteriji, ir-ristoranti, il-bars u n-nightclubs. Il-fastidju jseħħ b'mod sinifikanti u partikolari fi gruppi speċifiċi, fejn wieħed minn kull ħames persuni transġeneri u intersesswali rrapportaw li kienu "attakkati b'mod fiżiku jew sesswali" fl-2018 – kważi d-doppju tan-numru ta' persuni fost gruppi oħrajn ta' persuni LGBTIQ. Għalkemm Malta toffri mezzi li bihom iċ-ċittadini tagħha jkunu jistgħu jirrapportaw l-abbuż, frazzjoni biss (madwar 13 %) tal-persuni li jesperjenzaw fastidju verbali, mhux verbali jew online rrapportaw dan lill-pulizija, lil korpi tal-ugwaljanza jew organizzazzjonijiet lokali oħrajn.

Għalkemm is-sensibilizzazzjoni u l-aċċettazzjoni qegħdin jikbru wara inizjattivi fuq livell nazzjonali li jinkludu t-tixrid tal-informazzjoni, għad hemm xi okkażjonijiet fejn il-persuni li jidentifikaw bħala LGBTIQ ikunu marbuta li jgħixu f'ambjenti li ma jaċċettawhomx, bis-soċjetà, inkluż il-ġenituri jew il-membri tal-familja, ma jifhmux eżatt jew ma jaċċettawx id-diversità fl-orjentazzjoni sesswali u l-identità tal-ġeneru. Ir-riċerka enfasizzat li l-persuni li jidentifikaw bħala LGBTIQ jistgħu jesperjenzaw livelli aktar baxxi ta' relazzjoni tajba mal-ġenituri tagħhom, riskji ogħla ta' abbuż fid-dar u xi drabi anke problemi fejn jispiċċaw bla dar. Minħabba li l-kwistjonijiet waqt l-adoleszenza jistgħu potenzjalment jippersistu fis-snin adulti, il-kunsiderazzjoni tal-isfidi ffaċċjati mill-persuni LGBTIQ hija kruċjali għall-isforzi sabiex "ħadd ma jithalla barra". L-individwi u l-koppji LGBTIQ li jagħzlu li jsiru ġenituri qed jiżdiedu u dawn jistgħu jiffaċċjaw diversi sfidi meta jinteragixxu mal-istituzzjonijiet bħall-iskejjel, il-fornituri tal-kura tas-saħħa u oħrajn.

Il-komunità LGBTIQ tesperjenza prevalenza ogħla ta' sfidi relatati mas-saħħa meta kkumparat mal-popolazzjoni ġenerali, inkluż, iżda mhux limitat għal, infezzjonijiet trażmessi sesswalment u diffikultajiet ta' saħħa mentali. Fl-aħħar snin, il-kwistjoni li jkunu indirizzati l-lakuni eżistenti fis-saħħa sesswali tal-persuni LGBTIQ giet meqjusa bħala qasam ta' prijorità ewlieni f'Malta. Matul is-snin tnedew strateġiji, politiki u inizjattivi sabiex jiġu indirizzati l-kwistjonijiet tal-HIV/AIDS u ta' mard trażmess, kif ukoll sabiex tiġi żviluppata sistema tal-kura tas-saħħa li tinkludi l-persuni transġeneri li tindirizza aspetti tal-affermazzjoni tal-ġeneru. Fl-2018 tnediet ukoll Klinika għall-Benesseri tal-Ġeneru, li toffri servizzi tal-affermazzjoni tal-ġeneru għal persuni transġeneri, u

81 Id-Direttorat tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Integrazzjoni, il-Ministru għall-Affarijiet Ewropej u l-Ugwaljanza. Bla data. Strateġija u Pjan ta' Azzjoni għall-Ugwaljanza ta' Persuni LGBTIQ 2018-2022. Aċċessat fuq: https://meae.gov.mt/en/Documents/LGBTIQ%20Action%20Plan/LGBTIQActionPlan_20182022.pdf [Aċċessat fis-26/09/2022]

ġew żviluppati bosta riżorsi minn HIV Malta għal persuni li qegħdin jgħixu bl-HIV sabiex iżidu l-faċilità u l-adozzjoni tal-ittestjar flimkien mal-provvista ta' informazzjoni preventiva. Madankollu, għadhom jeżistu lakuni li huma perċipiti bħala diskriminatorji, bħall-perjodu ta' sena ta' stennija għad-donazzjoni tad-demem għall-irġiel li jkollhom rapport sesswali ma' rġiel oħra.

Qafas tal-Politika Kurrenti

It-tnedija ta' "Strategija u Pjan ta' Azzjoni għall-Ugwaljanza għall-persuni LGBTIQ" (2018-2022), enfasizzat il-miżuri neċessarji sabiex tiġi ggarantita ugwaljanza sostanzjali għall-persuni LGBTIQ fil-prattika. Sforzi oħrajn f'dan ir-rigward inkludew l-estensjoni tad-dritt għall-unjonijiet ċivili u d-drittijiet korrispondenti għat-trobbija tat-tfal inkluż l-adozzjonijiet għall-koppji omosesswali⁸², u l-implimentazzjoni tal-Att dwar l-Identità tal-Ġeneru, l-Espressjoni tal-Ġeneru u l-Karatteristiċi tas-Sess⁸³ li żgura d-drittijiet għall-identità tal-ġeneru, l-integrità fiżika u l-awtonomija fiżika għall-persuni kollha. Emendi aktar reċenti għall-Att dwar il-Protezzjoni tal-Embrijuni u l-protokoll korrispondenti għat-trattament ukoll għamluha possibbli għall-persuni LGBTIQ sabiex jaċċessaw is-servizzi tal-IVF.

Il-Viżjoni Tagħna

Il-mira ewlenija tal-Gvern hija li Malta tibqa' Stat minn ta' quddiem f'termini tal-protezzjoni u l-promozzjoni tad-drittijiet u l-benesseri tal-komunità LGBTIQ, filwaqt li jindirizza l-lakuni eżistenti. Il-Gvern se jiffoka l-isforzi tiegħu sabiex jindirizza d-diffikultajiet eżistenti li qegħdin ikunu ffaċċjati mill-persuni LGBTIQ u li qed ikollhom effett fuq it-twettiq tal-potenzjal sħiħ tagħhom u l-ksib ta' kwalità ta' ħajja tajba minħabba l-identità tal-ġeneru u/jew l-orjentazzjoni sesswali tagħhom.

Id-drittijiet tal-persuni LGBTIQ mhumiex privileġġ imma dritt uman. Il-Viżjoni Soċjali għall-2035 timmira li tagħti spinta akbar sabiex jiġu indirizzati n-normi eteronormattivi filwaqt li jiżiedu l-aċċettazzjoni u s-sensibilizzazzjoni. Filwaqt li l-leġiżlazzjoni giet promulgata, huwa importanti li jiġi żgurat li dan jissarraf f'azzjoni u riżultati tangibbli. Permezz ta' approċċ strategiku, koerenti u orjentat lejn l-azzjoni, li jinvolvi l-partijiet interessati rilevanti kollha, il-prinċipji ewlenin tal-inklużjoni, tat-tolleranza u tar-rispett għandhom ikunu stabbiliti aktar fis-soċjetà.

L-istituzzjonijiet edukattivi għandhom rwol kritiku fl-appoġġ tas-saħħa u l-iżvilupp akkademiku taż-żgħażaġh kollha, inkluż fis-suċċess taż-żgħażaġh LGBTIQ. Huwa importanti li jiġi inkoraġġut ambjent ta' rispett u sikurezza, tolleranza u inklużjoni, permezz tal-provvista ta' servizzi xierqa. Biex jiġu kkultivati dawn il-valuri, l-edukazzjoni hija prijorità. Il-kurrikuli tal-iskejjel jeħtieġ li jinkludu l-kwistjonijiet tal-inklużività u d-diversità waqt li jappoġġaw lill-adulti sinifikanti bħall-ġenituri, l-għalliema, il-pulizija, il-persuni li jaħdmu maż-żgħażaġh, il-persuni li jaħdmu biex jintlaħqu n-nies u s-soċjetà b'mod ġenerali fil-vjaġġi tas-sensibilizzazzjoni tagħhom. Ir-riskji tas-saħħa huma meqjusa bħala importanti fi ħdan il-komunità LGBTIQ. F'dan ir-rigward, il-Gvern se jkompli jsaħħa l-isforzi sabiex jipprovdri programmi, servizzi u riċerka relatati mas-saħħa ffokati fuq il-persuni LGBTIQ u nies u komunitajiet diversi oħrajn fis-sesswalità, fil-ġeneru u fil-ġisem. Il-kwistjonijiet tal-HIV għadhom pertinenti fil-komunitajiet ta' Irġiel Maltin li jkollhom Rapport

82 Att dwar l-Unjonijiet Ċivili (Kapitolu 530 tal-Liġijiet ta' Malta). 14 ta' April 2014. Aċċessat fuq: <https://legislation.mt/eli/cap/530/eng/pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

83 Att dwar l-Identità tal-Ġeneru, l-Espressjoni tal-Ġeneru u l-Karatteristiċi tas-Sess (Kapitolu 540 tal-Liġijiet ta' Malta). 14 ta' April 2015. Disponibbli fuq: <https://legislation.mt/eli/cap/540/eng/pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

Sesswali ma' Rġiel Oħra (MSM); in-nies għadhom isibuha bi tqila sabiex jiżvelaw l-istatus tal-HIV tagħhom għaliex jibzgu li jtilfu xogħolhom, il-familji u l-ħbieb tagħhom. Il-prevenzjoni hija kkunsidrata bħala servizz kritiku. F'dan ir-rigward, l-edukazzjoni, l-għoti tas-setgħa, l-appoġġ u n-networking huma importanti fil-vjaġġ tal-HIV kif ukoll l-introduzzjoni ta' profilassi ta' qabel l-esponiment (PrEP) u profilassi ta' wara l-esponiment (PEP) fuq is-servizz tas-saħħa nazzjonali.

L-ambjenti rikreattivi għandhom bżonn aktar attenzjoni sabiex joħolqu servizzi sikuri u inkluzivi għall-persuni LGBTIQ sabiex jaċċessaw attivitajiet fiżiċi u ta' divertiment. L-involvement u l-aċċettazzjoni ta' persuni LGBTIQ fl-isports u fl-industrija tad-divertiment għandhom jittejbu aktar filwaqt li jiġu kkunsidrati gruppi vulnerabbli oħrajn bħal individwi b'dizabilità, migranti u adulti akbar fl-età li huma fl-ispettru tal-LGBTIQ.

Il-bżonnijiet tal-persuni LGBTIQ matul is-snin tal-anzjanità għandhom bżonn jiġu kkunsidrati. L-adulti LGBTIQ akbar fl-età huma anqas probabbli li jkollhom it-tfal jieħdu ħsiebhom u huma f'riskju akbar ta' iżolament soċjali. Hemm bżonn li s-soluzzjonijiet fit-tul għall-popolazzjoni LGBTIQ li qiegħda tixjieħ ikunu adattati għall-bżonnijiet u r-realtajiet speċifiċi tal-persuni LGBTIQ. B'mod partikolari, id-djar tal-anzjani għandhom ikunu adattati għall-persuni LGBTIQ, mingħajr vjolenza, stress tal-minoranzi, omofobija u diskors ta' mibegħda.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. L-iżvilupp ta' politiki u inizjattivi inkluzivi addizzjonali f'kollaborazzjoni mal-partijiet interessati rilevanti, sabiex jindirizzaw kwalunkwe forma ta' diskriminazzjoni u stigmatizzazzjoni applikabbli għal persuni LGBTIQ u tiġi ggarantita l-ugwaljanza fil-prattika u s-sostenibbiltà tal-provvista tas-servizzi.
2. Il-ħolqien u s-sostenn ta' ambjenti inkluzivi (b'mod partikolari fl-iskejjel u f'attivitajiet ta' divertiment/kulturali), li jiffacilitaw is-saħħa u s-suċċess akkademiku ta' kulħadd.
3. It-tiżiħ tal-isforzi sabiex jittejbu s-servizzi tas-saħħa u jiġu pprovduti programmi u riċerka relatati mas-saħħa ffokati fuq il-persuni LGBTIQ (u persuni u komunitajiet oħrajn li huma diversi fl-orjentazzjoni tas-sess, fil-generu u fil-ġisem) inkluz permezz tal-provvista ta' appoġġ u informazzjoni xierqa.

IL-VJOLENZA, L-ABBUŻ U L-ISFRUTTAMENT

Il-Kuntest Lokali

Gruppi vulnerabbli bħat-tfal, l-anzjani, il-persuni b'diżabilità, il-migranti, il-persuni LGBTIQ, il-persuni bil-vizzji u ta' klassijiet soċjoekonomiċi aktar baxxi, għandhom predispożizzjoni ogħla għall-vjolenza u/jew l-abbuż u forom speċifiċi oħra ta' vittimizzazzjoni. Barra minn hekk, in-nisa, persuni ta' bejn il-45 u l-54 sena u persuni li għandhom xi limitazzjoni fl-attività jew limitazzjoni fl-attività severa għandhom it-tendenza li jirrapportaw rati relattivament ogħla ta' kriminalità, vjolenza jew vandalizmu fl-inħawi tagħhom.

Numru ta' aġenziji ta' appoġġ u organizzazzjonijiet mhux governattivi li jaħdmu mal-vittmi joffru għajna fir-rapportar tal-vittmi, u jipprovdu wkoll promozzjoni u appoġġ skont il-ħtiġijiet tal-vittmi. Dawn jinkludu varjetà ta' servizzi ta' appoġġ professjonali, fiżiku, finanzjarju u emozzjonali. Il-każijiet huma segwiti mill-approċċ li jkopri ħafna oqsma meħtieġ bejn il-fornituri legali, tas-saħħa u tal-protezzjoni soċjali rilevanti kif ukoll il-partijiet interessati tal-komunità. Is-servizzi ta' appoġġ jinkludu l-linji telefoniċi għall-għajna, is-servizzi ta' sensibilizzazzjoni u li jilħqu lin-nies fejn huma mħeġġa l-iżvelar u r-rapportar bikrija mill-vittmi.

Fl-2021, l-għadd ta' każijiet ta' vjolenza domestika rrapportati lill-Pulizija ammonta għal 1741 każ⁸⁴. Twettaq titjib fil-metodoloġiji tal-ġbir tad-data, b'mod partikolari fir-Reati ta' Mibegħda (HC) u l-kriminalità ċibernetika fost oħrajn. Madankollu, għadha teżisti l-kwistjoni ta' sottorapportar relatat ma' ċerti istanzi ta' vjolenza, abbuż u sfruttament. Fattur maġġuri li jikkontribwixxi għas-sottorapportar, huwa l-legat kulturali tas-sessiżmu, ir-razziżmu u l-ksenofobija li għadu jinħass lokalment fir-rigward tal-Vjolenza abbażi tal-Ġeneru (GBV), il-Vjolenza Domestika (DV), it-Traffikar ta' Bnedmin (HT) u r-Reat u d-Diskors ta' Mibegħda (HCS). Għal ħafna mill-aħħar snin, minħabba li l-vjolenza u l-abbuż ma kinux rikonoxxuti bħala reati kriminali, il-vittmi ma kisbux l-appoġġ legali, ta' saħħa u ta' protezzjoni soċjali meħtieġ.

Tibdil soċjokulturali bħall-globalizzazzjoni, id-diġitalizzazzjoni u t-tibdil demografiku pprezentaw riskji uniċi, kumplessi u dinamiċi għall-vittmi. Minħabba l-mobilizzazzjoni miżjuda tal-persuni għal raġunijiet ta' impjeg u edukazzjoni, l-appoġġ għall-vittmi huwa aktar diffiċli, minħabba li l-leġislażjonijiet ivarjaw skont il-pajjiż fejn ikun seħħ l-att vjolenti u l-pajjiż tal-orijini tal-vittma. Barra minn hekk, il-moviment tal-persuni speċifikament għall-iskopijiet tat-traffikar ta' bnedmin, li spiss jinvolvi l-migranti għax-xogħol, l-ispostament sfurzati u l-isfruttament sesswali, jagħmilha diffiċli biex il-persuni jirrapportaw u jiksbu appoġġ. In-nuqqas ta' viżibilità ta' dawn il-vittmi jagħmel l-allokazzjoni u l-provvista tas-servizzi ta' sfida. Lokalment, in-nisa Ċiniżi u dawk li ġejjin mil-Lvant tal-Ewropa u mix-Xlokk tal-Asja ġew irregjistrati li jesperjenzaw l-isfruttament.

Id-diġitalizzazzjoni hija sfida oħra li mhux biss ziedet il-firxa tal-potenzjal tal-awturi tar-reati sabiex jilħqu vittmi potenzjalment iżgħar bħat-tfal imma wasslet ukoll għaž-zieda ta' ċerti forom ta' kriminalità bħall-iscams online, il-phishing u l-frodi romantiku. L-internet għandu l-element ta' anonimità miżjuda u b'hekk tiżdied il-possibilità li atti ta' kriminalità u ħsara bħal dawn ma jistgħux jiġu indirizzati, u dan jagħmel il-proċessi ta' rkupru aktar diffiċli għall-vittmi. Minkejja l-fatt li numru kbir ta' teknoloġiji ġodda jikkontribwixxu għal rapportar, monitoraġġ u l-provvista

84 Il-Kamra tar-Rappreżentanti - Is-sit web tal-Mistoqsijiet Parlamentari. L- 10 ta' Mejju 2022. PQ nru 173: Cases of domestic violence. (Mhux disponibbli bil-Malti) Aċċessat fuq: <https://pq.gov.mt/pqweb.nsf/06d013e9f9ab0283c12568f50054014f/c1257d2e0046dfa1c1258845002146d3!OpenDocument> [Aċċessati fis-26/09/2022]

ta' appoġġ imtejba għall-vittmi⁸⁵, l-iżvilupp ta' strumenti innovattivi u teknoloġiċi huwa ġdid u għadu għaddej. Demografija ta' bidliet bħal popolazzjoni li qed tixjieh u zieda fil-popolazzjoni tal-migranti, jenfasizzaw il-ħtieġa għal salvagwardji msaħħa kontra l-abbuż tal-anzjani u l-vittimizazzjoni bbażata fuq il-kultura li spiss tintwera bħala vjolenza bbażata fuq l-unur bħall-Mutilazzjoni Ġenitali Femminili.

Qafas tal-Politika Kurrenti

Matul is-snin reċenti, bosta oqfsa legiżlattivi, politiki u servizzi kienu msaħħa sabiex jiżguraw prevenzjoni, protezzjoni u appoġġ addizzjonali għall-vittmi⁸⁶. Madankollu, id-data miġbura dwar l-impatt tal-vjolenza, tal-abbuż u tal-isfruttament fuq il-vittmi għadha limitata u hija parti mir-riżultati mistennija li jingħataw permezz tal-Istrateġija dwar il-Vjolenza Abbażi tal-Ġeneru u l-Vjolenza Domestika għall-2021-2022 li kienet imnedija reċentament. Malta hija wkoll firmatarja ta' diversi strumenti tad-drittijiet tal-bniedem kontra l-vjolenza, l-abbuż u l-isfruttament fuq livell internazzjonali u Ewropew, li kienu inkorporati l-aktar fil-legiżlazzjoni Maltija. Dawn l-oqfsa jimmiraw sabiex jagħrfu l-esperjenzi u jindirizzaw b'mod adegwat id-drittijiet ta' persuni li kienu vittimizati minhabba l-kriminalità u/jew l-abbuż tal-poter. Il-Gvern reċentament ippubblika wkoll l-Istrateġija ta' Trasformazzjoni tal-Korp tal-Pulizija ffinanzjata mill-UE bħala sforz biex iħeġġeġ il-fiducja permezz tal-komunikazzjoni, ir-responsabilità, il-konsistenza u Forza tal-Pulizija li hija mmexxija aktar mid-data u li għandha l-komunità fiċ-ċentru tagħha⁸⁷, biex jikkontribwixxu b'mod pożittiv għat-titjib ta' prattiki attwali ta' rapportar.

Il-Viżjoni Tagħna

Il-Gvern se jistinka sabiex jibni sistema b'saħħitha biex jagħraf u jindirizza d-diversifikazzjoni tal-esperjenzi tal-vjolenza b'mod effettiv. Dan se jkun importanti wkoll sabiex jiġu indirizzati l-intersezzjonalitajiet u l-vulnerabilitajiet differenti. Sistema bħal din teħtieġ approċċ interdixiplinarju u kollaborazzjoni bejn l-aġenziji għall-prevenzjoni, ir-rapportar, l-intervent f'waqtu u l-kumpens ħolistiku għal każijiet ta' abbuż u sfruttament. Il-protezzjoni u s-sikurezza tal-vittmi huma prijorità b'mod generali.

Il-prevenzjoni bikrija u l-intervent f'waqtu mhumieq biss importanti biex jiġi evitat l-abbuż, iżda wkoll biex jiġu evitati problemi oħra, bħad-diffikultajiet tas-saħħa mentali, l-abbuż tad-droga u vizzji oħra u l-faqar, fost l-oħrajn.

Filwaqt li jiġi kkunsidrat li l-esperjenza kollha tal-kuntatt mas-sistema tal-ġustizzja (inkluż il-proċeduri tal-Qorti) tista' tkun esperjenza trawmatika għall-vittmi, huwa importanti li s-servizzi jkunu msaħħa sabiex jiġu indirizzati f'waqthom u koordinati sew sakemm il-vittmi jkunu appoġġati b'mod effettiv, u dan jirriżulta fit-tnaqqis tal-vittimizazzjoni sekondarja. L-iżvilupp ta' servizzi flessibbli u interdixiplinarji mgħammra b'riżorsi umani li huma mħarrġa u motivati biżżejjed huwa importanti. Eżempju bħal dan huwa r-riċerka u t-taħriġ meħtieġa fuq il-prattiki użati fost professjonisti legali u ġudizzjarji f'każijiet ta' vjolenza psikoloġika/emozzjonali biex jiġu

85 Inkluz applikazzjonijiet tal-mowbajl, linji telefoniċi għall-ghajnuna u l-użu tal-Intelliġenza Artifiċjali.

86 Is-servizzi ta' prevenzjoni li għandhom din il-vjolenza fil-mira tagħhom jinkludu s-sensibilizzazzjoni u t-tixrid tal-informazzjoni, l-edukazzjoni fl-iskejjel, kif ukoll iċ-ċertifikazzjoni u l-linji gwida għall-kumpaniji.

87 Il-Pulizija ta' Malta Settembru 2020 Malta Police Transformation Strategy 2020-2025. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://pulizija.gov.mt/en/police-force/Documents/MALTA%20POLICE%20TRANSFORMATION%20STRATEGY.pdf> [Aċċessat fis-26/09/2022]

żgurati proċeduri ġudizzjarji aktar xierqa u f'waqthom. Din il-koordinazzjoni hija speċjalment vitali meta wiehed iqis ir-riskji u l-implikazzjonijiet addizzjonali tad-dinja online li qiegħda tiżviluppa b'mod mgħaġġel fuq il-vittimizzazzjoni, il-Gvern għandu l-għan li jsaħħaħ l-assigurazzjoni tal-kwalità tas-servizzi u l-miżuri ta' appoġġ. Iż-żieda fl-obbligu ta' rendikont li tirriżulta permezz ta' monitoraġġ regolari u b'hekk se tiddelinja l-impatt ta' tali miżuri ta' appoġġ u l-iżgurar li l-awturi tar-reati jinżammu responsabbli għall-azzjonijiet tagħhom. Il-ħidma biex jintlaħqu l-vittmi se tkompli tissaħħaħ aktar. Barra minn hekk, it-tiżiħ tar-rabtiet komunitarji u l-element protettiv tal-komunità, bħal: il-pulizija fil-komunità u s-servizzi ta' mentoraġġ bejn il-pari, fost l-oħrajn se jibqgħu wkoll għan ewlieni.

Dan huwa mistenni li jikkontribwixxi b'mod pożittiv biex tiżdied ir-reżiljenza tas-soċjetà. Filwaqt li azzjoni bħal din tista' tikkontribwixxi bil-kbir għall-prevenzjoni tal-vjolenza, l-abbuż u l-isfruttament, mekkaniżmi preventivi oħra se jissaħħu aktar. Dawn jinkludu:

1. L-edukazzjoni u s-sensibilizzazzjoni, b'mod partikolari dwar l-edukazzjoni dwar id-drittijiet tal-bniedem u r-relazzjonijiet; u
2. L-iskrinjar u l-monitoraġġ tal-kriminalità u l-abbuż bil-ħsieb li jiġu identifikati l-persuni affettwati mill-vjolenza u l-abbuż, u jiġu diretti lejn sorsi xierqa ta' appoġġ.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. It-tqegħid tal-vittma fiċ-ċentru tal-legiżlazzjoni kollha, l-iżvilupp tal-politika u l-provvista tas-servizzi, permezz tal-iżvilupp u l-konsolidazzjoni tal-monitoraġġ tal-għanijiet u l-valutazzjoni tal-impatt tas-servizzi u l-miżuri ta' appoġġ fuq l-individwu.
2. It-tmexxija tal-azzjoni interdixiplinarja u l-kollaborazzjoni bejn l-aġenziji għall-prevenzjoni, ir-rapportar, l-intervent f'waqtu sabiex jiġu indirizzati l-abbuż u l-isfruttament.
3. It-tnaqqis tal-ostakli għar-rapportar tal-abbuż u l-vittimizzazzjoni, permezz ta' protezzjoni aktar sigura għall-vittmi li jirrapportaw abbuż.
4. It-tiżiħ ta' sforzi sabiex jiġu indirizzati l-kawżi fil-qalba tal-vjolenza u mekkaniżmi oħra ta' prevenzjoni.

II-MIGRAZZJONI

II-Kuntest Lokali

Il-migrazzjoni qed tħalli impatt fuq is-soċjetà Maltija u hija f'din ir-realtà li l-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 se tindirizza wkoll il-benefiċċji u l-isfidi li joriġinaw minn dan is-settur. Iż-żieda fil-migrazzjoni hija waħda mill-aspetti li huma l-aktar viżibbli u sinifikanti tal-globalizzazzjoni li tista' tkun attribwita għal fatturi varji inkluż opportunitajiet ta' impjieg aħjar u kwalità mtejbja tal-ħajja fost oħrajn. Filwaqt li jiġi kkunsidrat in-numru għoli ta' migranti li jaslu f'Malta, li hija waħda mill-ogħla rata ta' immigrazzjoni per capita fl-UE⁸⁸, huwa evidenti li hemm bżonn ta' azzjoni xierqa. L-impatt tal-migrazzjoni huwa enfasizzat aktar permezz tal-fatt li Malta hija l-aktar Stat Membru li għandu densità tal-popolazzjoni għolja⁸⁹. B'hekk, huwa fl-interess tas-soċjetà li tiżgura li l-benefiċċji u l-isfidi li ġgib magħha l-migrazzjoni jiġu mmaniġġjati b'mod xieraq.

Madwar wieħed minn kull ħames persuni li jgħixu u jaħdmu f'Malta u Għawdex illum huma mwielda barra minn Malta. Barra minn hekk, dixxendenti tat-tieni u anke tat-tielet generazzjoni ta' persuni bi sfond ta' migrazzjoni tfisser li d-diversità li toħroġ mill-migrazzjoni issa tinsab parti mill-kuntest soċjali Malti, b'hal fl-unità tal-familja.

L-ewwel qafas ta' politika ta' integrazzjoni tal-migranti, "Integrazzjoni = Appartenenza," ipprova qafas għall-ftehim ta' integrazzjoni b'suċċess, permezz tal-livell tas-sens ta' appartenenza tal-migranti stess għas-soċjetà Maltija, u l-ispazju li s-soċjetà Maltija tippermetti għal integrazzjoni fis-setturi u l-istrati differenti tagħha. L-Istrateġija u l-Pjan ta' Azzjoni jenfasizzaw li Malta hija pajjiż riċevitur għall-migrazzjoni u jirrikonoxxi d-dipendenza ta' Malta fuq il-migrazzjoni għall-ħtiġijiet tagħha tas-suq tax-xogħol. Huwa f'dan il-kuntest li, filwaqt li l-istrateġija rrikonoxxiet li l-integrazzjoni hija kruċjali, tirrikonoxxi wkoll l-importanza li l-migranti jitgħallmu dwar il-valuri, l-istandards u l-kultura tal-pajjiż. Dan huwa kruċjali għall-integrazzjoni strutturata. Il-pedamenti tal-ewwel fażi tal-governanza tal-integrazzjoni kienu t-twaqqif tal-istrutturi istituzzjonali u l-iżvilupp tal-programm ta' integrazzjoni nazzjonali "Jien Nappartjeni". F'dan ir-rigward, il-Gvern implimenta diversi miżuri mmirati biex itejbu l-integrazzjoni tal-migranti u jtejbju l-aċċessibbiltà għas-servizzi, b'mod partikolari fl-oqsma tal-edukazzjoni, tas-saħħa u servizzi soċjali.

L-integrazzjoni ta' suċċess hija bbażata wkoll fuq l-edukazzjoni. F'dan ir-rigward, it-Taqsima tal-Istudjanti Migranti fi ħdan il-Ministeru għall-Edukazzjoni tippromwovi l-inkluzjoni tal-istudenti migranti li waslu reċentament fis-sistema tal-edukazzjoni. Din it-Taqsima tipprovdi appoġġ lill-istudenti migranti u l-ġenituri/it-tuturi b'taħlim tal-lingwa li huwa bażiku u funzjonali, li jippermetti lill-migranti jippartecipaw fl-edukazzjoni tradizzjonali kif ukoll fil-komunità fl-interità tagħha inkluż il-partecipazzjoni fis-suq tax-xogħol.

Fil-fatt, il-Politika Nazzjonali tax-Xogħol għall-2021-2030, tirrikonoxxi l-bżonn ta' ħaddiema barranin sabiex tindirizza n-nuqqasijiet fil-ħiliet f'xi setturi fl-ekonomija Maltija. Il-migrazzjoni ekonomika kkontribwiet għall-ekonomija Maltija b'mod pożittiv, b'mod partikolari billi ġew indirizzati n-nuqqasijiet tal-ħiliet kif ukoll billi kkontribwiet għall-iżvilupp ta' industriji godda u tat spinta lit-kabbir ekonomiku.

88 Eurostat. Marzu 2022. Migrant and migrant population statistics. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics [Aċċessat fis-26/09/2022]

89 Eurostat. 28 ta' Awwissu 2021. Population density - TPS00003. (Mhux disponibbli bil-Malti). Aċċessat fuq: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00003/default/table?lang=en> [Aċċessat fis-26/09/2022]

Id-Direttiva 2011/98/UE tipprovdi liċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi li jgħixu u jaħdmu legalment fl-Istati Membri b'sett komuni ta' drittijiet ibbażati fuq it-trattament ugwali meta mqabbel maċ-ċittadini tal-Istat Membru li qiegħed jospitahom, irrISPETTIVAMENT mill-għan inizjali jew il-bażi tal-ammissjoni. Benefiċċji simili jitgawdew ukoll minn residenti fit-tul. Barra minn hekk, ċittadini oħra ta' pajjiżi terzi, b'mod partikolari refuġjati u benefiċjarji ta' protezzjoni sussidjarja, igawdu wkoll minn aċċess għal sett speċifiku ta' drittijiet skont il-liġijiet tal-UE u nazzjonali. Barra minn hekk, dawk li jfittxu ažil jibbenefikaw ukoll minn assistenza f'termini tad-Direttiva dwar il-Kundizzjonijiet ta' Akkoljenza. Min-naħa l-oħra, ċittadini ta' pajjiżi terzi li jkunu preżenti b'mod irregolari u li mhumiex jew m'għadhomx ifittxu l-ažil, mhumiex intitolati għall-assistenza soċjali. F'dan ir-rigward, l-isforzi għar-ritorn ta' tali migranti jeħtieġ li jiġu kkonsolidati aktar.

Is-servizzi tal-kura tas-saħħa huma disponibbli għall-migranti. Minkejja dan, l-isfondi differenti kulturali u n-nuqqas tal-għarfien dwar kif wieħed jaċċessa s-sistema tal-kura tas-saħħa lokali jistgħu joħolqu sfidi. Sfidi bħal dawn jinkludu l-ostakli lingwistiċi, id-differenzi kulturali fl-ispejgazzjoni tal-kawża tal-mard u l-interpretazzjoni tas-sintomi, fost oħrajn.

Ir-realtà tal-migrazzjoni hija mistennija li tibqa' għas-snin li ġejjin. F'dan ir-rigward, l-isforzi li saru sal-lum jeħtieġ li jkunu sostnuti u msaħħa aktar fl-aħjar interess tas-soċjetà.

Qafas tal-Politika Kurrenti

L-Istrateġija tal-Integrazzjoni tal-Migranti tipprovdi qafas għall-fehim ta' integrazzjoni ta' suċċess permezz tal-livell tas-sens ta' appartenenza tal-migranti nnifishom fis-soċjetà Maltija u l-ispazju li s-soċjetà Maltija tippermetti għal din l-integrazzjoni fis-setturi u l-istrati differenti tagħha. Il-Pjan tal-Istrateġija u ta' Azzjoni jinnota li Malta hija pajjiż li jirċievi l-migranti u jirrikonoxxi d-dipendenza li Malta għandha fuq il-migrazzjoni għall-bżonnijiet tas-suq tax-xogħol tagħha. Huwa f'dan il-kuntest li, waqt li l-Istrateġija tirrikonoxxi li l-integrazzjoni hija kruċjali, tagħraf ukoll l-importanza li l-migranti jitgħallmu dwar il-valuri, l-istandards u l-kultura tal-pajjiż. Dan huwa kruċjali għal integrazzjoni strutturata.

Il-Viżjoni Tagħna

Sal-2035, Malta trid tiggarrantixxi li l-governanza (leġiżlazzjoni, politika, u servizzi) tal-migrazzjoni u l-integrazzjoni interkulturali tkun imsejsa fuq tliet pilastri: ir-rispett għall-ugwaljanza, is-sigurtà nazzjonali/kontroll tal-fruntieri, u l-ħtiġijiet tal-industrija/l-ekonomija.

Il-migrazzjoni hija r-riżultat tal-globalizzazzjoni u l-Viżjoni Soċjali għall-2035 taspira li tħaddan l-opportunitajiet li ġgħib magħha l-migrazzjoni permezz ta' diversi mezzi, bħall-edukazzjoni. F'dan ir-rigward, l-integrazzjoni għandha rwol ewlieni li jista' jseħħ biss jekk is-soċjetà ma tkunx immexxija mill-biża'. Soċjetà inkluziva taspira għall-integrazzjoni ħolistika tal-migranti⁹⁰, li jistgħu jipparteċipaw fil-komunità u jikkontribwixxu b'mod pożittiv għat-titjib tas-soċjetà. Il-ħtiġijiet tal-industrija u l-ekonomija Maltija ma jistgħux jiġu ssodisfati b'mod adegwat mingħajr migrazzjoni, u fil-fatt integrazzjoni interkulturali b'suċċess hija komuni f'ħafna fil-postijiet tax-xogħol. Min-naħa l-oħra, il-migranti jaspiraw għal kwalità tal-ħajja u ta' karriera mtejba.

F'dan il-kuntest huwa importanti li wieħed jibni fuq il-politiki eżistenti u jiġi żviluppat aktar qafas ta' integrazzjoni bbażat fuq ir-rispett tal-libertà tal-individwu u l-parteeipazzjoni attiva tal-

⁹⁰ Inkluz dawk li jingħataw il-protezzjoni.

individwu fi ħdan il-komunità li jiffoka wkoll fuq l-integrazzjoni bla xkiel tat-tfal li jgħixu f'Malta. F'dan ir-rigward, huwa importanti li jitrawwem ambjent fejn jista' ssejtni l-arrikkiment reċiproku f'termini ta' ħiliet, kultura u drawwiet, fost oħrajn. Dan se jirriżulta f'sitwazzjoni fejn jirbaħ kulhadd għal soċjetà Maltija interkulturali u diversa. Aspirazzjoni b'hal din tista' tinkiseb biss permezz ta' strutturi xierqa ta' appoġġ kif ukoll permezz tal-iżgurar li l-provista ta' servizzi tindirizza d-diversità tal-bżonnijiet, tal-attitudnijiet u l-aspirazzjonijiet ta' dawk il-migranti godda fis-soċjetà Maltija.

Għanijiet Futuri tal-Politika

1. Qafas ta' integrazzjoni ħolistika li huwa mibni fuq il-prinċipji tar-rispett, tad-diversità u tat-tolleranza li jiffoka kemm fuq il-komunitajiet tal-migranti differenti kif ukoll fuq il-komunitajiet li qegħdin jirċevuhom.
2. Il-promozzjoni tal-impatti u l-opportunitajiet pożittivi li ġgħib magħha l-migrazzjoni.
3. L-iżgurar li l-istrutturi u l-provista ta' servizzi jkunu mgħammra b'mod xieraq sabiex jindirizzaw id-diversità tal-bżonnijiet, l-attitudnijiet kulturali u l-aspirazzjonijiet tal-komunitajiet differenti tal-migranti.

IL-MONITORAĠĠ U L-EVALWAZZJONI

Is-suċċess tal-Viżjoni Soċjali ta' Malta jiddependi fuq il-ksib tal-għanijiet deskritti fiha. F'dan ir-rigward, il-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 teħtieġ monitoraġġ effettiv u mekkaniżmu ta' valutazzjoni.

L-istadju ta' Monitoraġġ u Valutazzjoni waqt iċ-ċiklu tal-ħajja tal-iżvilupp tal-politika se jappoġġa l-ippjanar strategiku tat-tfassil tal-politika, billi jiffaċilita l-kollaborazzjoni trażversali interministerjali kif meħtieġ. Dan huwa essenzjali għall-ksib tal-għanijiet ewlenin fuq perjodu ta' żmien medju u fit-tul għall-Viżjoni Soċjali għall-2035.

F'dan il-kuntest, l-għanijiet imfissra fil-Viżjoni Soċjali se jkunu monitorjati mill-MSPC fuq bażi bi-annwali permezz ta' għodda xierqa ta' monitoraġġ. L-intenzjoni hija li jiġi żgurat li l-għanijiet deskritti fil-Viżjoni Soċjali jiġu implimentati permezz ta' strategiji, pjanijiet u politiki varji kif xieraq. Għodda ta' monitoraġġ b'hal dawn se jippermettu lill-Gvern sabiex jevalwa l-effettività tal-Viżjoni Soċjali. F'dan ir-rigward, hija l-intenzjoni tal-Gvern li jwettaq rapport ta' valutazzjoni għal nofs it-terminu.

RIMARKI TA' KONKLUŻJONI

Din il-Viżjoni Soċjali għal Malta għall-2035 iġġedded l-impenn tal-Gvern biex itejjeb il-kwalità tal-ħajja u l-benesseri tas-soċjetà. Biex jintlaħqu l-aspirazzjonijiet taċ-ċittadini hemm bżonn ta' ppjanar adegwat, koordinazzjoni u kollaborazzjoni attiva tal-partijiet interessati kollha fuq il-post. Din il-viżjoni għas-settur soċjali se tiggwida futur lejn aktar ġustizzja soċjali u prosperità, permezz ta' ekonomija li tappoġġa lin-nies.

Għal viżjoni tassew b'saħħitha huwa kruċjali li niżguraw li s-soċjetà Maltija tkun mgħammra biżżejjed biex tiffaċċja l-isfidi tal-futur filwaqt li taħtaf l-opportunitajiet għall-prosperità. L-isforzi se jkomplu jiġu sostnuti u kkonsolidati aktar, biex jipprovdu soċjetà fejn il-ġenerazzjonijiet futuri jistgħu jirnexxu filwaqt li ħadd ma jibqa' lura.

Biex din il-Viżjoni Soċjali għall-2035 issir realtà nazzjonali, il-Gvern iwiegħed tmexxija u impenn nazzjonali. Permezz tal-implimentazzjoni b'suċċess tal-għanijiet ta' politika identifikati, il-Gvern se jikkontribwixxi għall-ħolqien ta' ambjent soċjali li jaspira u jippermetti lis-soċjetà ttejjeb l-istatus soċjoekonomiku għat-titjib tal-benesseri.

ANNEX 1

Il-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali: Għanijiet Futuri tal-Politika

It-tiŝiħ tal-ġlieda kontra l-faqar permezz tal-istrumenti, l-istrategġiji u l-pjanijiet ta' azzjoni xierqa tal-politika, f'kollaborazzjoni mal-partijiet interessati rilevanti, li jissarrfu f'miżuri tanġibbli implimentati għall-benefiċċju taċ-ċittadini.

It-tiŝiħ tal-kollaborazzjoni tal-Gvern mal-partijiet interessati rilevanti inkluż l-akkademja, l-NGOs u s-soċjetà ċivili, għal fehim aħjar tal-bżonnijiet fuq il-post.

L-appoġġ għall-persuni fir-riskju tal-faqar permezz ta' inizjattivi ta' edukazzjoni u taħriġ xierqa u mfasla apposta bħala mezz biex jitkisser iċ-ċiklu tal-faqar.

It-tiŝiħ tal-isforzi lejn il-promozzjoni tal-volontarjat u l-kooperattivi li għandhom l-għan li jappoġġaw lill-persuni li jgħixu fil-faqar.

Il-Familji: Għanijiet Futuri tal-Politika

Il-provvista lill-familji bis-servizzi ta' appoġġ, l-ambjent, il-ħiliet u l-abilitajiet neċessarji biex jimmaniġġjaw u jipprevjenu l-isfidi permezz ta' strumenti, strategġiji u pjanijiet ta' azzjoni xierqa.

Il-ħolqien ta' ambjent li jappoġġja lill-familji (b'mod partikolari waqt is-snin tat-trobbija tat-tfal) matul il-ħajja u l-promozzjoni tal-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata.

It-tfassil ta' politiki xierqa flimkien ma' kampanji informattivi ta' sensibilizzazzjoni li jirriflettu d-diversitajiet ta' familja li qiegħda dejjem tinbidel u li jinfurmaw lill-pubbliku dwar is-servizzi ta' appoġġ disponibbli.

It-Tfulija: Għanijiet Futuri tal-Politika

L-appoġġ lill-familji permezz ta' politiki u miżuri xierqa, li se jippermettu lill-ġenituri (jew lit-tutori) jipprovdu l-aħjar ambjent ta' familja għat-tfal.

It-tiŝiħ tal-isforzi sabiex tiġi żgurata l-provvista tas-servizzi għat-tfal (b'mod partikolari s-saħħa u l-edukazzjoni) jipprovdi opportunitajiet aħjar għat-tfal sabiex jimmassimizzaw il-prospetti tal-ħajja tagħhom. Il-prijorità se tibqa' li t-tfal jingħataw l-ispazju u l-flessibbiltà meħtieġa biex jiżviluppaw il-potenzjal sħiħ tagħhom.

Il-promozzjoni u l-appoġġ tad-dritt tat-tfal għall-partecipazzjoni sinifikanti, billi l-opinjoni tagħhom ikunu mfittxija u kkunsidrati b'mod attiv f'istituzzjonijiet u f'livelli u sferi varji tas-soċjetà.

L-iżgurar ta' ambjent fiżiku u diġitali sikur għat-tfal li jissalvagwardja l-protezzjoni tat-tfal u li jkun ikkumplimentat b'inizjattivi xierqa mmirati sabiex jedukaw kemm lit-tfal kif ukoll lill-ġenituri/lit-tutori.

Iż-Żgħożija: Għanijiet Futuri tal-Politika

L-appoġġ liż-żgħażaġħ bl-għarfien u l-ħiliet xierqa, appoġġati mill-valuri, permezz tal-edukazzjoni formali u informali, li se jikkontribwixxu wkoll għall-istili ta' ħajja tajbin għal saħħa aħjar, impjeg sinifikanti kif ukoll ir-reżiljenza fiżika u mentali.

L-iżgurar tal-provvista tal-iżvilupp ta' politika ffokata fuq iż-żgħażaġħ inkluż il-provvista ta' servizzi tas-saħħa fiżika u mentali adegwati.

Il-kapitalizzazzjoni fuq il-benefiċċji derivati mit-teknoloġiji diġitali waqt li jkun żgurat li s-salvagwardji xierqa jkunu fis-seħħ.

L-Anzjanità: Għanijiet Futuri tal-Politika

L-inkoraġġiment ta' soċjetà adattata għall-età li tiffoka fuq l-aħjar interessi tal-anzjani, fejn persuni akbar fl-età jkunu jistgħu jzommu l-indipendenza tagħhom fi ħdan il-komunità kemm jista' jkun possibbli.

It-tiżiħ tal-isforzi li jtejbu l-aċċessibilità, l-affordabilità u s-sostenibilità tal-istrutturi tal-kura u tal-appoġġ għal persuni anzjani inkluż permezz tal-opportunitajiet li jgħibu magħhom teknoloġiji moderni.

It-titjib ulterjuri tal-adeqwatezza tal-introjtu waqt is-snin tal-pensjoni permezz ta' miżuri xierqa li jkollhom fil-mira l-generazzjonijiet aktar żagħżugħa bi preparazzjoni għas-snin pensjonabbli futuri tagħhom.

Il-Vizzji tas-Sustanzi, l-Imħatri u Mgħiba Oħra: Għanijiet Futuri tal-Politika

It-tiżiħ tar-reżiljenza tas-soċjetà Maltija kontra l-vizzji ta' kull forma permezz tal-adozzjoni ta' approċċ preventiv.

L-iżgurar tal-iżvilupp ta' servizzi ta' trattament personalizzati u ta' tnaqqis tal-ħsara li jissodisfaw il-ħtiġijiet tal-individwu, inklużi programmi ta' riabilitazzjoni li jittrattaw il-vizzji tal-imħatri għall-minorenni.

It-tkomplija ta' investiment fil-ġbir ta' data Nazzjonali relatata mal-użu tas-sustanzi u l-mgħiba vizzjuża bil-ħsieb li tkompli tinforma inizjattivi ta' politika futuri.

It-tiżiħ tal-kollaborazzjoni bejn il-partijiet interessati sabiex ikunu indirizzati l-impatti tal-vizzji.

Il-promozzjoni tal-aħjar użu tal-potenzjal tat-teknoloġija tal-informazzjoni, sabiex jiġu pprijoritizzati s-saħħa u r-relazzjonijiet, permezz tal-iżvilupp ta' inizjattivi xierqa li jinkludu miżuri edukattivi u għal aktar għarfien fost il-ġenituri fir-rigward tal-vizzji tal-internet u tal-imħatri.

L-Integrazzjoni mill-Ġdid ta' Eks Kriminali: Għanijiet Futuri tal-Politika

L-istabbiliment ta' qafas ta' politika b'saħħtu li joffri opportunitajiet suffiċjenti għall-integrazzjoni mill-ġdid tal-eks kriminali li joħloq bilanċ bejn id-dimensjonijiet tal-iżvilupp personali, soċjali, edukattiv u tal-karriera.

L-indirizzar b'mod effettiv ta' lakuni edukattivi u tal-ħiliet permezz ta' opportunitajiet li jidentifikaw u jipprovdu l-kompetenzi rilevanti għas-suq tax-xogħol lokali. F'dan ir-rigward, jeħtieġ li jingħata appoġġ xieraq lil min iħaddem.

L-iżgurar ta' tranżizzjoni mingħajr xkiel mill-primunerija għas-soċjetà permezz ta' appoġġ xieraq b'mod partikolari fl-ewwel ftit xhur wara l-ħruġ mill-ħabs.

L-ispinta lejn l-akkoljenza tas-soċjetà Maltija permezz ta' miżuri xierqa mmirati lejn il-pubbliku ġenerali sabiex jagħtu s-setgħa u jimmotivaw lill-eks kriminali u lill-familji tagħhom sabiex ikollhom probabbiltà oġġla ta' suċċess fl-integrazzjoni mill-ġdid fis-soċjetà Maltija.

Persuni b'Diżabilità: Għanijiet Futuri tal-Politika

L-iżvilupp ta' approċċ inklużiv għall-parteċipazzjoni sħiħa u attiva tal-persuni b'diżabilità (PWD) fis-soċjetà.

L-iżgurar li jittieħed approċċ iffokat fuq in-nies fejn il-vuċi u l-bżonnijiet tal-persuni b'diżabilità (PWD) jinżammu fiċ-ċentru ta' kull ħidma li taffettwahom.

Il-provvista ta' servizzi u benefiċċji mfassla apposta sabiex jindirizzaw il-bżonnijiet ta' persuni b'diżabilità bħala mezz sabiex jipparteċipaw b'mod attiv fis-soċjetà f'ambjent fiżiku aċċessibbli.

Il-promozzjoni ta' inizjattivi relatati mal-provvista ta' informazzjoni aċċessibbli, id-disinn universali u l-użu tal-innovazzjoni teknoloġika.

Persuni li jidentifikaw bħala LGBTIQ: Għanijiet Futuri tal-Politika

L-iżvilupp ta' politiki u inizjattivi inklużivi addizzjonali f'kollaborazzjoni mal-partijiet interessati rilevanti, sabiex jindirizzaw kwalunkwe forma ta' diskriminazzjoni u stigmatizzazzjoni applikabbli għal persuni LGBTIQ, u tiġi ggarantita l-ugwaljanza fil-prattika u s-sostenibbiltà tal-provvista tas-servizzi.

Il-ħolqien u s-sostenn ta' ambjenti inklużivi (b'mod partikolari fl-iskejjel u f'attivitajiet ta' divertiment/kulturali), li jiffaċilitaw is-saħħa u s-suċċess akkademiku ta' kulhadd.

It-tiżiħ tal-isforzi sabiex jittejjbu s-servizzi tas-saħħa u jiġu pprovduti programmi u riċerka relatati mas-saħħa ffokati fuq il-persuni LGBTIQ (u persuni u komunitajiet oħrajn li huma diversi fl-orjentazzjoni tas-sess, fil-generu u fil-ġisem) inkluż permezz tal-provvista ta' appoġġ u informazzjoni xierqa.

Il-Vjolenza, l-Abbuż u l-Isfruttament: Għanijiet Futuri tal-Politika

It-tqegħid tal-vittma fiċ-ċentru tal-legiżlazzjoni kollha, l-iżvilupp tal-politika u l-provvista tas-servizzi, permezz tal-iżvilupp u l-konsolidazzjoni tal-monitoraġġ tal-għanijiet u l-valutazzjoni tal-impatt tas-servizzi u l-miżuri ta' appoġġ fuq l-individwu.

It-tmexxija ta' azzjoni interdixiplinarja u l-kollaborazzjoni bejn l-aġenziji għall-prevenzjoni, ir-rapportar, l-intervent f'waqtu sabiex jiġu indirizzati l-abbuż u l-isfruttament.

It-tnaqqis tal-ostakli għar-rapportar tal-abbuż u l-vittimizzazzjoni, permezz ta' protezzjoni aktar sigura għall-vittmi li jirrapportaw abbuż.

It-tiżiħ ta' sforzi sabiex jiġu indirizzati l-kawżi fil-qalba tal-vjolenza u mekkaniżmi oħra ta' prevenzjoni.

Migrazzjoni: Għanijiet Futuri tal-Politika

Qafas ta' integrazzjoni ħolistika li huwa mibni fuq il-prinċipji tar-rispett, tad-diversità u tat-tolleranza li jiffoka kemm fuq il-komunitajiet tal-migranti differenti kif ukoll fuq il-komunitajiet li qegħdin jirċevuhom.

Il-promozzjoni tal-impatti u l-opportunitajiet pożittivi li ġġib magħha l-migrazzjoni.

L-iżgurar li l-istrutturi u l-provvista ta' servizzi jkunu mgħammra b'mod xieraq sabiex jindirizzaw id-diversità tal-bżonnijiet, l-attitudnijiet kulturali u l-aspirazzjonijiet tal-komunitajiet differenti tal-migranti.

